



การสอนอิโมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชูเดช เนตรสิน



วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน



วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน”
ของ เอกพล ยาท่วม
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิเทพ ปิตุภูมิโนค)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิช นกปี)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิณัฐ พงษ์นิล)



อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรองกาญจน์ ชูทิพย์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน
ผู้วิจัย	เอกพล ยาทว่ม
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนัช นกปี
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ดศ.ม. ดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2568
คำสำคัญ	การสอน, อิมโพรไวส์, เบสไฟฟ้า

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ แบบไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบไม่มีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า วิชชุดช เนตรสิน มีแนวคิดในการสอนที่เน้นความเข้าใจเชิงลึกในทฤษฎีดนตรี การฝึกฝนอย่างเป็นระบบ องค์ประกอบของการสอนที่สำคัญ ได้แก่ การวางแผนเนื้อหา และวิธีสอนอย่างมีลำดับชั้น การใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนประกอบด้วย ความสนใจ และแรงจูงใจภายในตัวผู้เรียน ความพร้อมด้านพื้นฐานดนตรี ความมีวินัยในการฝึกซ้อม มีเป้าหมาย อีกทั้งความเชี่ยวชาญและได้รับแรงบันดาลใจจากผู้สอน ตลอดจนบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

นอกจากนี้ยังพบว่าแนวทางการฝึกฝนของวิชชุดช เนตรสิน มีการผสมผสานเทคนิคการสอนทั้งเชิงทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างลงตัว โดยคำนึงถึงจุดแข็งเฉพาะบุคคลของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน งานวิจัยนี้สามารถนำไปปรับใช้ในการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนดนตรี และการพัฒนาผู้สอนในระดับอุดมศึกษา อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพในศาสตร์ดนตรีศึกษาในอนาคต

Title	ELECTRIC BASS IMPROVISATION TEACHING OF WITCHUDATH NATSIN
Author	Aekkaphon Yathuam
Advisor	Associated Professor Nattanit Nakpee, Ph.D.
Academic Paper	Master of Music Thesis in Music, Naresuan University, 2025
Keywords	Teaching, Improvisation, Electric Bass

ABSTRACT

This research aims to study the components of improvisation teaching for electric bass by Witchudath Natsin and the factors influencing the learning of electric bass improvisation. A qualitative research methodology was employed, utilizing formal and informal interviews as well as both participant and non-participant observation.

The findings revealed that Witchudath Natsin's teaching approach emphasizes a deep understanding of music theory and systematic practice. Key instructional components include structured content and method planning, the use of diverse teaching materials, active student engagement, and continuous assessment. Factors contributing to student success include intrinsic interest and motivation, musical background readiness, disciplined practice habits, clear learning goals, inspiration and expertise from the instructor, and a supportive learning environment.

Additionally, it was found that Witchudath Natsin's practice approach effectively integrates theoretical and practical techniques, taking into account the individual strengths of each student to foster deep and sustainable learning. This research can be applied to curriculum design, music instruction, and teacher development at the higher education level. It also offers a framework for future qualitative research in music education.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาแนะนำให้คำปรึกษา และความใส่ใจจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิช นักปี ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ และตรวจสอบ แก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์วิชชุเดช เนตรสิน และกลุ่มผู้เรียนเบสไฟฟ้า ที่ให้ความ อนุเคราะห์ เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า รวมถึงเป็นกัลยา นิมิตรและประพุดิตนเป็นต้นแบบที่ดีเสมอมา ด้วยความเคารพอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร ทุกท่าน ที่กรุณาอบความรู้ อบรมสั่งสอนรวมถึงแนะนำและให้คำปรึกษาด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพดล พันธุ์เพ็ชร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลธรรม เกื้อบุตร ดร.ศุภชัย ธีระกุล ดร.ธิปไตย สุนทร และ อ.ตรีสวัสดิ์ บุญชู คณาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาดนตรีสากล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือและเป็น กัลยานิมิตรมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ภรรยา ลูกชายทั้งสอง ญาติพี่น้อง ครอบครัวและเพื่อน ๆ ที่คอยสนับสนุน ให้ความรักความอบอุ่นและกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน ทั้งที่กล่าว มาและไม่ได้กล่าวถึง ด้วยความเคารพอย่างสูง

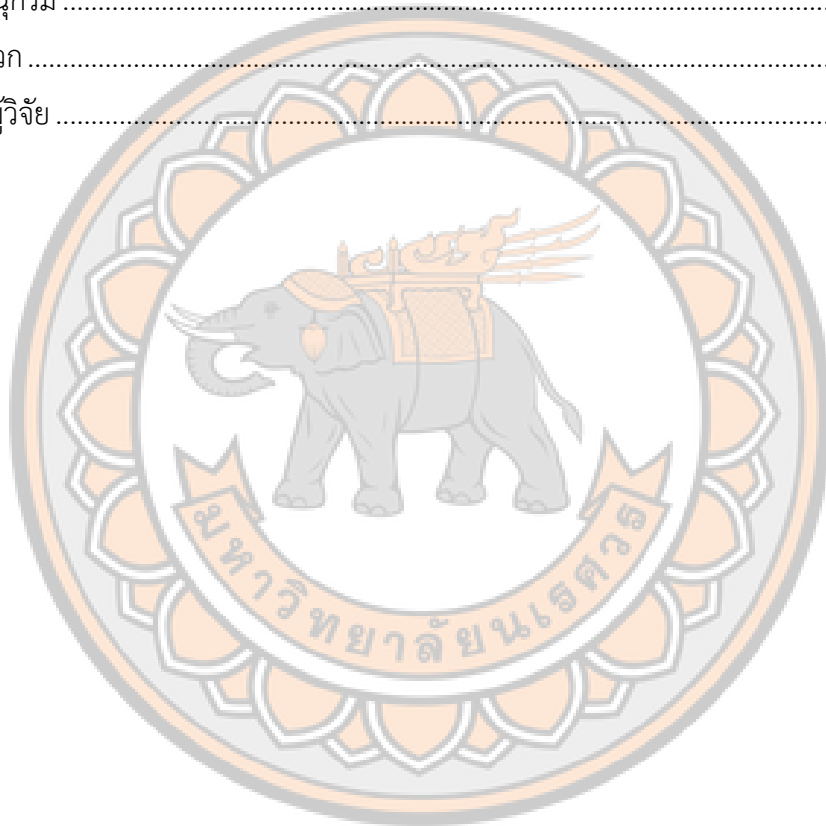
เอกพล ยาท่วม

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของงานวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
การเรียนการสอน	11
การเรียนการสอนดนตรี	15
การวัดผลประเมินผลทางดนตรี	22
การอิมโพรไวส์	23
ทฤษฎีดนตรีเบื้องต้นก่อนการฝึกการอิมโพรไวส์	27
เบสไฟฟ้า	28
ประวัติและผลงานดนตรีของวิชชุดา เนตรสิน	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	37
ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
การคัดเลือกบุคคลข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์	37
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	40

บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	42
องค์ประกอบในการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน.....	42
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า.....	78
บทที่ 5 บทสรุป.....	82
สรุปผลการวิจัย.....	82
อภิปรายผล.....	87
ข้อเสนอแนะ.....	90
บรรณานุกรม.....	92
ภาคผนวก.....	95
ประวัติผู้วิจัย.....	104



สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ภาพ 2 ส่วนประกอบของเบสไฟฟ้า	30
ภาพ 3 การดีดสายเบสด้วยนิ้วชี้และนิ้วโป้งพักที่ปิ๊กอัพ	31
ภาพ 4 การดีดสายเบสด้วยนิ้วชี้และนิ้วโป้งพักที่สายบนสุด	32
ภาพ 5 การดีดสายเบสด้วยการใช้ฝ่ามืออุดสาย	32
ภาพ 6 การดีดสายเบสด้วยการใช้ปิ๊ก	33
ภาพ 7 วิชชุเดช เนตรสิน	35
ภาพ 8 ตาราง major scale และ relative minor	48
ภาพ 9 Mode from C Major scale	49
ภาพ 10 Mode from F Major scale	50
ภาพ 11 Mode from G Major scale	51
ภาพ 12 เปรียบเทียบ C major กับ C blues	52
ภาพ 13 G Blues scale	53
ภาพ 14 การฝึก G Blues scale	53
ภาพ 15 เปรียบเทียบ C major กับ C major pentatonic	54
ภาพ 16 เปรียบเทียบ G major กับ G major pentatonic	54
ภาพ 17 การฝึกบันไดเสียง Pentatonic ตามชุดลำดับโน้ต (Deegree)	55
ภาพ 18 เปรียบเทียบ c major กับ c harmonic minor	56
ภาพ 19 การฝึก c harmonic minor เริ่มจากโน้ตลำดับที่ 5 บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้น-ลง	57
ภาพ 20 การฝึก c harmonic minor เริ่มจากโน้ตลำดับที่ 7 บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้น-ลง	57
ภาพ 21 โครงสร้างบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์	58
ภาพ 22 โครงสร้างและโน้ตเมโลดิกไมเนอร์	59
ภาพ 23 ตัวอย่างกลุ่มโน้ต 3 ตัว ในสัดส่วนโน้ต 3 พยางค์	61
ภาพ 24 ตัวอย่างกลุ่มโน้ต 3 ตัว ในสัดส่วนโน้ตเข้บ็ต 2 ชั้น	61
ภาพ 25 ตัวอย่างกลุ่มโน้ต 4 ตัว ในสัดส่วนโน้ตเข้บ็ต 2 ชั้น	61
ภาพ 26 ตัวอย่างกลุ่มโน้ต 5 ตัว ในสัดส่วนโน้ต 3 พยางค์	61
ภาพ 27 ตัวอย่างกลุ่มโน้ต 5 ตัว ในสัดส่วนโน้ตเข้บ็ต 2 ชั้น	62
ภาพ 28 ตัวอย่างโน้ต 3 พยางค์บน E Blues Scale	62

ภาพ 29 ตัวอย่างโน้ต 3 พยางค์บน E Blues Scale แบบไม่ติดโน้ตลำดับที่ 2.....	62
ภาพ 30 ตัวอย่างโน้ต 6 พยางค์บน E Blues Scale.....	63
ภาพ 31 ตัวอย่างโน้ต 6 พยางค์บน E Blues Scale แบบไม่ติดโน้ตลำดับที่ 2 และ 5.....	63
ภาพ 32 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Major7 ตำแหน่งที่ 1.....	65
ภาพ 33 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Major7 ตำแหน่งที่ 2.....	65
ภาพ 34 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Major7 ตำแหน่งที่ 3.....	65
ภาพ 35 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Major7 ตำแหน่งที่ 4.....	66
ภาพ 36 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Dominant7 ตำแหน่งที่ 1.....	66
ภาพ 37 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Dominant7 ตำแหน่งที่ 2.....	66
ภาพ 38 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Dominant7 ตำแหน่งที่ 3.....	67
ภาพ 39 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Dominant7 ตำแหน่งที่ 4.....	67
ภาพ 40 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Minor7 ตำแหน่งที่ 1.....	68
ภาพ 41 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Minor7 ตำแหน่งที่ 2.....	68
ภาพ 42 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Minor7 ตำแหน่งที่ 3.....	68
ภาพ 43 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Minor7 ตำแหน่งที่ 4.....	69
ภาพ 44 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Minor7b5 ตำแหน่งที่ 1.....	69
ภาพ 45 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Minor7b5 ตำแหน่งที่ 2.....	70
ภาพ 46 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Minor7b5 ตำแหน่งที่ 3.....	70
ภาพ 47 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Minor7b5 ตำแหน่งที่ 4.....	70
ภาพ 48 การฝึกโน้ตเป้าหมาย เล่นโน้ตลำดับที่ 3 (Third) ลำดับที่ 5 (Fifth) และลำดับที่ 7 (Seventh) ในแต่ละคอร์ด.....	72
ภาพ 49 ตัวอย่างโน้ตนำทาง (Guide Tone).....	73
ภาพ 50 โน้ต Tension ในคอร์ด Major7.....	74
ภาพ 51 โน้ต Tension ในคอร์ด Minor7.....	74
ภาพ 52 โน้ต Tension ในคอร์ด Dominant7.....	75
ภาพ 53 ตัวอย่างตำราสื่อการสอน.....	77
ภาพ 54 ตัวอย่างตำราสื่อการสอน.....	77
ภาพ 55 วิธีสอน.....	85

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาดนตรีในประเทศไทยมีหลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบและการศึกษาด้วยตนเอง จุดมุ่งหมายของการศึกษาดนตรีนั้นก็เพื่อเป็นการสร้างบุคลากรทางด้านดนตรีทั้งในด้านการสอน และด้านการประกอบอาชีพ ซึ่งล้วนแต่มีกระบวนการที่ต้องฝึกฝนให้เกิดทักษะความชำนาญในการบรรเลง รวมถึงเทคนิคต่าง ๆ ของการบรรเลงเครื่องดนตรี ดังนั้นการให้ความสำคัญในการฝึกซ้อมฝีมือ จึงเป็นแนวทางปฏิบัติของนักดนตรีทุกคน หรือแม้แต่ผู้สอนดนตรี จำเป็นต้องฝึกฝนปฏิบัติ เพื่อให้เกิดเทคนิคชำนาญ จึงจะสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน เมื่อเกิดทักษะที่เชี่ยวชาญแล้วจะส่งผลให้การนำเสนอฝีมือของตนเองไปบรรเลงร่วมวงกับเครื่องดนตรีชิ้นอื่นได้เป็นวงดนตรีที่น่าสนใจ และได้รับความนิยมนจากผู้ฟัง

การสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์และสังคม ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ มีความพร้อมที่จะเข้าสู่สังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสอนที่มีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบหลากหลายวิธี การจะนำผู้เรียนไปสู่ความเข้าใจและการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ต้องใช้เทคนิคการสอนและเครื่องมือที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการสอน มีแผนการสอนที่หลากหลาย มีการวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการสอนต่อไป

การเรียนการสอนดนตรี ผู้สอนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการสอน จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ เนื่องจากการเรียนการสอนดนตรีมิใช่การสอนแค่การเล่นเครื่องดนตรีเพียงอย่างเดียว แต่ดนตรีเป็นศิลปะ ดังนั้นจึงต้องสอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจศิลปะดนตรีอย่างลึกซึ้ง สื่อถึงความรู้สึก เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐาน ทักษะ ทางดนตรีและศิลปะที่แข็งแกร่ง เกิดความเข้าใจและการเรียนรู้ที่ยั่งยืน สามารถนำไปพัฒนาชีวิตและสังคมต่อไปได้

ในปัจจุบันวงการดนตรีสากลในประเทศไทยได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นอย่างมาก สถานศึกษาและสถาบันดนตรีต่าง ๆ มีหลักสูตรการสอนดนตรีที่หลากหลาย โดยเฉพาะหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรี ต่างมุ่งเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติได้เกิดทักษะที่ชำนาญ นำไปประกอบอาชีพ ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ฟังในสังคมไทยที่มีกลุ่มผู้ฟังที่หลากหลายแนวดนตรีอาทิ เช่น แจ๊ส (Jazz) คลาสสิก (Classic) ร็อก (Rock) ฟังก์กี้ (Funky) ฟิวชั่นแจ๊ส (Fusion Jazz) สมูทแจ๊ส (Smooth

Jazz) และเพลงสมัยนิยม (Popular music) เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะที่ชำนาญ การฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะเหล่านี้ เป็นพื้นฐานที่ผู้จะเป็นนักดนตรีย่อมให้ความสำคัญมากเป็นอันดับแรก เพราะผลจากความชำนาญในการฝึกฝน เมื่อไปบรรเลงรวมวงย่อมส่งผลให้วงดนตรีนั้น ๆ มีประสิทธิภาพและได้รับความนิยม วงดนตรีที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันมีการผสมวงโดยใช้เครื่องดนตรีที่หลากหลาย เช่น เปียโน คีย์บอร์ด แซกโซโฟน ทรัมเป็ต ทรอมโบน กลองชุด กีตาร์ไฟฟ้าและเบสไฟฟ้า เป็นต้น

เบสไฟฟ้าเป็นเครื่องดนตรีประเภทสายที่มีบทบาทสำคัญในวงดนตรี โดยทำหน้าที่เชื่อมโย่ง จังหวะและทำนองให้กลมกลืนกัน เบสไฟฟ้ามีลักษณะคล้ายกีตาร์แต่มีขนาดใหญ่กว่า คอยาวกว่า และสายหนากว่า จึงให้เสียงที่ทุ้มและหนักแน่น เบสไฟฟ้าส่วนใหญ่มี 4 สายซึ่งเป็นแบบที่ได้รับความนิยมและเหมาะสำหรับผู้เริ่มต้นเล่น อย่างไรก็ตาม ยังมีเบสที่พัฒนามาให้มี 5 และ 6 สาย เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายและความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล การเล่นเบสที่มีจำนวนสายมากขึ้นมักต้องอาศัยเทคนิคขั้นสูง เนื่องจากคอของเบสจะกว้างขึ้น และเหมาะสำหรับการเล่นโซโล่หรือโซ่ว เทคนิคพิเศษ การที่เบสไฟฟ้าและกลองทำงานร่วมกันอย่างมีจังหวะที่มั่นคงจึงเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้วงดนตรีมีความไพเราะและน่าประทับใจ (สุประวัตติ จำเพียรและณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์, 2558, น. 61) ในการเล่นโซ่วเทคนิคขั้นสูงของผู้เล่นเบสนั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างในการเล่น ไม่ว่าจะเป็นการสแลป (Slap) แแท็ปป์ (Tapping) และทฤษฎีดนตรีสากล เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการนำไปสู่การอิมโพรไวส์ ซึ่งถือว่าเป็นเทคนิคการบรรเลงที่แสดงออกถึงความสามารถ อารมณ์ความรู้สึกโดยฉับพลันของผู้บรรเลง

การอิมโพรไวส์ (Improvisation) คือ การสร้างสรรค์ประโยคทางดนตรีขึ้นอย่างทันที โดยมีกรอบของรูปแบบของบทเพลงและเสียงประสานเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางของการบรรเลง ผู้บรรเลงจำเป็นต้องมีทักษะทางดนตรีที่ดีและไหวพริบในการสร้างทำนองใหม่ในขณะที่เพลงกำลังดำเนินไปแบบต่อเนื่อง การอิมโพรไวส์ไม่มีรูปแบบหรืออารมณ์ที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ และทักษะของผู้บรรเลงในการถ่ายทอดอารมณ์ผ่านการบรรเลงแนวทำนองใหม่ขึ้นมา ซึ่งส่งผลต่อการสื่อสารและสร้างความประทับใจแก่ผู้ฟังอย่างไม่คาดเดา (กมลธรรม เกื้อบุตร, 2564, น. 2) เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในการรวมวงดนตรีมีหลากหลายประเภท โดยงานวิจัยครั้งนี้จะมุ่งเน้นไปยัง เบสไฟฟ้า ซึ่งมีบทบาทหน้าที่และมีความสำคัญในส่วนของริทึมในวงดนตรี เนื่องจากเบสไฟฟ้ามีหน้าที่เชื่อมจังหวะกับทำนอง เป็นหลัก ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า นักเบสที่สามารถอิมโพรไวส์ได้มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในวง เช่น กีตาร์ แซกโซโฟน เปียโน เป็นต้น แต่ในประเทศไทยก็ยังมีนักเบสที่มีความเชี่ยวชาญสามารถอิมโพรไวส์ได้อย่างชำนาญหลายท่าน เช่น วิโรจน์ สถาปนาวัฒน์ , พชรพงษ์ หิรัญวงศ์, ประชญา รามโยธิน, และวิชุดช เนตรสิน

วิชชุเดช เนตรสิน เป็นนักเบสไฟฟ้าที่ได้รับการเคารพและยอมรับจากนักดนตรีในประเทศ และต่างประเทศ ปัจจุบันเล่นอยู่กับวงเดอะซาวด์ออฟสยาม, โก้ มีสเตอร์แซคแมน, เจนนิเฟอร์คิม, ทาเคชิแบนด์ ผลงานที่ผ่านมา เช่น ป้อม ออโต้บาน, วงบอยไทย, ชุนอิน, นอกจากนี้ ยังเป็นนักดนตรีแบ็คอัพศิลปิน (Back Up) และบันทึกเสียงเบสให้ศิลปินต่างๆ อีกมากมาย วิชชุเดช เนตรสิน ยังได้ทำอัลบั้มเดี่ยวบรรเลงเบสไฟฟ้ามาแล้ว 2 อัลบั้ม โดยเพลงในอัลบั้มได้เน้นการใช้เบสไฟฟ้าในการอิมโพรไวส์อีกด้วย ทั้งนี้ วิชชุเดช เนตรสิน เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนสอนดนตรีเบสรวม ที่เน้นการสอนเบสไฟฟ้าเป็นหลัก โดยวิชชุเดช เนตรสิน เป็นผู้สอนเอง จากประสบการณ์การทำงานที่หลากหลายดังกล่าวข้างต้นของวิชชุเดช เนตรสิน ทำให้เห็นมุมมองและแนวคิดในหลากหลายมิติ และแสดงให้เห็นถึงความสามารถในวิธีการจัดการ รวมถึงแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าการอิมโพรไวส์เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะเสริมสร้างความเชี่ยวชาญทางดนตรีให้แก่ผู้ฝึกปฏิบัติเบสไฟฟ้า โดยต้องใช้องค์ความรู้ทางดนตรีที่หลากหลาย เช่น ทฤษฎี การฟัง การอ่าน การปฏิบัติ และการสื่อสารอารมณ์ เป็นต้น โดยผู้ฝึกปฏิบัติเบสไฟฟ้าต้องใช้ความสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้เหล่านี้จนเกิดไหวพริบปฏิภาณในการบรรเลงดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการพัฒนาฝีมือของตนเองและส่งผลถึงการบรรเลงร่วมกับวงดนตรีเครื่องดนตรีชิ้นอื่นได้อย่างน่าสนใจ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุเดช เนตรสิน เพื่อให้ได้เห็นแนวคิดและองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสอนเบสไฟฟ้าของวิชชุเดช เนตรสิน ว่าเป็นอย่างไร จึงทำให้ตนเองและนักเรียนประสบความสำเร็จ รวมถึงเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนการสอนดนตรีและเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาดนตรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุเดช เนตรสิน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของผู้เรียนกับ

วิชชุเดช เนตรสิน

ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบในการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุเดช เนตรสิน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ และรูปแบบการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ที่วิชชุเดช เนตรสิน ใช้ในการถ่ายทอดความรู้

2. วิเคราะห์ขั้นตอน วิธีการสอน เทคนิคการซ่อม และจิตวิทยาการเรียนการสอนที่มีส่วนสนับสนุนความสำเร็จของผู้เรียน

3. ศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งจากภายในตัวผู้เรียนและบริบทแวดล้อม ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าอย่างเป็นระบบ โดยงานวิจัยนี้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวคิด องค์ประกอบ และเทคนิคที่ใช้ในการสอนอิมโพรไวส์ โดยเฉพาะกรณีศึกษาของวิชชุเดช เนตรสิน ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการออกแบบหลักสูตรการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษาและสถาบันดนตรีต่าง ๆ ได้

2. ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางดนตรีของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงการฝึกฝนอย่างเป็นขั้นตอน การประเมินผลแบบเฉพาะเจาะจง และการเสริมแรงที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านทักษะการอิมโพรไวส์ และสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในการแสดงและประกอบอาชีพทางดนตรี

3. สามารถสะท้อนให้เห็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเรียนรู้ดนตรี ซึ่งงานวิจัยได้แสดงถึงปัจจัยภายนอกและภายในที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ เช่น พื้นฐานทางดนตรี การมีเป้าหมายชัดเจน ความมีวินัยในการฝึกซ้อม และแรงบันดาลใจจากผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปใช้วางแผนพัฒนานักศึกษาดนตรีได้ตรงจุด

4. ช่วยขยายมุมมองและแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพด้านดนตรี โดยงานวิจัยนี้ได้แสดงตัวอย่างของการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับนักวิจัยคนอื่น ๆ ที่ต้องการศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางดนตรีในรูปแบบใกล้เคียงกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

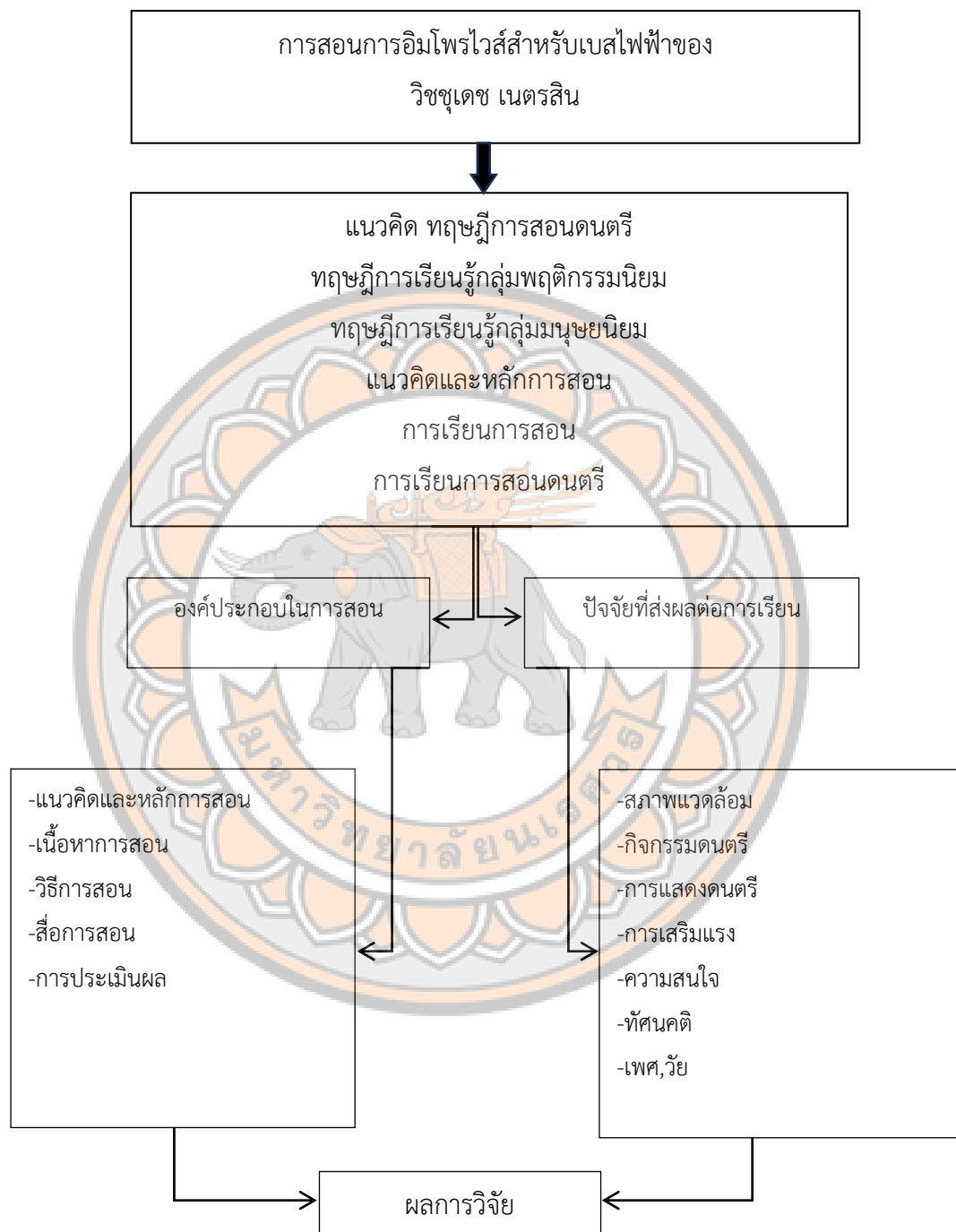
1. องค์ประกอบการสอน หมายถึง แนวคิดและหลักการ เนื้อหาการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน การประเมินผล ในการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุเดช เนตรสิน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น สภาพแวดล้อม กิจกรรมทางดนตรี การเสริมแรง ครอบครัว อุปกรณ์ดนตรี และปัจจัยภายในที่มาจากตัวผู้เรียน เช่น ทักษะคิด วิเคราะห์ ความถนัด ความสนใจ ที่ส่งผลต่อการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้ากับวิชชุเดช เนตรสิน

3. ผู้สอน หมายถึง วิชาชุดช เนตรสิน
4. ผู้เรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้ากับวิชาชุดช เนตรสิน และผู้ที่เรียนอิมโพรไวท์สำหรับเบสไฟฟ้าที่ได้เรียนจบแล้ว



กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 20 กันยายน 2566

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลที่ใช้ประกอบการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย ตำรา หนังสือ และแหล่งข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม ได้ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยโดยจัดทำข้อมูลดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้

- 1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม
- 1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม
- 1.3 ทฤษฎีทักษะพิสัย

2. การเรียนการสอน

- 2.1 หลักการสอน
- 2.2 องค์ประกอบของการสอน
- 2.3 วิธีสอน

3. การเรียนการสอนดนตรี

- 3.1 หลักการทั่วไปในการสอนดนตรี
- 3.2 หลักการสอนดนตรีในประเทศ
- 3.3 หลักการสอนดนตรีในต่างประเทศ
- 3.4 หลักการสอนดนตรีผู้ใหญ่
- 3.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนดนตรี
- 3.6 สื่อการสอนดนตรี
- 3.7 การฝึกซ้อม

4. การวัดผลประเมินผลทางดนตรี

- 4.1 การประเมินผลทางดนตรี
- 4.2 ช่วงเวลาการวัดผล จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการวัดผลในการศึกษาดนตรี

5. การอิมโพรไวส์

- 5.1 ความหมายของการอิมโพรไวส์
- 5.2 ความรู้พื้นฐานและหลักการของการอิมโพรไวส์

6. ทฤษฎีดนตรีเบื้องต้นก่อนการฝึกอิมโพรไวส์

7. เบสไฟฟ้า

- 7.1 ประวัติของเบสไฟฟ้า
- 7.2 ส่วนประกอบของเบสไฟฟ้า
- 7.3 หลักการปฏิบัติเบสไฟฟ้าเบื้องต้น

8. ประวัติและผลงานของ วิชชุเดช เนตรสิน

9. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้

ในประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้เลือกนำเสนอ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ 3 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)

ทิสนา แคมมณี (2562, น. 50-59) ได้กล่าวว่า นักคิดกลุ่มพฤติกรรมนิยมมองว่ามนุษย์มี ธรรมชาติที่เป็นกลาง ไม่ดีหรือเลวโดยกำเนิด พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ภายนอก โดยมีสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการกระทำ การเรียนรู้เกิดจากความเชื่อมโยง ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งสามารถสังเกต วัดผล และทดสอบได้อย่างชัดเจน ทฤษฎีการ เรียนรู้กลุ่มนี้มีแนวคิดสำคัญ 3 แนว ได้แก่

1.1 ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Classical Connectionism) เชื่อว่าการเรียนรู้ เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ บุคคลจะมีการลองผิดลองถูก ปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิด การเรียนรู้แล้ว บุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียว และจะพยายามใช้ รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ กฎการเรียนรู้ธอร์นไดค์ สรุปได้ดังนี้ 1.1) กฎ แห่งความพร้อม การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ 1.2) กฎแห่ง การฝึกหัด การฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้ กระทำซ้ำบ่อย ๆ การเรียนรู้จะไม่คงทนถาวร และในที่สุดอาจลืมได้ 1.3) กฎแห่งการใช้การเรียนรู้ เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้มีการ นำไปใช้บ่อย ๆ หากไม่มีการนำไปใช้อาจมีการลืมเกิดขึ้นได้ 1.4) กฎแห่งผลที่พึงพอใจ เมื่อบุคคล ได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ จะไม่ยอมการเรียนรู้ ดังนั้นการ ได้รับผลที่พึงพอใจ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเรียนรู้

1.2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของวัตสัน (Watson) สรุปเป็นกฎการเรียนรู้ได้ว่า พฤติกรรม เป็นสิ่งที่สามารถควบคุมให้เกิดขึ้นได้ โดยการควบคุมสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขให้สัมพันธ์กับสิ่งเร้าตาม ธรรมชาติและการเรียนรู้จะคงทนถาวรหากมีการให้สิ่งเร้าที่สัมพันธ์กันนั้นควบคู่กันไปอย่างสม่ำเสมอ

1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory) สรุปได้ว่า

3.1) กฎแห่งสมรรถภาพในการตอบสนอง กล่าวคือ ถ้ำร่างกายเมื่อยล้า การเรียนรู้จะลดลง 3.2) กฎแห่งการลำดับกลุ่มนิสัย เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น แต่ละคนจะมีการตอบสนองต่าง ๆ กัน ในระยะแรก การแสดงออกมีลักษณะง่าย ๆ ต่อมาเมื่อเรียนรู้มากขึ้นก็สามารถเลือกแสดงการตอบสนองในระดับที่สูงขึ้น หรือถูกต้องตามมาตรฐานของสังคม 3.3) กฎแห่งการใกล้จะบรรลุเป้าหมาย เมื่อผู้เรียนยิ่งใกล้จะบรรลุเป้าหมายเท่าใด จะมีสมรรถภาพในการตอบสนองมากขึ้นเท่านั้น การเสริมแรงที่ให้ในเวลาใกล้เป้าหมายจะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม คือการเรียนรู้ที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก โดยพฤติกรรมที่สังเกตได้สามารถวัดและทดสอบได้ แนวคิดสำคัญ ประกอบด้วย 3 ทฤษฎี ได้แก่ 1) ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยมีการลองผิดลองถูกและการเสริมแรง 2) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของวัตสัน ระบุว่าพฤติกรรมควบคุมได้ด้วยการวางเงื่อนไขสิ่งเร้ากับการตอบสนองอย่างสม่ำเสมอ 3) ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ อธิบายว่าความสามารถในการตอบสนองขึ้นอยู่กับความพร้อมของร่างกาย ลำดับพฤติกรรม และความใกล้เป้าหมาย การเสริมแรงเมื่อใกล้เป้าหมายจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม

ทิสนา แวมมณี (2562, น. 68-70) ได้กล่าวว่า นักคิดกลุ่มมนุษยนิยมให้ความสำคัญกับคุณค่าและศักยภาพของความเป็นมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์มีความตั้งงาม ความสามารถ และแรงจูงใจภายในที่ผลักดันให้พัฒนาตนเอง หากได้รับอิสรภาพและเสรีภาพที่เพียงพอ บุคคลจะมุ่งมั่นพัฒนาตนเองไปสู่ความสมบูรณ์ของความเป็นมนุษย์อย่างเต็มศักยภาพ

1) ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow)

1.1) มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้น คือ ขั้นความต้องการทางร่างกาย ขั้นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ขั้นความต้องการความรัก ขั้นความต้องการยอมรับและการยกย่องจากสังคม และขั้นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ หากความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียงสำหรับตนในแต่ละขั้น มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น

1.2) มนุษย์มีความต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเองประสบการณ์ที่เรียกว่า peak experience เป็นประสบการณ์ของบุคคลที่อยู่ในภาวะตื่นตัวจากการรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง มีลักษณะน่าตื่นเต้น เป็นความรู้สึกริบปิติ เป็นช่วงเวลาแห่งการรู้จักตนเองอย่างแท้จริง บุคคลที่มีประสบการณ์เช่นนี้บ่อย ๆ จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

2) ทฤษฎีการเรียนรู้ของรอเจอร์ส (Rogers) ได้สรุปว่า มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ มีการจัดบรรยากาศการเรียนที่ผ่อนคลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยครูใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

3) แนวคิดการเรียนรู้ของโคมส์ (Combs) ได้สรุปว่า ความรู้สึกของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้อย่างมาก เพราะความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การคำนึงถึงความรู้สึกของผู้เรียน การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

3. ทฤษฎีทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

พฤติกรรมที่สะท้อนถึงความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างคล่องแคล่วและชำนาญสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็วและคุณภาพของงานที่ทำสำเร็จ พฤติกรรมด้านทักษะพิสัยแบ่งออกเป็น 5 ชั้น ดังนี้

1) การเลียนแบบ เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือ เป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ

2) กระทำตามสั่ง หรือ เครื่องชี้แนะ เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนพยายามฝึกตามแบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำ เพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้ หรือ สามารถ ปฏิบัติงานได้ตามข้อแนะนำ

3) การหาความถูกต้อง พฤติกรรมสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัย เครื่องชี้แนะ เมื่อได้กระทำซ้ำแล้ว ก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ

4) การกระทำอย่างต่อเนื่องหลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เป็นของตนเองจะกระทำตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง จนปฏิบัติงานที่ย่างยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องแคล่ว การที่ผู้เรียนเกิดทักษะได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

5) การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถปฏิบัติ ได้คล่องแคล่วองไวโดยอัตโนมัติ เป็นไปอย่างธรรมชาติซึ่งถือเป็นความสามารถของการปฏิบัติระดับสูง

สรุปได้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้ 3 แนวสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ 1) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม มองว่าการเรียนรู้เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก โดยมีทฤษฎีของธอร์นไดค์ วัตสัน และฮัลล์ที่เน้นการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนอง การควบคุมพฤติกรรม และการเสริมแรง 2) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม เน้นความสำคัญของแรงจูงใจภายในและการพัฒนาตนเอง คือ ทฤษฎีของมาสโลว์ ที่ชี้ถึงลำดับขั้นความต้องการ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สูงสุด (peak experience) ทฤษฎีของรอเจอร์ส ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย และแนวคิดของโคมส์ที่เน้นความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียน 3) ทฤษฎีทักษะพิสัย ซึ่งเน้นการพัฒนาความชำนาญ

ในการปฏิบัติงาน โดยมีพฤติกรรมย่อย 5 ชั้น ได้แก่ การเลียนแบบ การกระทำตามสั่ง การหาความถูกต้อง การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมชาติ การฝึกฝนที่สม่ำเสมอเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทักษะ

การเรียนการสอน

1. หลักการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะพิสัย (Psycho-motor domain)

ทิตนา เขมมณี (2562, น. 243-247) ได้กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนนี้มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออก ซึ่งต้องอาศัยวิธีการที่แตกต่างจากการพัฒนาด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย รูปแบบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาด้านนี้มี 3 รูปแบบ ดังนี้

1) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Instructional Model Based on Simpson's Processes for Psycho-Motor Skill Development)

1.1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

ซิมป์สัน (Simpson) กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกายในการทำงานที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลายหลายส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทนผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความแรงหรือความราบรื่นในการจัดการ

1.2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี มีความถูกต้อง และมีความชำนาญ

1.3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (perception) เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ โดยการให้ผู้เรียนสังเกตการทำงานนั้นอย่างตั้งใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม (set) เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อการทำงานหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะ

ทำการเคลื่อนไหวหรือแสดงทักษะนั้น ๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดีต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม (guided response) เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำ หรือการแสดงทักษะนั้นหรืออาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก (trial and error) จนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำตัวเอง (mechanism) เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นในการทำสิ่งนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างสมบูรณ์แบบ (complex overt response) เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถกระทำทุกขั้นตอนของทักษะนั้นอย่างถูกต้อง สมบูรณ์แบบและด้วยความมั่นใจ

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุง/ประยุกต์ (adaptation) เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น และประยุกต์ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่าง ๆ

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม (origination) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญและสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายจนเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำหรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ

1.4) ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะสามารถกระทำหรือแสดงออกอย่าง คล่องแคล่วชำนาญในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย

2) รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดฟ (Dave's Instructional Model for Psychomotor Domain)

2.1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

เดฟ (Dave) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้นได้แก่ การเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำการแสดงออก และการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ

2.2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทางด้านทักษะต่าง ๆ กล่าวคือผู้เรียนสามารถปฏิบัติกระทำอย่างถูกต้อง และชำนาญ

2.3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

- ขั้นที่ 1 ขั้นการเลียนแบบ (imitation)
- ขั้นที่ 2 ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง (manipulation)
- ขั้นที่ 3 ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ (precision)
- ขั้นที่ 4 ขั้นการแสดงออก (articulation)
- ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (naturalization)

2.4) ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะเกิดการพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติ จนสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

3) รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะ (Instructional Model for Psychomotor Domain Based on Skill Components)

3.1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบนี้เกิดจากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะปฏิบัติที่ว่าทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ ให้ได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะได้ดี และรวดเร็วขึ้น

3.2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะ ที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก

3.3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม โดยการสาธิตให้ผู้เรียนดูทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบทักษะหรือการกระทำที่สาธิตให้ผู้เรียนดูนั้น จะต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ไม่ซ้ำหรือเร็วเกินปกติ ก่อนการสาธิต ครูควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกต ควรชี้แนะจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการสังเกต

ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของการกระทำ หรือทักษะทั้งหมดแล้ว ผู้สอนควรแตกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อย ๆ หรือแบ่งสิ่งที่กระทำออกเป็นส่วนย่อย ๆ และสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้ผู้เรียนสังเกตและทำตามทีละส่วนอย่างช้า ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มี การสาธิตหรือมีแบบอย่างให้ดู หากติดขัดจุดใดผู้สอนควรให้คำชี้แนะ และช่วยแก้ไขจนกระทั่งผู้เรียน

ทำได้ เมื่อได้แล้วผู้สอนจึงเริ่มสาธิตทักษะย่อยส่วนต่อไป และให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยนั้นจนทำได้ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งครบทุกส่วนใน

ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้แล้ว ผู้สอนอาจแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น เช่นทำได้ประณีตสวยงามขึ้น ทำได้รวดเร็วขึ้นทำได้ง่ายขึ้น หรือสิ้นเปลืองน้อยลง เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ และฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้งจนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ

3.4) ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติทักษะได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบของการสอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546, น.4-8) ได้กล่าวว่า การสอนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการสอน และมีส่วนส่งเสริมให้การสอนประสบผลสำเร็จได้ จัดเป็นองค์ประกอบของการสอนทั้งสิ้น องค์ประกอบของการสอน มีดังนี้

1) การตั้งจุดประสงค์การสอน เป็นขั้นตอนแรกๆ ที่ช่วยให้ผู้สอนทราบเป้าหมายของการสอน กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดขึ้น และวางแนวทางสำหรับการเตรียมเนื้อหาวิธีการสอน สื่อการสอน และการวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

2) การกำหนดเนื้อหา คือการเลือกและจัดลำดับเนื้อหาที่จะสอนอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตามลำดับความสำคัญ ช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนด

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการวางแผนวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาผู้เรียน และสภาพแวดล้อม อาจใช้วิธีเดียวหรือหลายวิธีร่วมกันเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่า

4) การใช้สื่อการสอน สื่อการสอนช่วยส่งเสริมความเข้าใจและความสนใจของผู้เรียน การเตรียมสื่อที่เหมาะสมจะทำให้การเรียนรู้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5) การวัดผลและประเมินผล เป็นการตรวจสอบผลลัพธ์ของการสอนว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด รวมถึงการวิเคราะห์และปรับปรุงการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่อไป

จากข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบการสอนคือ ปัจจัยที่มีบทบาทกับการเรียนการสอน และส่งเสริมให้การสอนประสบความสำเร็จ โดยมีองค์ประกอบคือ การตั้งจุดประสงค์การสอน การกำหนดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล

3. วิธีสอน

วิธีการสอนประกอบไปด้วยองค์ประกอบและขั้นตอนที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาตามจุดประสงค์นั้น ๆ ดังจะยกตัวอย่างนำเสนอวิธีการสอนของ ทิศนา ขัมมณี (2562, น. 325-342) ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1) การสอนแบบบรรยาย (Lecture) ผู้สอนถ่ายทอดความรู้โดยการพูด อธิบาย และเล่าเนื้อหาให้ผู้เรียนฟัง พร้อมประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม

2) การสอนแบบสาธิต (Demonstration) ผู้สอนแสดงวิธีการหรือกระบวนการให้ผู้เรียนสังเกต จากนั้นเปิดโอกาสให้ซักถาม อภิปราย และสรุปสิ่งที่เรียนรู้

3) การสอนแบบทดลอง (Experiment) ผู้เรียนตั้งสมมติฐาน ดำเนินการทดลอง รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลการทดลองด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้แนะนำ

4) การสอนแบบนิรนัย (Deduction) เริ่มจากการสอนทฤษฎี กฎ หรือหลักการก่อน แล้วจึงยกตัวอย่างเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

5) การสอนแบบอุปนัย (Induction) ผู้เรียนศึกษาตัวอย่างหรือข้อมูลที่กำหนด วิเคราะห์ และสรุปหลักการหรือแนวคิดด้วยตนเอง เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นต่อไป

จากข้างต้นสรุปได้ว่า วิธีการสอนมีหลากหลายแนวทางให้ผู้สอนได้เลือกใช้ การเลือกใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และลักษณะผู้เรียน จะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การเรียนการสอนดนตรี

1. หลักการทั่วไปในการสอนดนตรี

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2544, น. 97-98) ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักการสอนดนตรีไว้ ดังนี้ การสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับเสียงก่อนที่จะแนะนำหรือสอนเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางดนตรี

ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีทุกประเภท

สาระดนตรีและกิจกรรมควรจัดให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

กิจกรรมที่จัดในการเรียนการสอนดนตรีควรมีความหลากหลายต่าง ๆ กันไป

ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนดนตรีของระบบ เพสตารอสซี่ (Abeles, Hoffer, & Klotman, 1984, p. 11) ซึ่งกล่าวไว้ดังนี้

1) สอนให้รู้จักเสียงก่อนสัญลักษณ์เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนการร้องก่อนเรียนเกี่ยวกับการเขียนโน้ต หรือชื่อของตัวโน้ต

2) แนะนำให้ผู้เรียนสังเกตและฟังเสียงตลอดจนลองเรียนแบบเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยิน เพื่อให้เห็นถึงความเหมือนความแตกต่าง และผลที่เกิดจากเสียง ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และมีส่วนในกิจกรรมด้วยตนเอง อันเป็นการดีกว่าการอธิบายสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้ผู้เรียนฟัง ซึ่งผู้เรียนไม่ได้รับประสบการณ์อย่างเต็มที่ และเป็นการเรียนที่ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม

3) สอนสิ่งต่าง ๆ ทีละอย่าง ได้แก่ จังหวะ ทำนอง และลีลาของดนตรีโดยมีทั้งการสอน และการปฏิบัติควบคู่กันไป ก่อนที่ผู้เรียนจะเรียนรู้และปฏิบัติบทเรียนที่เป็นผลรวมขององค์ประกอบดนตรีในระดับที่มีความยากมากขึ้น

4) ในการฝึกปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ผู้เรียนควรปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ในแต่ละขั้นตอน ก่อนก้าวไปสู่การฝึกปฏิบัติที่ยากขึ้นต่อไป

5) ควรใช้วิธีการอุปนัย (induction) ในการสอน คือการให้ตัวอย่างฝึกปฏิบัติ และค่อยสรุปเป็นหลักการและทฤษฎี

6) ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดวิเคราะห์ และฝึกปฏิบัติในเรื่องของคุณภาพของเสียง และประยุกต์สิ่งที่ได้รับกับดนตรี

7) การสอนชื่อตัวโน้ตควรให้มีความสัมพันธ์กับบทเพลงที่ใช้ประกอบการเรียน

2. หลักการและวิธีการสอนดนตรีในประเทศไทย

ในประเด็นเรื่องหลักการและวิธีการสอนดนตรีในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและตำรา อนุชิต สุธงษิตต์ (2544, น. 98-113) และเลือกนำเสนอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า

1) หลักการสอนของหม่อมดุษฎี บริพัตร เน้นการพัฒนาการทางด้านการเคลื่อนไหวพื้นฐาน ไปสู่ การเคลื่อนไหวที่มีแบบแผน ควบคู่ไปกับการเรียนทางดนตรี โดยแบ่งวิธีการเรียนการสอนดนตรีเป็น 3 ระดับ คือ ทักษะพื้นฐานเบื้องต้น ทักษะพื้นฐานขั้นกลาง ทักษะในระดับสูง

2) หลักการสอนของอรรณพ บรรจงศิลป์ เน้นทักษะทางดนตรี ได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์ การอ่าน และองค์ประกอบดนตรี ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสานรูปแบบอารมณ์เพลง และลีลา ใช้กิจกรรมดนตรีเป็นสื่อ โดยใช้วิธีการแก้ปัญหา คือ ผู้สอนจะเสนอแนะปัญหาให้กับผู้เรียนเพื่อให้ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหา หลังจากนั้นผู้เรียนจะสาธิตวิธีการแก้ปัญหาให้กับเพื่อน ๆ และผู้สอนดู

3) หลักการสอนของวิมลศรี อุปรนัย เน้นยึดหลักเดียวกับกระบวนการเรียนรู้ด้านภาษา คือ การฟังการพูด การอ่าน และการเขียน มาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน โดย การให้ผู้เรียนฟัง และฝึกร้อง อ่าน (การรับรู้และการคิด) และการเขียน (การสร้างสรรค์)

3. หลักการสอนและวิธีการสอนดนตรีในต่างประเทศ

ในประเด็นเรื่องหลักการและวิธีการสอนดนตรีในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และตำรา ฌรุทซ์ สุทธิจิตต์ (2544, น.98-113) และเลือกนำเสนอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า

1) หลักการสอนของดัลโครซ (Dalcroze) เน้นการเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นหลัก ผู้เรียนต้องได้รับรู้เสียงที่ได้ยิน จากนั้นจึงเป็นกระบวนการคิดซึ่งอยู่ภายใน เพื่อตอบสนองเสียงที่ได้ยิน และสุดท้ายคือการแปลกระบวนการคิดเป็นการเคลื่อนไหว นอกจากนี้ยังทำให้เด็กสามารถเข้าใจในเรื่องของความดัง เบา และความเร็ว ความช้า ของจังหวะ ผ่านการแสดงออกทางการเคลื่อนไหวของร่างกาย

2) หลักการสอนของออร์ฟ (Orff) เน้นการเรียนรู้เรื่องเสียงและจังหวะ โดยการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทำให้เกิดจังหวะ และเป็นสัญลักษณ์แสดงความสูงต่ำของเสียง นอกจากนี้ยังใช้เครื่องดนตรีออร์ฟ ซึ่งสามารถทำและเล่นได้ง่าย จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนาน

3) หลักการสอนของโคดัลย (Kodaly) เน้นการร้อง และการพัฒนาเด็กเป็นหลักใช้เพลงพื้นบ้านเพราะใกล้ตัวผู้เรียนที่สุด รวมถึงใช้สัญญาณมือเพื่อช่วยในการอ่านและเรียนรู้เรื่องเสียงโน้ตต่าง ๆ

4. หลักการสอนดนตรีผู้ใหญ่

ในประเด็นเรื่องหลักการสอนดนตรีผู้ใหญ่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและตำรา ฌรุทซ์ สุทธิจิตต์ (2541, น.58-59) และเลือกนำเสนอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า

1) มีความยืดหยุ่น ปรับแผนการสอนได้ตลอดเวลา การสอนดนตรีสำหรับผู้ใหญ่ควรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนแผนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ เนื่องจากผู้ใหญ่แต่ละคนมีความสนใจ ความพร้อม และพื้นฐานที่แตกต่างกัน บางครั้งความสนใจของผู้เรียนอาจหายไปสู่อื่นที่อยู่นอกเหนือแผนการสอนเดิม ผู้สอนจึงควรเปิดโอกาสให้ความสนใจเหล่านั้นได้มีพื้นที่ในการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักจิตวิทยาที่ว่า “ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีในสิ่งที่ตนสนใจ” อย่างไรก็ตาม ผู้สอนไม่ควรเปลี่ยนแผนการสอนทุกครั้งตามใจผู้เรียน เพราะอาจทำให้การเรียนไม่มีทิศทางที่ชัดเจน อีกทั้งความสนใจในบางเรื่องอาจต้องมีพื้นฐานที่จำเป็นก่อนจึงจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีนี้ ผู้สอนควรชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจ และวิธีการที่ดีคือควรมีการวาง

แผนการเรียนร่วมกันเป็นระยะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ลดความขัดแย้ง และเพิ่มความต่อเนื่องของการเรียนรู้

2) อธิบาย สาธิต เพื่อความเข้าใจ ผู้ใหญ่แต่ละคนมีพื้นฐาน ความคิด และประสบการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลต่อวิธีการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ผู้สอนจึงควรเลือกวิธีการอธิบายและสาธิตให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน โดยเน้นความชัดเจน เข้าใจง่าย และมีลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่อง รวมทั้งต้องคอยสังเกตว่าผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่สอนได้ดีเพียงใด ควรกล้าที่จะถามและให้คำอธิบายเพิ่มเติมในจุดที่ยังไม่กระจ่าง นอกจากนี้ การเลือกใช้ถ้อยคำก็มีความสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนมีวุฒิสูงกว่าผู้สอน คำพูดควรให้เกียรติและเหมาะสมกับสถานะของผู้เรียน ไม่ควรใช้คำพูดหรือท่าทีที่เหมือนสอนเด็ก เพราะแม้ผู้เรียนจะมีความรู้ทางดนตรีน้อยกว่า แต่ในฐานะผู้ใหญ่ก็สมควรได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพเสมอ

3) มนุษย์สัมพันธ์ มนุษย์สัมพันธ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีความเป็นกันเอง เข้าใจ และใส่ใจในตัวผู้เรียน ไม่เพียงแต่ในด้านของเนื้อหาดนตรีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสนใจเรื่องราวส่วนตัวหรือประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนบ้างในบางครั้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความรู้สึกอบอุ่นใจให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและเปิดใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียนจึงเป็นรากฐานของการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4) เตรียมการสอนให้พร้อม การเตรียมตัวก่อนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการสอน โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งมักมีความตั้งใจจริงและมีคำถามที่ลึกซึ้งในเนื้อหาดนตรี ผู้สอนจึงควรศึกษาทบทวนเนื้อหา บทเพลง แบบฝึกหัด และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน เพื่อให้สามารถตอบคำถามและอธิบายได้อย่างมั่นใจและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้สอนและความศรัทธาในกระบวนการเรียน หากเกิดกรณีที่ผู้สอนไม่ทราบคำตอบในบางเรื่อง การยอมรับอย่างจริงใจว่า “ยังไม่ทราบ” ก็เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ แต่ผู้สอนควรแสดงความรับผิดชอบโดยการค้นคว้าเพิ่มเติม และนำคำตอบมาอธิบายให้ผู้เรียนในครั้งถัดไป การกระทำเช่นนี้จะสะท้อนถึงความตั้งใจ ความจริงใจ และความเคารพต่อผู้เรียน

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนดนตรี

การเรียนการสอนดนตรีมีปัจจัยหลายด้าน ที่ช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพหรือทำให้การเรียนรู้เกิดอุปสรรค เพราะการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน (ณรุทธ์ สุทนต์จิตต์, 2566, น. 117-120) ได้กล่าวเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

1) ความพร้อม ทางจิตวิทยาความพร้อม หมายถึง สภาพที่ผู้เรียนมีวุฒิภาวะในด้านต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว ได้แก่ ความพร้อมทางอารมณ์ ความพร้อมทางร่างกาย และความพร้อมทางสติปัญญา

2) ความสนใจ การสร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้หรือชักจูงให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนย่อมเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี การสร้างความสนใจเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สอนดนตรีสามารถค้นคว้าหาความรู้ความสนใจและนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนดนตรี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สูงสุด

3) การจูงใจ การจูงใจเป็นปัจจัยที่สร้างให้เด็กเกิดความสนใจเพื่อให้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี การจูงใจมีอยู่ด้วยกันหลายลักษณะมีทั้งการจูงใจที่ผู้สอนทำให้ผู้เรียนเกิดการจูงใจ หรือเป็นการจูงใจที่ผู้เรียนมีอยู่ในตนเอง เทคนิควิธีการจูงใจตลอดจนเรื่องราวสาระเรื่องของการจูงใจ สามารถศึกษาได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นเรื่องใหญ่เรื่องหนึ่งที่ดีวิทยการการเรียนรู้ให้ความสนใจอย่างมาก

4) ความจำ การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ดังนั้นในการเรียนสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่แรกย่อมมีความเกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่จะเรียนต่อไปอย่างเป็นลำดับขั้น ถ้าผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้โดยตลอดแล้ว ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทบทวนจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการจำสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนมาได้ แต่ละบุคคลมักจะมีวิธีการจำที่เป็นของตนเอง

5) เซาร์ปัญญา แต่ละคนที่เกิดมามีเซาร์ปัญญาแตกต่างกัน บางคนมีความฉลาดมาก บางคนมีความฉลาดน้อย เซาร์ปัญญาเป็นเรื่องของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมประสมประสานกัน บางคนมีเซาร์ปัญญาดีแต่ไม่มีโอกาสได้พัฒนาความสามารถของตนเองก็อาจจะเป็นคนที่มีความฉลาดไม่เทียบเท่ากับอีกผู้หนึ่ง ที่อาจจะมีฉลาดน้อยแต่มีโอกาสหรืออยู่ในสภาพแวดล้อม ที่สร้างเสริมให้กลายเป็นคนที่มีความคิดฉลาด พวกที่มีเซาร์ปัญญาดีย่อมเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

6) ความถนัด เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีอย่างยิ่ง ความถนัดทางดนตรีเป็นเรื่องที่มีติดตัวมาแต่กำเนิดเช่นเดียวกับเซาร์ปัญญา ความถนัดเป็นเรื่องเฉพาะทาง ดังนั้นเด็กคนหนึ่งอาจจะมี ความถนัดในเรื่องหนึ่งอย่างมากแต่อาจจะไม่มีความถนัดและอีกเรื่องหนึ่งเลย เช่นบางคนมีความถนัดทางดนตรีแต่ไม่มีความถนัดในเรื่องการคิดคำนวณเลย การค้นหาว่าเด็กแต่ละคนมีความถนัดทางด้านไหนจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งที่ตนถนัดมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไป

ณรุทธ์ สุทนต์ (2541, น. 95-114 อ้างถึงใน กมลธรรม เกื้อบุตร, 2554, น. 16) ได้แบ่งปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) ปัจจัยภายนอก คือปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกของตัวผู้เรียน แต่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม แนวคิดและจิตใจของผู้เรียน ทั้งด้านบวกและลบ เช่นสภาพแวดล้อมของห้องเรียน แรงจูงใจการเสริมแรงจากครูและผู้ปกครอง เครื่องดนตรีของผู้เรียน สภาพสังคมในสถานศึกษา การแสดงดนตรีสื่อการสอนต่าง ๆ เป็นต้น

2) ปัจจัยภายใน คือปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน จากความคิด ความรู้สึก ลักษณะทางกายภาพของผู้เรียน เช่น ทักษะสติ สติปัญญา แรงบันดาลใจ ความชอบ รสนิยมส่วนบุคคล เพศอายุ เป็นต้น ที่ส่งผลต่อความคิด จิตใจและพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

6. สื่อการสอนดนตรี

สื่อการสอนดนตรีจัดเป็นสิ่งสำคัญในการสอนดนตรีเนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียงที่เป็นนามธรรม การใช้สื่อต่าง ๆ ทางด้านทัศนูปกรณ์ มาช่วยในการสอนในลักษณะนามธรรมทำของดนตรีเป็นรูปธรรมมากขึ้นช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ดนตรีได้เข้าใจและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้สื่อประเภทเสียงจัดเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนดนตรี เพราะช่วยให้ผู้เรียนได้รับฟังดนตรีเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และสื่อประเภทเครื่องดนตรีช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัส และเล่นดนตรี ซึ่งเป็นสิ่งเร้า ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีได้อย่างดี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2544, น. 167)

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2544, น. 167-172) ได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนทางดนตรีไว้ 6 ประเภท ดังนี้

1) บทเพลง ในการสอนดนตรี เพลงจัดเป็นสื่อที่ผู้สอนใช้เสมอ นอกจากนี้เพลงที่นำมาใช้ยังมีเพลงประกอบการสอนฟัง การสอนการเคลื่อนไหว การสอนการอ่านอีกด้วย เพลงที่นำมาใช้ในการสอนควรได้รับการเลือกสรรเพื่อให้เหมาะกับกิจกรรมตามทักษะต่าง ๆ และเหมาะสมกับผู้เรียนด้วย เช่น ความยากง่ายของบทเพลง ความยาวของบทเพลง ประเภทของบทเพลง

2) แผนภูมิและแผนภาพ การสอนดนตรีมักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องการอ่านโน้ตหรือร้องเพลงเสมอ ดังนั้นแผนภูมิลักษณะต่าง ๆ ควรเป็นสื่อดนตรีที่ผู้สอนจัดทำไว้ใช้ในการสอน นอกจากนี้แผนภาพซึ่งเกี่ยวข้องกับดนตรี ก็เป็นสิ่งจำเป็น เช่น แผนภาพแสดงเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ แผนภาพผู้ประพันธ์เพลง เป็นต้น

3) เครื่องดนตรี การสอนดนตรี สิ่งที่ขาดไม่ได้คือเครื่องดนตรีที่ใช้ในการสอน ไม่ว่าจะเป็นการสอนดนตรีศึกษาหรือดนตรีเชิงทักษะ ควรเป็นเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ มีความทนทาน ทั้งนี้เพื่อความคุ้มค่าของการใช้งาน และเสียงที่ไพเราะ

4) สื่อประเภทเสียง ในการสอนดนตรีทักษะ การฟังจัดเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญการให้ผู้เรียนได้ฟังเพลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งวัสดุและอุปกรณ์เสียงควรมีคุณภาพดี เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาการรับรู้เชิงคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งทางดนตรี

5) สิ่งพิมพ์ ได้แก่สื่อประเภทหนังสือเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะเป็นสื่อที่มีความสำคัญในการสอนดนตรีเป็นอย่างมาก เพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ นอกจากนี้เรื่องราวและภาพประกอบภายในหนังสือมักใช้เป็นอุปกรณ์การสอนด้วยเสมอ หนังสือประเภทวิชาการดนตรี มักมีการพิมพ์ออกมาใหม่เสมอ ผู้สอนดนตรีจึงควรติดตามอยู่ตลอดเวลา เพื่อนำสิ่งต่าง ๆ มาใช้เป็นสื่อ และยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ อีกด้วย

6) สื่ออื่น ๆ สิ่งต่าง ๆ อีกมากมายที่สามารถจัดเป็นสื่อในการสอนดนตรีได้ โดยความคิดของผู้สอนเอง ซึ่งมองเห็นว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ สามารถใช้เป็นสื่อในการสอนดนตรี เช่น ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

สรุปได้ว่า สื่อการสอนดนตรีเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนให้การเรียนการสอนดนตรีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น บทเพลง แผนภูมิ แผนภาพ เครื่องดนตรี สื่อประเภทเสียง สิ่งพิมพ์ ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น การใช้สื่อการสอนดนตรีที่เหมาะสม จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ และประสบความสำเร็จในการศึกษาดนตรีได้

7. การฝึกซ้อม

กมลธรรม เกือบุต (2554, น. 17) ได้กล่าวว่า การฝึกซ้อมจัดได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนรู้ดนตรี ดนตรีเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเป็นหลัก ถึงแม้ว่าคนดนตรีผู้นั้นจะมีศักยภาพความสามารถทักษะในด้านการปฏิบัติดีมากแค่ไหน ย่อมต้องฝึกซ้อมการปฏิบัติเครื่องดนตรีอย่างสม่ำเสมอ เพราะหากกล้ามเนื้อไม่ได้ซ้อมติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ อาจทำให้เมื่อคราวที่ต้องแสดงจริง ผู้เล่นไม่สามารถแสดงศักยภาพและความสามารถออกมาได้เต็มที่ ทำให้การแสดงนั้นไม่สมบูรณ์ อาจส่งผลเสียตามมาอีกหลาย ๆ ด้าน และการฝึกซ้อมนั้นควรมีการวางแผนและจัดการฝึกซ้อมให้ถูกหลักและแก้ไขจุดบกพร่องที่ยังมีอยู่ให้หมดก่อน เริ่มซ้อมจากส่วนย่อยไปสู่ภาพรวม การซ้อมที่ดีผู้ฝึกสอนต้องมีวินัยอย่างสม่ำเสมอ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง เพราะข้อดีและข้อเสียที่ตามมาเกิดขึ้นโดยตรงกับผู้ฝึกซ้อมไม่มีใครสามารถช่วยปฏิบัติแทนได้ ดังนั้นก่อนการซ้อม จึงควรมีการวางแผนการซ้อมที่ดี ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในระยะเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้เวลาในการฝึกซ้อมควรพอเหมาะ ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป ไม่หักโหมจนร่างกายอาจเกิดการบาดเจ็บได้ การฝึกซ้อมในระยะเริ่มต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีครูผู้สอนคอยช่วยแนะนำ ตรวจสอบข้อผิดพลาด และจัดตารางการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

ริชาร์ด โพรโวสต์ (Richard Provost, 1994, p. 38 อ้างถึงใน กมลธรรม เกือบุต, 2554, น. 17) ได้แบ่งหลักในการฝึกซ้อมเพื่อการแสดงไว้ 4 ด้าน คือ

- 1) มีเป้าหมายในการแสดงที่สมบูรณ์แบบ
- 2) การเตรียมพร้อมรับมือกับสิ่งที่คาดไม่ถึง
- 3) สามารถพิจารณาในสิ่งที่เกิดขึ้นขณะทำการแสดงได้
- 4) สามารถพิจารณาและระบุระดับความสามารถในการบรรเลงบทเพลงต่าง ๆ ได้

สุรดี ประพัฒน์รังสี (2550, น. 16 อ้างถึงใน กมลธรรม เกือบุต, 2554, น. 18) ได้แบ่งขั้นตอนการฝึกซ้อมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การเตรียมการซ้อม ในขั้นนี้ต้องมีการวางแผนการซ้อม การจัดตารางซ้อม เรียนรู้ในสิ่งที่จะซ้อม เป็นต้น

2) วิธีการซ้อม เริ่มจากการวอร์มร่างกาย ฝึกซ้อมจากช้าไปหาเร็ว ฝึกท่าทางที่ถูกต้อง เป็นต้น

3) ขั้นตอนการฝึกซ้อม ขึ้นอยู่กับเครื่องดนตรีแต่ละชนิด แต่ละประเภท จัดขั้นตอนตามความเหมาะสม

4) การหาความรู้เพิ่มเติม โดยหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นซีดี แผ่นดีวีดีการแสดงคอนเสิร์ตต่าง ๆ หรือไปชมการแสดงดนตรีที่เล่นสด เป็นต้น

จากการศึกษาเกี่ยวกับการฝึกซ้อมดนตรี สรุปได้ว่า การฝึกซ้อมดนตรีช่วยพัฒนาทักษะด้านดนตรีให้ดีขึ้น การตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ รวดเร็วขึ้น สร้างความมั่นใจในการแสดงดนตรี สร้างความจำและความสัมพันธ์ระหว่างสมองกับร่างกาย ทั้งนี้ผู้ศึกษาดนตรี ควรมีการวางแผนจัดการเวลาการฝึกซ้อม ให้เป็นเวลา มีความสม่ำเสมอ ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป มีการเตรียมความพร้อมของร่างกาย เพื่อพร้อมแก้ปัญหาและปัจจัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในขณะที่แสดงดนตรี

การวัดผลประเมินผลทางดนตรี

1. การประเมินผลทางดนตรี

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2544, น. 193-205) ได้แบ่งการประเมินผลทางดนตรีไว้ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1) การประเมินผลทักษะดนตรี เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทั้งแบบเดี่ยวและกลุ่ม โดยเน้นที่การปฏิบัติเดี่ยวเป็นหลัก เพื่อวัดความสามารถรายบุคคล ผู้สอนควรจัดเวลาให้เหมาะสมกับการประเมิน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เชิงปริมาณ ความสามารถในการปฏิบัติ เช่น การร้องเพลง การอ่านโน้ต และเชิงคุณภาพ ความไพเราะของเสียง ลีลาการแสดง และความกลมกลืนของการแสดง

2) การประเมินผลเจตคติดนตรี เป็นการวัดความชอบ รสนิยม และความรู้สึกรักชอบซึ่งในดนตรี ซึ่งเป็นเรื่องภายในที่ไม่สามารถสอนได้โดยตรง วิธีการประเมินควรใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงทัศนคติที่แท้จริงต่อดนตรีออกมา

2. ช่วงเวลาการวัดผล จุดมุ่งหมายและประโยชน์ในการวัดผลการศึกษาทางด้านดนตรี การศึกษาทางดนตรี

กมลธรรม เกือบุดร (2554, น. 19-20) ได้แบ่งช่วงเวลาในการวัดผลการศึกษาทางดนตรี เป็น 3 ช่วง ดังนี้

1) การวัดผลก่อนการเรียนการสอน ในช่วงนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ทราบถึงพื้นฐานทางด้านดนตรี และความถนัดเบื้องต้นของผู้เรียน ครูผู้สอนจะสามารถวางแผน และปรับเปลี่ยนการสอนเพื่อให้เข้ากับผู้เรียนได้ ทั้งนี้อาจมีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน

2) การวัดผลระหว่างการเรียนการสอน เพื่อให้ครูผู้สอนได้ทราบถึงความสามารถในการปฏิบัติดนตรีในหน่วยย่อยต่าง ๆ เช่น แบบฝึกหัด ท่อนเพลงสั้น รวมไปถึงความรู้ด้านทฤษฎีดนตรีในแต่ละบท

3) การวัดผลรวมทั้งหมดหลังการเรียนการสอน เป็นการวัดผลในระดับสุดท้ายของการเรียนการสอน เป็นการวัดผลเพื่อประเมินในสิ่งที่เรียนมาทั้งหมดว่านักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในบทเรียนได้มากน้อยเพียงใด สามารถปฏิบัติบทเพลงและเข้าใจในเนื้อหาของบทเพลงอย่างแท้จริง

จุดมุ่งหมายสำคัญในการวัดผลด้านดนตรี เพื่อให้ผู้สอนได้ทราบถึงความรู้ ความเข้าใจ สมรรถภาพ ความสามารถ ความถนัดและพัฒนาการทางด้านดนตรีของนักเรียน ซึ่งผู้สอนนำไปวางแผนปรับปรุงแก้ไข ใช้หลักสูตรและเนื้อหาที่มีประสิทธิภาพ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจ และปฏิบัติได้ถูกต้อง ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการประเมินนั้นมีผลต่อทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงผู้เรียนและผู้สอน ในด้านผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงระดับความสามารถของตนเอง เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขได้ถูกจุด รวมทั้งผู้เรียนได้ทราบถึงความถนัดของตนเอง เพื่อวางแผนในการเรียนต่อไปได้ ในด้านผู้สอน จะได้ทราบระดับความสามารถของผู้เรียน เพื่อนำไปวิเคราะห์ปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน นำไปพัฒนาแก้ไขปรับปรุงและวางแผนการสอน ให้เหมาะสมต่อผู้เรียนได้ การวัดผลและประเมินผลมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้ผู้สอนทราบถึงพัฒนาการระดับความสามารถและความถนัดต่อเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้ว ผู้สอนก็สามารถวางแผนสอน พัฒนา ปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องให้ดีขึ้น เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนนั้นประสบความสำเร็จ

การอิมโพรไวส์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิด ทฤษฎี และแบบฝึกดนตรี เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ความหมายของการอิมโพรไวส์

มีนักวิชาการและนักศึกษาดนตรีได้ให้ความหมายของ คำว่าอิมโพรไวส์ไว้หลายท่าน ดังนี้

ธีรัช เลหาวีระพานิช (2562, น. 2) กล่าวว่า การอิมโพรไวส์ คือการแสดงสติปัญญา การตัดสินใจการประพันธ์ทำนองขึ้นอย่างฉับพลัน โดยไม่มีการเตรียมล่วงหน้า เป็นการบรรเลงที่แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกและความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

กมลธรรม เกือบุดร (2564, น.2) กล่าวว่า การอิมโพรไวส์ หมายถึง การคิดค้นประโยคทางดนตรีขึ้นมาอย่างทันที โดยมีขอบเขตของบทเพลงที่ใช้บรรเลงในด้านรูปแบบและเสียงประสานเป็นตัวกำหนดทิศทางการบรรเลงดนตรีปัญญา ซึ่งผู้บรรเลงต้องมีทักษะทางดนตรีที่ดี รวมถึงไหว

พริบปฏิภาณในการสร้างสรรค์ดนตรี เนื่องจากการอิมโพรไวส์นั้นผู้บรรเลงต้องคิดสร้างสรรค์แนวทำนองในขณะที่บทเพลงกำลังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อบรรเลงแนวทำนองใหม่ขึ้นมา ทั้งนี้ทำนองใหม่ที่เกิดขึ้นมานั้น ไม่อาจคาดเดาได้ว่าจะมีรูปแบบหรืออารมณ์ของทำนองเพลงเช่นใด ขึ้นอยู่กับความสามารถทางทักษะและการสื่อสารของผู้บรรเลงต่อผู้ฟัง

ณัชชา พันธุ์เจริญ (2554) กล่าวว่า อิมโพรไวส์ คือ การเล่นดนตรีหรือการขับร้องโดยไม่ได้เตรียมซ้อมตามโน้ตเพลงมาก่อน แต่เป็นการคิดขึ้นทันทีขณะแสดง

จากความหมายของการอิมโพรไวส์ข้างต้น สรุปได้ว่า การอิมโพรไวส์คือ การแสดงศิลปปฏิภาณหรือการค้นสด โดยการสร้างและคิดทำนองทางดนตรีขึ้นมาทันทีโดยไม่มีการเตรียมมาเพื่อแสดงออกถึงไหวพริบและการสื่อสารอารมณ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ ของผู้บรรเลงต่อผู้ฟัง

2. ความรู้พื้นฐานและหลักการอิมโพรไวส์

กมลธรรม เกื้อบุตร (2564, น. 1-10) ได้กล่าวว่า ทักษะการปฏิบัติประกอบด้วย การอ่าน การฟัง และการปฏิบัติเป็นหัวใจหลักสำคัญต่อการเรียนรู้ดนตรี นอกจากองค์ประกอบดังกล่าว ทักษะในการอิมโพรไวส์ ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เสริมสร้างความเชี่ยวชาญทางดนตรี เป็นทักษะที่ผู้บรรเลงต้องเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านทฤษฎีและความเชี่ยวชาญ ในการปฏิบัติเข้าด้วยกัน โดยใช้ความสามารถไหวพริบปฏิภาณ ในการสร้างทำนองดนตรีขึ้นมาโดยทันที

ความสำคัญในการอิมโพรไวส์จำเป็นต้องทำความเข้าใจในหลักการทางทฤษฎีอย่างถ่องแท้ แล้วนำหลักการดังกล่าวไปปรับใช้ในการสร้างแนวทำนองอย่างเหมาะสม ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างบันไดเสียงและคอร์ด การสร้างกระสวนจังหวะตามลักษณะเฉพาะของแนวดนตรีต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยการให้ความสำคัญกับทักษะดังกล่าวจะเห็นได้จาก มาตรฐานทางการปฏิบัติดนตรีของสมาคมดนตรีศึกษาแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (National Association for Music Education) ได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาด้านดนตรีในระดับชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 1 (PK-8) โดยแบ่งตัวชี้วัดเป็น 4 ด้านคือ ทักษะการสร้างสรรค์ ทักษะการปฏิบัติ ทักษะการตอบสนอง และทักษะการเชื่อมโยง ซึ่งตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการอิมโพรไวส์ คือ ตัวชี้วัดที่ 1 ทักษะการสร้างสรรค์ ผู้เรียนต้องสามารถปฏิบัติทักษะการอิมโพรไวส์ ในช่วงระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4 มุ่งเน้นการสร้างสรรค์แนวคิดด้านจังหวะ ทำนอง รวมถึงเสียงประสาน สามารถอธิบายเชื่อมโยงกับบริบทด้านบุคคล สังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ได้

ทักษะการอิมโพรไวส์เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะด้านการประพันธ์ได้อีกหนึ่งแนวทาง โดยทั้งสองทักษะนั้นมีกระบวนการคิดและสร้างสรรค์ที่ใกล้เคียงกัน ต่างกันที่บริบทการนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นนักศึกษาดนตรีหรือผู้ที่มุ่งมั่นในการพัฒนาศักยภาพทางดนตรีของตนจึงควรเรียนรู้ทักษะการอิมโพรไวส์ในการสร้างสรรค์ดนตรีให้มีประสิทธิภาพต่อไป

หลักการอิมโพรไวส์เบื้องต้นสามารถแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การฟัง เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีของบทเพลงต่างๆ เอกลักษณ์ของเพลงในด้านจังหวะ กลุ่มทำนองเสียง ประโยคในบทเพลง โดยผู้เรียนสามารถฟังเพลงในสไตลิตีใด ๆ แล้วระบุถึงรูปแบบจังหวะที่ใช้ การแปลจังหวะเบื้องต้น ที่จะสามารถบ่งชี้ถึงเอกลักษณ์ที่มีความเฉพาะของบทเพลง สามารถได้ยินกลุ่มบันไดเสียงที่ใช้เพื่อนำไปเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ทางเดินคอร์ดได้

2. การร้องทำนอง และการเคาะจังหวะ เมื่อผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจรายละเอียดที่บันทึกและสามารถจดจำรายละเอียดได้ในระดับหนึ่งแล้ว ให้ผู้เรียนฝึกขับร้องแนวทำนองของบทเพลงนั้น ๆ การฝึกดังกล่าวนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถแยกแยะระดับเสียงที่ถูกต้องของทำนอง ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง การเว้นวรรคของประโยค วลีของเพลง โดยการฝึกขับร้องตามบทเพลงนั้น ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องดนตรีที่มีระดับเสียง อาจเป็นเปียโนหรือกีตาร์ ที่ใช้ประกอบการฝึก ซึ่งจะใช้ตรวจสอบระดับเสียงที่ถูกต้องเป็นส่วนสำคัญ การฝึกเคาะจังหวะตามกระสวนจังหวะของทำนองเพลง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องจากการฝึกขับร้องทำนองอีกครั้ง และแยกส่วนของกระสวนจังหวะของทำนองในแต่ละท่อนเพลงหรือประโยคของบทเพลง โดยเฉพาะประโยคถามตอบที่มีสัดส่วนจังหวะสอดคล้องกัน ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการอิมโพรไวส์ต่อไปได้

3. การฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี ในประเด็นนี้ผู้เรียนต้องทบทวนเทคนิคเฉพาะในเครื่องดนตรีของตนเองซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบรรเลงทำนอง เช่น แซกโซโฟน ทรัมเป็ต กีตาร์ เบส เปียโน อื่น ๆ ที่สามารถสร้างแนวทำนองขึ้นมาได้ เป็นต้น และกลุ่มบรรเลงจังหวะ เป็นต้น โดยในกลุ่มบรรเลงทำนองให้ผู้เรียนทบทวนและฝึกฝนการบรรเลงบันไดเสียงทุกชนิด ทุกท่วงทำนอง และทุกขอบเขตบนเครื่องดนตรีของตนที่จะสามารถกระทำได้ โดยเฉพาะบันไดเสียงเมเจอร์และไมเนอร์ บันไดเสียงไมเนอร์ทั้ง 3 ชนิดและไมเนอร์ รวมถึงบันไดเสียงสังเคราะห์ต่าง ๆ เช่น บันไดเสียงดิมินิชท์ บันไดเสียงโพลโทน และบันไดเสียงออกเมนเทด เป็นต้น รวมถึงการบรรเลงอาร์เปจโจ (Arpeggio) ให้ครบทุกชนิด นอกจากนี้ต้องเชื่อมโยงทักษะการบรรเลงระดับเสียงกับจังหวะให้มีความคงที่ จนสามารถประยุกต์สู่การอิมโพรไวส์ได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้การอิมโพรไวส์ที่ดีไม่ใช่การบรรเลงในมิติของเสียงเพลง แต่ผู้บรรเลงต้องถ่ายทอดความรู้สึกประสบการณ์ รวมถึงอารมณ์ของทำนองที่ต้องการจะถ่ายทอดออกไป ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ไม่สามารถฝึกฝนในระยะเวลาอันสั้นได้ การสั่งสมประสบการณ์จากการฝึกบรรเลง และจากการฟังดนตรีที่สนใจอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนซึมซับและทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง รวมถึงเข้าใจความรู้สึกของความหมายของท่วงทำนอง สามารถตีความได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

จากคำกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การอิมโพรไวส์เบื้องต้นจำเป็นต้องมีการฝึก 3 ข้อหลัก ๆ คือ การฟัง การร้องทำนองและการเคาะจังหวะ การฝึกปฏิบัติเฉพาะเครื่องดนตรีของตนเอง อย่างมีระบบ และเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อที่จะนำไปสู่การอิมโพรไวส์ที่ดีที่สุด ทั้งในเรื่องของทักษะ การบรรเลงระดับ

เสียงกับจังหวะ รวมถึงการถ่ายทอดความรู้สึก ประสบการณ์ อารมณ์ของทำนองได้อย่างลึกซึ้งและเหมาะสม

จากหลักการอิมโพรไวส์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอิมโพรไวส์ ดังนี้

- 1) ทฤษฎีดนตรีแจ๊ส (ศักดิ์ศรี วงศ์ธราดล, 2555) ได้กล่าวว่า

ชั้นคู่เสียง

ชั้นคู่เสียงเกิดจากการรวมเสียง 2 เสียงเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาไปสู่องค์ประกอบทางดนตรีอื่น ๆ เช่น บันไดเสียง เสียงประสาน ทำนองเพลง และคอร์ด ดังนั้นในการศึกษาดนตรีแจ๊ส ความเข้าใจเกี่ยวกับชั้นคู่เสียงเป็นอย่างดี จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ผู้ศึกษาจำเป็นจะต้องมีความเข้าใจในการระบุประเภทของชั้นคู่เสียงได้อย่างถูกต้องแล้วในทางปฏิบัติ ยิ่งควรที่จะสามารถแยกแยะระยะห่างของชั้นคู่เสียงเมื่อได้ยินอีกด้วย

คอร์ดและส่วนขยายของคอร์ด

คอร์ด คือ กลุ่มโน้ตที่ประกอบกันขึ้นเป็นเสียงประสานในแนวตั้ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในดนตรีแจ๊สที่มีการใช้สีสันของเสียงประสานที่มีลักษณะเฉพาะ นอกจากนี้คอร์ดยังเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางของเสียงประสานและเป็นโครงสร้างสำคัญที่นักดนตรีแจ๊สใช้ในการตัดสินใจในบทเพลงนั้น ๆ

บันไดเสียงเมเจอร์และโหมด

ความรู้เรื่องชั้นคู่ในบทที่ 1 เป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาเรื่องการสร้างคอร์ดบันไดเสียงและโหมด ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นทำนองและเสียงประสาน เมื่อนำชั้นคู่สองแบบเมเจอร์และไมเนอร์มาเรียงกันในทางแนวนอนอย่างเป็นระบบ จะเกิดเป็นบันไดเสียง และเมื่อนำชั้นคู่ชนิดต่าง ๆ มาเรียงกันในทางแนวตั้ง จะเกิดเป็นคอร์ดและเสียงประสานที่หลากหลาย ความรู้เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบันไดเสียง โหมดและคอร์ดประเภทต่าง ๆ นั้น มีความสำคัญที่จะทำให้ผู้บรรเลงสามารถทราบถึงตัวเลือกของโน้ตที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

บันไดเสียงไมเนอร์แบบฮาร์โมนิกและโหมด

บันไดเสียงไมเนอร์แบบฮาร์โมนิก เป็นบันไดเสียงไมเนอร์ที่มีลักษณะคล้ายบันไดเสียงไมเนอร์แบบเนเจอร์ล ยกเว้นโน้ตลำดับที่ 7 ที่ถูกปรับให้ระดับเสียงสูงขึ้นครึ่งเสียง ทำให้เกิดชั้นคู่ 2 ออกเมเนตระหว่างโน้ตลำดับที่ 6 และ 7

บันไดเสียงไมเนอร์แบบเมโลดิก และโหมด

บันไดเสียงไมเนอร์แบบเมโลดิก และโหมดของบันไดเสียงนี้ มีสำคัญในดนตรีแจ๊สจากเสียงประสานที่มีลักษณะเฉพาะที่ได้รับการประยุกต์ใช้ในบันไดเสียงนี้เท่านั้น บันไดเสียงไมเนอร์แบบเมโลดิก เป็นบันไดเสียงที่มีความพิเศษจากกลุ่มโน้ตที่แตกต่างกันระหว่างทิศทางขาขึ้นและขาลง

ในทิศทางขาขึ้นโน้ตลำดับที่ 6 และ 7 เป็นโน้ตที่ถูกปรับให้สูงขึ้นครึ่งเสียงจากโน้ตลำดับที่ 6 และ 7 ของบันไดเสียงไมเนอร์แบบเนเชอรัล ส่วนในทิศทางขาลง บันไดเสียงไมเนอร์แบบเมโลดิก เป็นบันไดเสียงเดียวกันกับบันไดเสียงไมเนอร์แบบเนเชอรัล

การดำเนินคอร์ด

การเคลื่อนที่ของโน้ต ที่ทำให้เกิดความรู้สึกของการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าในดนตรีแจ๊สมากที่สุดคือการเคลื่อนที่ของโน้ตเบส ซึ่งสามารถเคลื่อนที่จากโน้ตหนึ่งไปหาอีกโน้ตหนึ่งได้โดยเสรี การเคลื่อนที่ของโน้ตเบสนี้ทำให้เกิดขั้วที่มีระยะห่างขนาดต่าง ๆ ในทิศทางที่ต่างกัน

จังหวะสวิงในดนตรีแจ๊ส

ในดนตรีแจ๊สองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ดนตรีแจ๊สแตกต่างจากดนตรีประเภทอื่น ๆ คือ องค์ประกอบในด้านจังหวะ การใช้จังหวะรูปแบบต่างๆในดนตรีแจ๊ส และลักษณะของการบรรเลงโน้ต หรือการควบคุมลักษณะเสียง (Articulation) มีความหลากหลาย และมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การบรรเลงนั้นถูกต้องตามลักษณะของเสียงที่ควรจะเป็นในดนตรีแจ๊ส

2) จากการศึกษาเอกสารและตำราทฤษฎีดนตรีแจ๊สและการอิมโพรไวส์ของ (ธีรัช เลาห์วิจะพานิช, 2562) ได้แบ่งการสอนทฤษฎีดนตรีแจ๊สและการอิมโพรไวส์ ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ องค์ประกอบดนตรีแจ๊ส, การอิมโพรไวส์สำหรับดนตรีแจ๊ส, จังหวะในดนตรีแจ๊ส, เสียงประสานดนตรีแจ๊ส, สังคีตลักษณ์และโครงสร้างของดนตรีแจ๊ส, คอร์ดและสัญลักษณ์สำหรับดนตรีแจ๊ส, บันไดเสียงพื้นฐาน, โหมดและคอร์ดของบันไดเสียงเมเจอร์, โหมดและคอร์ดของบันไดเสียงไมเนอร์, การดำเนินคอร์ดและการอิมโพรไวส์

3) กีตาร์ไฟฟ้า แนวคิด ทฤษฎี และเทคนิคสำหรับการอิมโพรไวส์ (กมลธรรม เกือบบุตร, 2564) ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ องค์ประกอบด้านจังหวะ องค์ประกอบของทำนอง แนวคิดและหลักการการสร้างทำนองสำหรับการอิมโพรไวส์ เทคนิคการสร้างกระสวนจังหวะสำหรับการอิมโพรไวส์ การใช้บันไดเสียงเมเจอร์และไมเนอร์ในการอิมโพรไวส์ อาร์เปจ โจมกับการอิมโพรไวส์

ทฤษฎีดนตรีเบื้องต้นก่อนการฝึกการอิมโพรไวส์

ทฤษฎีดนตรีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ผู้ฝึกปฏิบัติดนตรีควรมีความรู้ความเข้าใจเพื่อเป็นการต่อยอดการศึกษาดนตรีในขั้นต่อ ๆ ไป โดยเฉพาะการฝึกอิมโพรไวส์เป็นสิ่งจำเป็นมากในการเรียนรู้ทฤษฎีดนตรี เพราะการอิมโพรไวส์จะมีกระบวนการเรียนการสอนที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ถ้าผู้เรียนผู้สอนดนตรีไม่มีความรู้และความเข้าใจในทฤษฎีดนตรี จะทำให้การเรียนการสอนอาจไม่บรรลุเป้าหมาย จากการศึกษาทฤษฎีดนตรีเบื้องต้นก่อนการ

ฝึกและการวิเคราะห์การอิมโพรไวส์ของ สมนึก อุ่นแก้ว (2555, น. 1-83) และฉวีชา พันธุ์เจริญ ได้กล่าวถึงทฤษฎีดนตรีเบื้องต้น สรุปได้ดังนี้

1. จังหวะ คือ ช่วงเวลาที่ดำเนินอยู่ในขณะที่บรรเลงดนตรี จังหวะมีหน้าที่คอยควบคุมเคลื่อนที่ของทำนองและแนวประสานเสียงต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กัน การเดินของจังหวัดจะดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอ จังหวะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของดนตรีและเป็นทักษะพื้นฐานของผู้เรียนดนตรี

2. ระดับเสียง คือ ความสูง-ต่ำของเสียงดนตรี ซึ่งมีชื่อเรียกเรียงตามลำดับจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง รวมทั้งหมด 7 ชื่อ ได้แก่ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที รวมถึงความดังเบาของเสียง ที่จะมีผลต่อการรับรู้และอารมณ์อีกด้วย

3. บันไดเสียง คือ กลุ่มของระดับเสียงหรือโน้ตที่นำมาจากเรียงกันตามเป็นลำดับขั้น ในแต่ละขั้นมีระยะห่างของเสียงแตกต่างกันไป ตามโครงสร้างของบันไดเสียงชนิดนั้น ๆ บันไดเสียงมีหลายชนิด แต่ละชนิดจะมีเสียงโดยรวมที่แตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับโครงสร้างของบันไดเสียงนั้น ๆ ว่ามีระยะห่างของเสียงแตกต่างกันอย่างไร

4. ขั้นคู่เสียง คือ สิ่งที่ใช้วัดความแตกต่างระหว่างเสียง 2 เสียงโดยการนับระยะห่างของเสียงเรียงตามลำดับขั้นของโน้ตในบันไดเสียง ขั้นคู่เสียงเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับนำไปศึกษาในเรื่องคอร์ด การเรียบเรียงเสียงประสาน หรือศึกษาดนตรีในขั้นสูงขึ้นไป ดังนั้นควรทำความเข้าใจจนสามารถวิเคราะห์ขั้นคู่เสียงและแยกแยะเสียงของขั้นคู่เสียงชนิดต่าง ๆ จากการฟังได้

5. คอร์ด คือ กลุ่มของเสียงที่มีความแตกต่างกันประกอบด้วยโน้ตตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป คอร์ดมีหลายชนิด มีชื่อและโน้ตที่ประกอบกันเป็นคอร์ดแตกต่างกันออกไป เช่น ทริยแอดคอร์ด คอร์ดเซเว่น คอร์ดดิเลเวน คอร์ดเทอทีน คอร์ดเทนชัน เป็นต้น

เบสไฟฟ้า

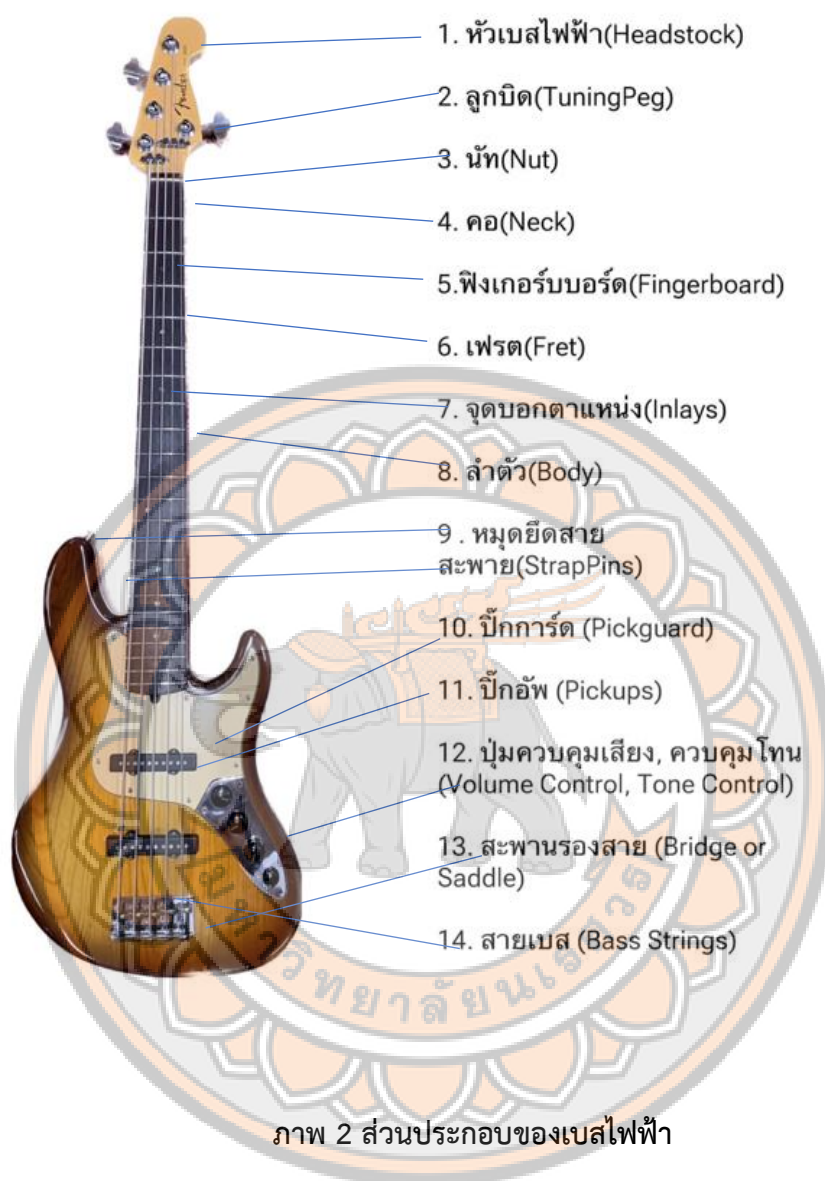
1. ประวัติของเบสไฟฟ้า

เบสไฟฟ้าที่มีการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมเป็นตัวเลขได้ถือกำเนิดขึ้นอย่างแท้จริงในคริสต์ศักราช 1951 โดยนายลีโอ เฟนเดอร์ ได้ผลิตเบสไฟฟ้าที่มีชื่อว่า เฟนเดอร์ ปริซิชั่นเบส เบสไฟฟ้างดกล่าวมีลำตัวเป็นไม้ลักษณะตัน ลำตัวแยกกับคอโดยมีน็อต 4 ตัวทำหน้าที่ยึดลำตัวและคอไว้ด้วยกัน คอผลิตจากไม้เมเปิ้ลแบ่งช่องของโน้ตหรือเฟรตไว้ 20 ช่องเหมือนกีตาร์ เพื่อให้ทำการกดโน้ตมีระดับเสียงถูกต้องแม่นยำ มีสายจำนวน 4 สาย ตั้งเสียงคล้ายดับเบิลเบส ตามลำดับดังนี้ สายที่ 1 โน้ต G สายที่ 2 โน้ต D สายที่ 3 โน้ต A และสายที่ 4 โน้ต E ใช้แม่เหล็กแบบเดี่ยวเป็นตัวรับเสียง (Pick Up) และสามารถส่ายเบสเล่นได้คล้ายกับกีตาร์ไฟฟ้า ถือว่าเป็นเบสไฟฟารุ่นแรกๆ ที่ได้รับความนิยมอย่าง

มากในยุคนี้ เนื่องจากมีลำตัวเล็กพกพาสะดวกและสามารถเพิ่มความดังของเสียงได้ตามขนาดของเครื่องขยายเสียง ซึ่งเพนเตอร์ก็ได้ผลิตเครื่องขยายเสียงที่ใช้คู่กับเบสรุ่นนี้ด้วยคือ เบสแมน แอมป์ฟายเออร์ (Bassman Amplifier) ซึ่งถือได้ว่าเพนเตอร์ พรีซันเบสเป็นต้นแบบของเบสไฟฟ้าในยุคต่อมาจนถึงปัจจุบัน (Massimo Cavalli, 2016)

2. ส่วนประกอบของเบสไฟฟ้า

- 1) หัวเบสไฟฟ้า (Headstock)
- 2) ลูกบิด (Tuning Peg)
- 3) นัท (Nut)
- 4) คอ (Neck)
- 5) ฟิงเกอร์บอร์ด (Fingerboard)
- 6) เฟรต (Fret)
- 7) จุดบอกตำแหน่ง (Inlays)
- 8) ลำตัว (Body)
- 9) หมุดยึดสายสะพาย (Strap Pins)
- 10) ปีกการ์ด (Pickguard)
- 11) ปิ๊กอัพ (Pickups)
- 12) ปุ่มควบคุมเสียง (Volume Control, Tone Control)
- 13) สะพานรองสาย (Bridge or Saddle)
- 14) สายเบส (Bass Strings)



ภาพ 2 ส่วนประกอบของเบสไฟฟ้า

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 1 ตุลาคม 2566

3. หลักการปฏิบัติเบสไฟฟ้าเบื้องต้น

จากรุวัฒน์ กิตติสิทธิ์ (น.16) ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติเบสไฟฟ้าเบื้องต้นไว้

1) เทคนิคการดีด (Plucking)

1.1) เทคนิคการดีดสายเบสด้วยนิ้วชี้และนิ้วกลาง คือการใช้นิ้วชี้และนิ้วกลาง สลับกันดีดสาย แล้วนำนิ้วโป้งมาพักที่ด้านบนของปิ๊กอัพ หรือในบางครั้งขณะที่ดีดสายที่ 1 หรือสายที่อยู่ด้านล่างจะนำนิ้วโป้งมาพักไว้ที่สาย 4 หรือสายที่อยู่ด้านบนสุดของเบส

1.2) เทคนิคการดีดสายเบสด้วยการใช้ฝ่ามืออุดเสียง คือการใช้ฝ่ามืออุดเสียงที่สะพานสาย ในขณะที่เดียวกันก็ใช้นิ้วโป้งดีดสาย เทคนิคนี้จะทำให้ได้โทนเสียงที่สั้นและนุ่มนวล

2) เทคนิคการตบและเกี่ยวสายเบส (Slap & Pop) คือการใช้นิ้วโป้งตบลงที่สาย และใช้นิ้วชี้หรือนิ้วกลางเกี่ยวสายเบส เทคนิคทั้งสองแบบนี้จะให้โทนเสียงที่มีความกระแทกและดังแหลม

3) เทคนิคการใช้นิ้วดีดสายเบส (Picking) การใช้นิ้วดีดสายเบสไฟฟ้า มีลักษณะคล้ายกับการใช้นิ้วดีดกีตาร์ จะให้โทนเสียงที่ออกมามีความกระแทก ซึ่งเหมาะสำหรับการเล่นที่ค่อนข้างเร็ว

4) เทคนิคการเคาะสายโดยใช้มือทั้งสองข้าง (Two-Hand Tapping) คือการใช้นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง ของมือทั้งสองข้างเคาะไปที่เฟรต เทคนิคนี้จะทำให้สามารถเล่นโน้ตค้างไว้พร้อมกันได้ทีละหลายโน้ต โดยปกติแล้วในการเล่นเบสไฟฟ้าด้วยเทคนิคอื่นจะไม่สามารถทำได้ ดังนั้นผู้เล่นเบสไฟฟ้าที่ใช้เทคนิคดังกล่าว จะสามารถเล่นคอร์ดพร้อมกับการเล่นทำนองได้



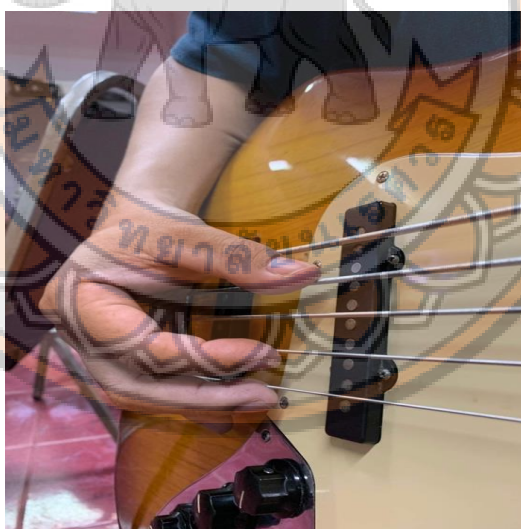
ภาพ 3 การดีดสายเบสด้วยนิ้วชี้และนิ้วโป้งพักที่ปิ๊กอัพ

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 1 ตุลาคม 2566



ภาพ 4 การดีดสายเบสด้วยนิ้วชี้และนิ้วโป้งพักที่สายบนสุด

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 1 ตุลาคม 2566



ภาพ 5 การดีดสายเบสด้วยการใช้ฝ่ามืออุดสาย

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 1 ตุลาคม 2566



ภาพ 6 การดีดสายเบสด้วยการใช้ปิ๊ก

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 1 ตุลาคม 2566

ประวัติและผลงานดนตรีของวิชชุดช เนตรสิน

นายวิชชุดช เนตรสิน ได้ศึกษาระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่โรงเรียนประชานุเคราะห์นครสวรรค์ และสำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากวิทยาลัยนครสวรรค์ ซึ่งปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา โดยเริ่มศึกษาด้านดนตรีด้วยการเรียนหลักสูตรระยะสั้นจากอาจารย์ผู้มีประสบการณ์ และโรงเรียนสอนดนตรี ได้แก่ เรียนไพรเวท (Private) เบสไฟฟ้า กับอาจารย์ วิโรจน์ สถาปนาวัดณ์ (อ.แป๊ป) ผู้ซึ่งมีความสามารถและความชำนาญด้านเบสไฟฟ้า รวมทั้งเป็นผู้ที่ได้รับความเคารพนับถือจากนักดนตรีและนักเบสไฟฟ้าในประเทศไทย เรียนหลักสูตรระยะสั้นทฤษฎีดนตรี จากโรงเรียนสอนดนตรีจันสมิวสิค และเรียนหลักสูตรระยะสั้นเรียบเรียงเสียงประสาน จากโรงเรียนสอนดนตรีศุภการ

สำหรับประสบการณ์ด้านดนตรี วิชชุดช เนตรสิน เริ่มต้นเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 11 ปี โดยเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการเล่นดนตรีในจังหวัดนครสวรรค์บ้านเกิดและจังหวัดใกล้เคียง ก่อนจะย้ายมาทำงานในกรุงเทพมหานครกับรุ่นพี่ในวงการดนตรี ความสามารถและความตั้งใจทำให้วิชชุดช เนตรสิน มีโอกาสได้ร่วมงานกับนักดนตรีชื่อดังอย่าง เสกพล อุ่นส่าราญ (Koh Mr.Saxman) และจักรวาล เสาวงยุติธรรม (หนึ่ง จักรวาล) ในช่วงปี พ.ศ. 2546-2550 นอกจากนี้ วิชชุดช เนตรสิน มีโอกาสได้ฝึกสอนที่โรงเรียนดนตรีศุภการ ซึ่งเป็นสถานที่ผลิตนักดนตรีชั้นนำมากมายในยุคนั้น

ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2560 เป็นนักดนตรีแบ็คอัพ (Back up) ให้กับศิลปินของค่ายเพลงจีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ (GMM Grammy) ในคอนเสิร์ตต่าง ๆ เช่น คอนเสิร์ต อะลิทเติ้ลบิท (A Little bit Jazz Concert) แอม โบว์ ดา คอนเสิร์ต (Am Bow Da Concert) สลึบเลสโซไซตี้ คอนเสิร์ต 2 (Sleepless Society Concert 2) คิม ไรเดอร์ คอนเสิร์ต (Kim Rider Concert) และ จีทีเอช (GTH Concert) เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2551 วิชชุเดช เนตรสิน ได้เปิดสถาบันสอนเบสของตนเองชื่อว่า เบสรูม (Bassroom) และได้ทำหน้าที่เป็นโปรดิวเซอร์รวมถึงอัดเพลงให้กับค่ายเพลงต่าง ๆ หลายค่ายเพลง ผลงานเด่น ได้แก่ เพลง คิดถึงจัง มาหาหน่อย (ไอ้ต ปราโมทย์) และ ลบไม่ได้ช่วยให้ลืม (อึ้งค์ วรรณธ) วิชชุเดช เนตรสิน ยังได้ออกผลงานเพลงบรรเลงของตนเองอีก 2 อัลบั้มในแนวสมูทแจ๊ส (Smooth Jazz) ได้แก่ อัลบั้ม จิบ วิชชุเดช (Jibb Wichudej) และอัลบั้ม เวิร์คฟอร์มฮาร์ท (Work From Heart) นอกจากนี้ยังมีอัลบั้มพิเศษกับวงเดอะซาวด์ออฟสยาม (The Sound Of Siam) 3 อัลบั้มคือ เดอะซาวด์ออฟสยาม (The Sound Of Siam) แลนด์ออฟสมาย (Land of Smiles) และ โอเพ่นทู เดอะนิวชีดส์ (Open To The New Sheds) ปัจจุบัน วิชชุเดช เนตรสิน ทำหน้าที่เป็นนักดนตรีแบ็คอัพ ให้กับศิลปินชื่อดังอย่าง เจนนิเฟอร์ คิ้ม และ เสกพล อุ่นสาราญ นอกจากนี้ยังคงสอนดนตรีและผลิตผลงานดนตรีใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

จากข้างต้นที่กล่าวมา เห็นได้ว่า วิชชุเดช เนตรสิน ไม่ได้ศึกษาดนตรีในระดับอุดมศึกษาหรือในระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการแต่อย่างใด แต่เป็นเพราะความเพียรพยายาม ขยันหมั่นเพียร มีวินัยในการฝึกซ้อม เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยเรียนจากผู้รู้และโรงเรียนสอนดนตรี สอบถามเรียนรู้จากศิลปินรุ่นพี่ และบุคคลรอบข้าง ด้วยความถ่อมตน จึงทำให้ วิชชุเดช เนตรสิน ได้รับโอกาสในการทำงานด้านดนตรีและประสบความสำเร็จจนถึงปัจจุบัน พร้อมทั้งยังเผยแพร่ความรู้ที่ตนเองมีให้แก่ักดนตรีรุ่นหลังต่อ ๆ ไป



ภาพ 7 วิชชุตช เนตรสิน

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 20 พฤศจิกายน 2567

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากรุวัฒน์ กิตติสิทธิ์ (2561) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกทักษะการเดินเบสไฟฟ้าระดับพื้นฐานโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบองค์รวม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเดินเบสไฟฟ้าระดับพื้นฐานโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบองค์รวม 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเดินเบสไฟฟ้าระดับพื้นฐานโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบองค์รวม ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการเดินเบสไฟฟ้าระดับพื้นฐานโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบองค์รวมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.73/70.10 ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้สามารถแยกออกเป็นสองประเด็นคือ 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่างเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้เนื่องจากผู้สอนและผู้เรียนสามารถปรับมีความเข้าหากันได้เป็นอย่างดีเป็นผลให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน และห้องเรียนมีอุปกรณ์การเรียนการสอนดนตรีครบถ้วน สภาพแวดล้อมในการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้ดนตรีสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีทักษะพื้นฐานดนตรีที่แตกต่างกัน

และเนื้อหาของแบบฝึกทักษะมีมากเกินไปกว่ากรอบเวลาที่กำหนด เป็นผลให้ผู้เรียนไม่สามารถจดจำ เนื้อหาการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วนดังนั้นการฝึกปฏิบัติทักษะดนตรีมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียน จะต้องหมั่นทบทวนฝึกซ้อมในบทเรียน ที่ได้เรียนรู้ไปแล้วอย่างสม่ำเสมอ เพราะคนเราไม่สามารถ จดจำความรู้ทุกอย่างได้

สุประวัติ จำเพียร, ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แบบฝึกซ้อมเพื่อ การพัฒนาท่าทางการปฏิบัติกีตาร์เบสไฟฟ้าเบื้องต้น มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างแบบฝึกซ้อมเพื่อ พัฒนาท่าทางการปฏิบัติกีตาร์เบสไฟฟ้าเบื้องต้น 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลของแบบฝึกซ้อม 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้แบบฝึกซ้อม ผลการวิจัยพบว่า คณะแผนพัฒนาการปฏิบัติเบสไฟฟ้าของ นักเรียนทักษะการวางมือซ้าย มีการพัฒนาดีที่สุดโดยนักเรียน 15 คนมีการพัฒนาการในระดับดีมาก นักเรียน 3 คน มีพัฒนาการในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ทักษะการวางมือขวา นักเรียน 3 คนมี พัฒนาการระดับดีมากนักเรียน 15 คนมีพัฒนาการในระดับปานกลาง และอันดับ 3 คือ คุณภาพเสียง โดยนักเรียน 2 คนได้พัฒนาการในระดับดีมาก นักเรียน 16 คน ที่มีพัฒนาการในระดับปานกลาง

ธีรัช เลหาหิระพานิช (2551) ได้เขียนบทความเรื่อง การอิมโพรไวส์เบื้องต้น: ความสำคัญ ของทางเดินเบสในการอิมโพรไวส์ ได้สรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกแนวทางการบรรเลงเบส 1) การฝึกวิธีคิดทางเดินเบสจะช่วยให้เราเข้าใจถึงจังหวะและเสียงประสานไปพร้อม ๆ กัน 2) การฝึกทางเดินเบสเป็นโน้ตตัวดำที่มีค่า 1 จังหวะ จะช่วยให้นักดนตรีมีจังหวะที่ดีขึ้นและในทุกครั้ง ควรฝึกกับเครื่องให้จังหวะ (Metronome) 3) ช่วยให้การอิมโพรไวส์เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ไม่ผิดพลาด ไม่หลงรูปแบบของเพลง 4) ในเวลาไม่มีนักดนตรีที่เล่นเบส นักดนตรีเครื่องอื่นสามารถเล่น ทางเดินเบสเป็นให้กันและกันได้ 5) เวลาคิดโน้ตในคอร์ดต่างๆเป็นการฝึกเล่น อาร์เปจโจ (Arpeggio) ไปในตัว ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาฝึกภายหลัง 6) การฝึกอาร์เปจโจ ทำให้เข้าใจถึงเสียง สีสัน หน้าที่และ ความสำคัญของโน้ตที่อยู่ในคอร์ดนั้นๆ 7) เป็นพื้นฐานของการอิมโพรไวส์เบื้องต้นในสไตล์ป๊อบ

จารุวัฒน์ กิตติสิทธิ์ และชัยพฤกษ์ เมฆธา (2563, น. 29-44) ได้ทำการศึกษารื่องการสร้าง แบบฝึกทักษะการเดินเบสไฟฟ้าระดับพื้นฐานโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบองค์รวม มีวิธีดำเนินการวิจัย คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องบันไดเสียงไดอาโทนิค ทริยแอด คอร์ดไดอา โทนิค ทางเดินคอร์ด รวมทั้งศึกษาทฤษฎีการสอนดนตรีสำหรับผู้เรียนในกลุ่มทดลอง วิเคราะห์เนื้อหา จากการทบทวนเอกสาร นำมากำหนดหัวข้อเรื่องที่จะทำการสอน กำหนดหัวข้อในการเรียนการสอน แต่ละคาบ กำหนดเวลา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแบบฝึกทักษะการเดินเบสไฟฟ้าระดับพื้นฐาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของ วิชาชุดชเนตรสิน โดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ แบบไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ดังนี้ แนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนการสอน การเรียนการสอนดนตรี การวัดผลประเมินผลทางดนตรี การอิมโพรไวส์ทฤษฎีดนตรีเบื้องต้นก่อนการฝึกอิมโพรไวส์ เบสไฟฟ้าและประวัติและผลงานของ วิชาชุดชเนตรสิน โดยได้ค้นคว้าจาก สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร สำนักวิทยบริการและ เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

การคัดเลือกบุคคลข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์

กลุ่มบุคคลข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง จากผู้มีความรู้ ความสามารถด้านการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า และผู้เรียนที่มีประสบการณ์ตรง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1. ผู้สอน คือ วิชาชุดชเนตรสิน

เกณฑ์การคัดเลือกผู้สอน

- อายุ 40-50 ปี
- มีโรงเรียนสอนเบสไฟฟ้า
- เป็นศิลปินมีผลงานอัลบั้มบรรเลงเบสไฟฟ้า
- เป็นนักดนตรีสนับสนุนศิลปิน (Back Up)
- เป็นนักดนตรีบันทึกเสียงเบส (Studio)

2) ผู้เรียน คือ

2.1) ผู้ที่กำลังเรียนการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า จำนวน 2 คน

2.2) ผู้เรียนการอิมโพรไวท์สำหรับเบสไฟฟ้าที่ได้เรียนจบแล้ว จำนวน 2 คน

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เรียน

- อายุ 25-45 ปี
- มีพื้นฐานและประสบการณ์ด้านดนตรี
- เคยเรียนกับผู้สอนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 เดือน
- ปัจจุบันทำงานเกี่ยวกับดนตรี

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้สอนมี 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ดังนี้

- แนวคิดและหลักการสอน
- เนื้อหาการสอน
- วิธีการสอน
- สื่อการสอน
- การประเมินผล

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้เรียนมี 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของผู้เรียน

- การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน
- การฝึกซ้อม
- การนำความรู้ไปใช้
- การหาประสบการณ์เพิ่ม
- การเตรียมตัวก่อนการสอบวัดผล
- ระดับความสำเร็จในการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมดนตรี การแสดงดนตรี

การเสริมแรง ความถนัด ความสนใจ ทักษะคิด เพศ วัย

แนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ค้นคว้า และศึกษาดำรงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตั้งคำถามเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ เมื่อสร้างเสร็จแล้ว ได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม

2. กล้องถ่ายภาพและกล้องถ่ายวิดีโอ เพื่อเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม
3. เครื่องบันทึกเสียง เพื่อเก็บข้อมูลจากบุคคลข้อมูลโดยละเอียด
4. สมุดบันทึก เพื่อบันทึกข้อมูลต่างๆจากการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร

โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวม เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ซึ่งได้ทำการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

2.1 สัมภาษณ์ผู้สอน วิชาเศษ เศษเศษ

- เตรียมแบบสัมภาษณ์
 - นัดหมายผู้สอน วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์
 - เตรียมอุปกรณ์ กล้องถ่ายภาพ กล้องถ่ายวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียงและสมุดบันทึก
- เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ทำการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง) สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในขณะที่ผู้สอนทำการสอน (โดยผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมเรียนกับผู้สอน สถานที่โรงเรียนเบสริม) บันทึกข้อมูล เสียง ภาพถ่ายและวิดีโอ

2.2 สัมภาษณ์ผู้เรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้ากับวิชาเศษ เศษเศษ

- เตรียมแบบสัมภาษณ์
 - นัดหมายผู้สอน วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์
 - เตรียมอุปกรณ์ กล้องถ่ายภาพ กล้องถ่ายวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียงและสมุดบันทึก
- เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ทำการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง) สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (ขณะที่ผู้เรียนกำลังเรียนอยู่ โดยที่ผู้วิจัยไม่ได้เข้าร่วมเรียนด้วย) บันทึกข้อมูล เสียง ภาพถ่ายและวิดีโอ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล โดยวิเคราะห์ถึงแนวคิดและหลักการสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน กิจกรรมการสอน การวัดผลประเมินผล ในการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชुเดช เนตรสิน และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของผู้เรียนกับวิชชुเดช เนตรสิน โดยการรวบรวมข้อมูลมาเรียบเรียง จัดกระทำเป็นหมวดหมู่และให้บุคคลข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลการวิจัยเสนอในบทที่ 4 และสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยเสนอในบทที่ 5



บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน ที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยมีหัวข้อดังต่อไปนี้

องค์ประกอบในการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน

ในองค์ประกอบในการสอน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์นำเสนอประเด็นต่าง ๆ ตามกระบวนการที่วิชชุดช เนตรสิน ใช้ถ่ายทอดให้ผู้เรียน โดยเริ่มตั้งแต่ แนวคิดและหลักการสอน เนื้อหาในการสอน วิธีการสอน สื่อที่ใช้ในการสอน และการประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดและหลักการสอน

แนวคิดและหลักการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า วิชชุดช เนตรสิน ได้ชี้แจงถึงการสอนที่มีระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะได้อย่างครบถ้วน โดยแต่ละหัวข้อจะมีรายละเอียดที่ออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติเบสไฟฟ้าให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อที่สำคัญ ดังนี้

1.1 ความเข้าใจองค์รวมในการปฏิบัติพื้นฐานเบสไฟฟ้า วิชชุดช เนตรสิน ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีพื้นฐานที่มั่นคงก่อนเริ่มเรียนรู้การอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า โดยเน้นไปที่ 3 ด้านหลักที่ต้องมีความเข้าใจและความสามารถพื้นฐาน ได้แก่ การตีเบสไฟฟ้า, บันไดเสียงต่าง ๆ และ จังหวะ รวมถึงการแบ่งส่วนย่อยของจังหวะ ซึ่งทุกด้านล้วนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการเล่นเบสไฟฟ้าให้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ในการอิมโพรไวส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.1 การตีเบสไฟฟ้า

การฝึกการตีเบสไฟฟ้าเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาความแข็งแรงและความคล่องตัวของนิ้วมือ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนิ้วมือซ้ายและขวา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการควบคุมการเล่นและการสร้างเสียงที่มีคุณภาพ การฝึกที่ถูกต้องไม่เพียงแต่ช่วยให้สามารถบรรเลงเบสไฟฟ้าได้อย่างราบรื่น แต่ยังส่งผลดีต่อการควบคุมโน้ตและการทำงานร่วมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ อีกด้วย

1.1.2 บันไดเสียงต่าง ๆ

การเรียนรู้และเข้าใจบันไดเสียงที่หลากหลาย เช่น บันไดเสียงเมเจอร์ บันไดเสียงไมเนอร์ บันไดเสียงบลูส์ บันไดเสียงเพนทาทอนิก บันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ และบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทักษะเบสไฟฟ้า การฝึกปฏิบัติด้วยบันไดเสียงเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้บันไดเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทต่าง ๆ ของการเล่นดนตรี การเข้าใจบันไดเสียงที่หลากหลายจะช่วยเสริมสร้างความยืดหยุ่นในการอิมโพรไวส์

1.1.3 จังหวะ (Rhythm) และการแบ่งส่วนย่อยของจังหวะ (Subdivision)

การฝึกการแบ่งส่วนย่อยของจังหวะ เช่น เซปต์ 1 ชั้น, 3 พยางค์, เซปต์ 2 ชั้น 6 พยางค์ และเซปต์ 3 ชั้น ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในจังหวะและความสามารถในการเล่นที่มีความแม่นยำ การเรียนรู้วิธีการแบ่งจังหวะและนำบันไดเสียงมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการแบ่งย่อยของจังหวะ จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์และจัดการกับการเปลี่ยนแปลงจังหวะได้อย่างลงตัว การฝึกในด้านนี้ช่วยให้การเล่นเบสไฟฟ้ามีความหลากหลายและมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมกับแนวเพลงที่เลือกเล่น

การเข้าใจและการปฏิบัติใน 3 ด้านนี้เป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเล่นเบสไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 ทฤษฎี การเรียนรู้ทฤษฎีดนตรีเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากบันไดเสียงต่าง ๆ แล้ว ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจในเรื่องของคอร์ด โหมด และอาร์เปจโจ โดยเริ่มจากการศึกษาโครงสร้างของคอร์ดต่าง ๆ เช่น คอร์ดเมเจอร์ คอร์ดไมเนอร์ และคอร์ดทบเจ็ด การเรียนรู้โหมด จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการใช้บันไดเสียงในบริบทที่หลากหลาย เช่น การใช้โหมดที่แตกต่างกันในทางเดินของคอร์ด การศึกษาวิธีการสร้างและใช้อาร์เปจโจจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างทำนองที่หลากหลายและสร้างสรรค์ในการอิมโพรไวส์ได้ดีขึ้น การเข้าใจทฤษฎีเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้บันไดเสียงหรือโหมดในการสร้างทางเดินของคอร์ดอย่างมีความหมายและมีคุณภาพ

1.3 การปฏิบัติจริง การนำความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้จากทฤษฎีและพื้นฐานมาปฏิบัติจริงเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์ ผู้เรียนจะต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมเพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้จากการศึกษาในข้อที่ 1 และ 2 มาประยุกต์ใช้ได้จริงในสถานการณ์การเล่นเพลง การฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมจริงและสามารถเล่นได้อย่างมีความมั่นใจ การปฏิบัติจริงนี้จะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอิมโพรไวส์ที่หลากหลายและมีความสร้างสรรค์ โดยสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีและทักษะการปฏิบัติเบสไฟฟ้าได้อย่างลงตัว

2. เนื้อหาการสอน

เนื้อหาในการสอนเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน ได้รับการออกแบบเพื่อรองรับการเรียนรู้ใน 2 ระดับ โดยเริ่มจากระดับพื้นฐานที่ครอบคลุมเนื้อหาสำคัญในการสร้างพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติเบสไฟฟ้า และระดับเฉพาะเจาะจงที่เน้นการสอนการอิมโพรไวส์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการบรรเลงดนตรีอย่างสร้างสรรค์ หลักสูตรนี้มีการสอนที่ครอบคลุมทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติเบสไฟฟ้าได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ วิชชุดช เนตรสิน ได้ออกแบบเนื้อหาการสอนเบสไฟฟ้าไว้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

2.1 ระดับเริ่มต้น โดยมีรายละเอียดและลำดับการสอน ดังนี้

2.1.1 การบันทึกโน้ตและจังหวะ

1) พื้นฐานการบันทึกโน้ต (Basic Notation)

การเรียนรู้วิธีการอ่านและเขียนโน้ตเบื้องต้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจสัญลักษณ์ดนตรี นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถตีความและเล่นดนตรีตามโน้ตได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะดนตรีในระดับที่สูงขึ้น

2) จังหวะ (Rhythm) และการแบ่งส่วนย่อยจังหวะ (Subdivision)

การฝึกแบ่งส่วนย่อยของจังหวะเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในจังหวะและการเล่นที่มีความแม่นยำ ผู้เรียนจะได้ฝึกการนับจังหวะและเล่นโน้ตในจังหวะที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น เขบ็ต 1 ชั้น, 3 พยางค์, เขบ็ต 2 ชั้น, 6 พยางค์, และเขบ็ต 3 ชั้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้จังหวะเหล่านี้ในบทเพลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมชาติ

2.1.2 การฝึกซ้อมบันไดเสียง (Scale Exercise)

1) บันไดเสียงเมเจอร์ (Major scale)

2) บันไดเสียงไมเนอร์ (Minor scale)

3) บันไดเสียงเพนทาทอนิก (Pentatonic scale)

4) บันไดเสียงบลูส์ (Blues scale)

การฝึกซ้อมบันไดเสียงต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติและเข้าใจโครงสร้างของบันไดเสียงในการบรรเลงดนตรีที่หลากหลายแนว นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความคล่องตัวของนิ้วมือและความมั่นใจในการปฏิบัติเครื่องดนตรี

2.1.3 คอร์ดและการพลิกกลับคอร์ด (Chord and Inversion)

1) กลุ่มโน้ตสามตัว (Triad chord)

2) คอร์ดทบเจ็ด (Seventh chord)

3) ไดอาโทนิค (Diatonic)

การเรียนรู้เรื่องคอร์ดและการพลิกกลับคอร์ดจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์เสียงที่หลากหลาย เพิ่มความลึกซึ้งในการเล่นคอร์ด และนำไปใช้ในบริบทต่าง ๆ ของดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.4 การเชื่อมต่ออาร์เปจโจ (Arpeggio Connection)

1) การเชื่อมต่ออาร์เปจโจในระบบบวงจรคู่ 4 ของคอร์ดถัดไป (Cycle of Fourth)

2) การเชื่อมต่ออาร์เปจโจโดยใช้โน้ตโครมาติก (Chromatic)

การฝึกเชื่อมต่ออาร์เปจโจจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเล่นโน้ตในอาร์เปจโจอย่างราบรื่นและเชื่อมต่อกันอย่างลงตัว เพิ่มความคล่องแคล่วในการบรรเลงดนตรี

2.1.5 การเล่นแบบตรงจังหวะและแบบจังหวะสวิง (Straight and Swing feel)

การฝึกความรู้สึกแบบตรงจังหวะ และจังหวะสวิง จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับสไตล์ดนตรีที่หลากหลาย ทั้งในแนวท่วงที่มีความแม่นยำและการเล่นที่มีอารมณ์ร่วม

2.1.6 จังหวะขัด (Syncopation)

ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการสร้างจังหวะที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ โดยการเล่นโน้ตในจังหวะที่ไม่ตรงกับจังหวะหลัก

2.2 ระดับเฉพาะเจาะจง (การสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า)

การสอนในระดับนี้จะเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์ของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดและลำดับการสอน ดังนี้

2.2.1 บันไดเสียงและโหมด (Scale and Mode)

- 1) บันไดเสียงเมเจอร์ (Major scale)
- 2) โหมดจากบันไดเสียงเมเจอร์ (Mode from Major scale)
- 3) สำเนียงเสียงของโหมด (Mode sound)
- 4) บันไดเสียงบลูส์ (Blues scale)
- 5) บันไดเสียงเพนทาโทนิก เมเจอร์/ไมเนอร์ (Major/Minor Pentatonic scale)
- 6) บันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ (Harmonic minor scale)
- 7) บันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ (Melodic minor scale)
- 8) บันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ (คอร์ดและโหมด) (Melodic minor (chord and mode))

การเรียนรู้และฝึกซ้อมบันไดเสียงและโหมดที่หลากหลาย รวมถึงการใช้โหมดกับคอร์ดที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจโครงสร้างดนตรีอย่างลึกซึ้ง การมีความรู้ในบันไดเสียงและโหมดเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างทำนองและสร้างสรรค์ในการอิมโพรไวส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 สั้น ยาว (Articulations) และความดัง เบา (dynamics)

การเพิ่มความดังเบา และความสั้นยาวของเสียง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงอารมณ์และความรู้สึกในดนตรีได้อย่างหลากหลาย

2.2.3 จังหวะสวิง (Swing Feel)

จังหวะสวิง ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและปรับเปลี่ยนลักษณะการเล่นตามสไตล์ดนตรีต่าง ๆ ได้ดีขึ้น การฝึกฝนนี้จะเสริมสร้างความสามารถในการนำเสนอจังหวะที่หลากหลายและน่าสนใจของการอิมโพรไวส์

2.2.4 การสร้างประโยคและการเว้นช่องว่าง (Phrasing and Spacing)

การสร้างประโยคและการเว้นช่องว่างของประโยคในการอิมโพรไวส์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดระเบียบและสร้างความสมดุลให้กับการบรรเลงได้ดียิ่งขึ้น การควบคุมระยะห่างของโน้ตจะเพิ่มความน่าสนใจและความหลากหลายให้กับการอิมโพรไวส์ การฝึกฝนในด้านนี้ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ประกอบทางดนตรีที่มีความสร้างสรรค์และไพเราะมากยิ่งขึ้น

2.2.5 คอร์ดอาร์เปจโจ (All Arpeggios chord)

การฝึกอาร์เปจโจของคอร์ดต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างทักษะในการสร้างทำนองใหม่ ๆ และพัฒนาความสามารถในการอิมโพรไวส์ การเข้าใจและใช้รูปแบบอาร์เปจโจที่หลากหลายจะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างลำดับโน้ตที่มีความหลากหลายและน่าสนใจได้ การฝึกฝนนี้เป็นการเพิ่มความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการเล่นดนตรี

2.2.6 การฝึกโสตประสาท (Ear Training) และการร้องทำนองพร้อมการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า (Scat Singing)

การฝึกโสตประสาท คือการพัฒนาความสามารถในการฟัง ระบุเสียงต่าง ๆ ได้ โดยผ่านการฝึกฝนให้หูสามารถแยกแยะเสียงโน้ตต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น การฝึกนี้มีผลสำคัญสำหรับการพัฒนาเทคนิคในการอิมโพรไวส์ การฝึกการร้องสแกตซิงกิ้ง ช่วยพัฒนาความสามารถในการอิมโพรไวส์โดยการใช้เสียงร้องทำนองพร้อมกับการบรรเลงเบสไฟฟ้า การทำในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนสามารถทดลองและสร้างสรรค์ทำนองใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระ การฝึกฝนสแกตซิงกิ้ง ยังช่วยให้การอิมโพรไวส์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ และบรรเลงทำนองได้ตามที่ผู้บรรเลงต้องการ

2.2.7 โน้ตเป้าหมาย, โน้ตนำทาง, โน้ตสร้างความตึงเครียด (Target note, Guide tone, Tensions)

การเรียนรู้การใช้โน้ตเป่าหมาย โน้ตนำทาง และการสร้างความตึงเครียด ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างทำนองที่มีความซับซ้อนและน่าสนใจมากขึ้น โน้ตเป่าหมายช่วยในการเน้นจุดสำคัญในดนตรี โน้ตนำทางช่วยในการเชื่อมโยงระหว่างโน้ตต่าง ๆ และการสร้างความตึงเครียดเพิ่มความลึกซึ้งในทำนองเพื่อให้การอิมโพรไวส์มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.2.8 การใช้บันไดเสียงและโหมดในการอิมโพรไวส์ (Solo with scale and mode)

การฝึกการอิมโพรไวส์โดยใช้บันไดเสียงและโหมด ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างทำนองที่หลากหลายและสอดคล้องกับโครงสร้างดนตรี การใช้บันไดเสียงและโหมดในการอิมโพรไวส์ จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในโครงสร้างของเพลงและพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ทำนองที่มีความเป็นเอกลักษณ์และอารมณ์ตามที่ต้องการ

งานวิจัยเรื่องการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน มุ่งเน้นไปที่การสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าโดยเฉพาะ ตามระดับเฉพาะเจาะจงที่ได้กล่าวมาข้างต้น การวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจกระบวนการสอนและวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์กระบวนการสอน รวมถึงรายละเอียดต่าง ๆ ในการสอน เพื่อรายงานผลข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในประเด็นต่อ ๆ ไป

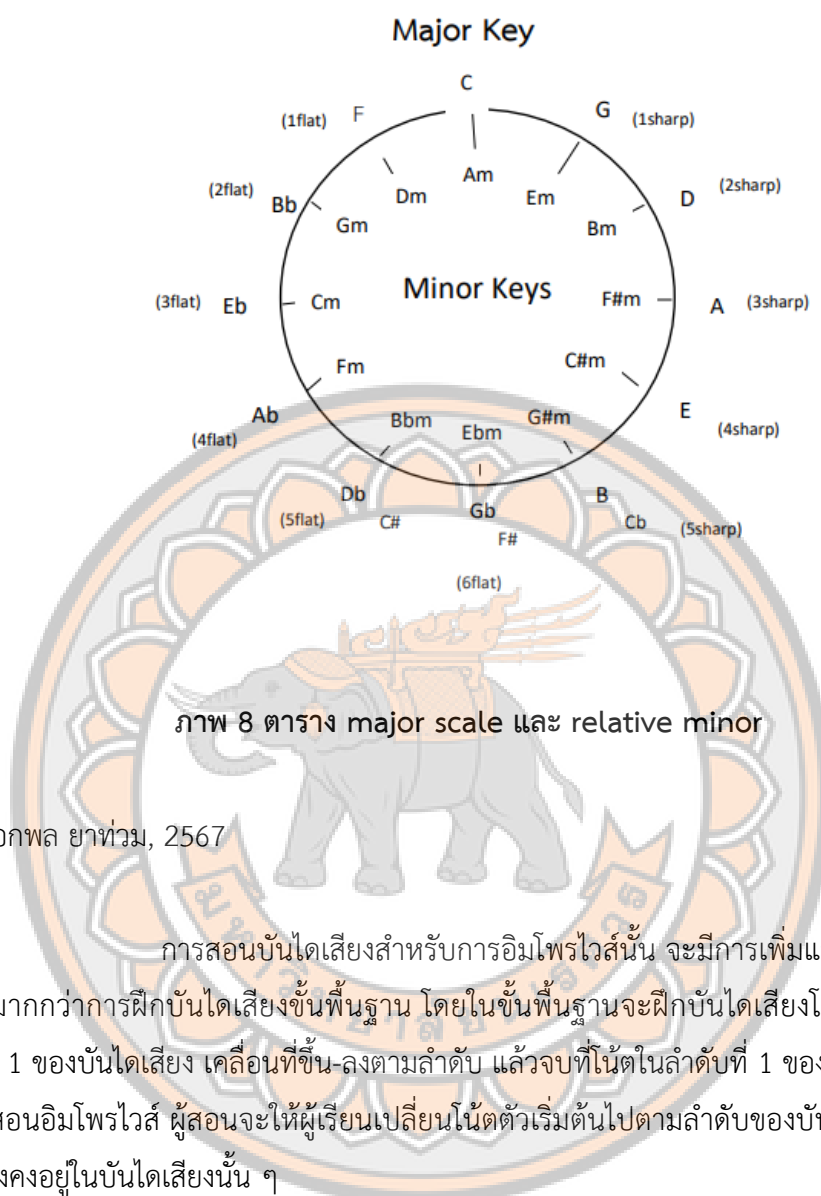
3. วิธีการสอน

การเรียนรู้การอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้านั้นต้องเริ่มต้นด้วยการมีพื้นฐานที่ในด้านการปฏิบัติและทฤษฎีดนตรี ก่อนที่ผู้เรียนจะสามารถเข้าสู่การอิมโพรไวส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะดำเนินการทดสอบผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ บันไดเสียง ความสัมพันธ์ระหว่างบันไดเสียงเมเจอร์และไมเนอร์ อาร์เปจโจ จังหวะ การแบ่งส่วนย่อยของจังหวะ และการควบคุมนิ้วมือซ้ายและขวา เพื่อประเมินความเข้าใจและความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน โดยการทดสอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สอนสามารถกำหนดแนวทางการเรียนที่เหมาะสมและปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า วิชชุดช เนตรสิน ได้แบ่งรายละเอียดและลำดับการสอนไว้ ดังนี้

1. บันไดเสียงและโหมด (Scale and Mode)

1.1 บันไดเสียงเมเจอร์ (Major Scale)

ในการเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ผู้สอนอธิบายว่า ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจและสามารถบรรเลงเบสไฟฟ้าโดยใช้โน้ตในบันไดเสียงเมเจอร์ ได้ทุกคีย์ซิกเนเจอร์ (Key signature) และต้องรู้ความสัมพันธ์ (Relative) ระหว่าง บันไดเสียงเมเจอร์ กับบันไดเสียงไมเนอร์มาก่อน เนื่องจากบันไดเสียงเมเจอร์ เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาการฝึกในโครงสร้างของบันไดเสียงอื่น ๆ



ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 2567

การสอนบันไดเสียงสำหรับการอิมโพรไวส์นั้น จะมีการเพิ่มและขยายในการฝึกปฏิบัติมากกว่าการฝึกบันไดเสียงขั้นพื้นฐาน โดยในขั้นพื้นฐานจะฝึกบันไดเสียงโดยเริ่มจากโน้ตในลำดับที่ 1 ของบันไดเสียง เคลื่อนที่ขึ้น-ลงตามลำดับ แล้วจบที่โน้ตในลำดับที่ 1 ของบันไดเสียงนั้น แต่ในการสอนอิมโพรไวส์ ผู้สอนจะให้ผู้เรียนเปลี่ยนโน้ตตัวเริ่มต้นไปตามลำดับของบันไดเสียง และโน้ตทุกตัวยังคงอยู่ในบันไดเสียงนั้น ๆ

ตัวอย่างเช่น บันไดเสียง C เมเจอร์ ประกอบด้วยโน้ตในบันไดเสียงตามลำดับดังนี้: C, D, E, F, G, A, B ในขั้นแรกของการสอน ผู้เรียนจะได้รับคำแนะนำให้บรรเลงจากโน้ตลำดับที่ 1 แล้วเคลื่อนที่ขึ้นและลงตามลำดับ และจบที่โน้ตลำดับที่ 1 โดยได้ลำดับดังนี้ C, D, E, F, G, A, B, C จากนั้น ผู้เรียนจะเริ่มบรรเลงจากโน้ตลำดับที่ 2 เคลื่อนที่ขึ้นและลงตามลำดับ และจบที่โน้ตลำดับที่ 2 โดยได้ลำดับดังนี้ D, E, F, G, A, B, C, D การฝึกเช่นนี้จะทำต่อไปจนกว่าจะครบโน้ตทุกตัวในบันไดเสียง ซึ่งจะสังเกตได้ว่า โน้ตทุกตัวยังคงอยู่ในบันไดเสียง C เมเจอร์ เพียงแต่เปลี่ยนโน้ตตัวเริ่มต้นและตัวจบเท่านั้น การฝึกแบบนี้จะต้องทำในทุกคีย์ซิกเนเจอร์

ในการสอนเรื่องบันไดเสียงและโหมด ผู้สอนจะทำการบรรเลงให้ผู้เรียนดูพร้อมกับให้ผู้เรียนทำตามไปที่ละลำดับโน้ตจนกระทั่งครบทั้ง 7 โน้ตของบันไดเสียง วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถ

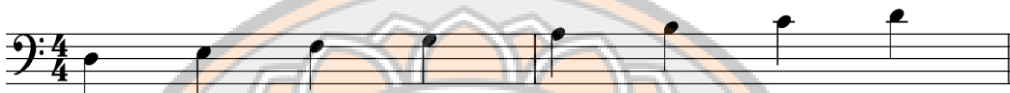
บรรเลงบันไดเสียงได้ทั่วทั้งคอกเบสไฟฟ้า นอกจากนี้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตำแหน่งการวางมือซ้ายในการบรรเลงโหมดและรู้จักชื่อของแต่ละโหมด ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้เรื่องโหมดในขั้นตอนการเรียนการสอนถัดไป

Mode From C Major Scale

Cmaj7 - Ionian



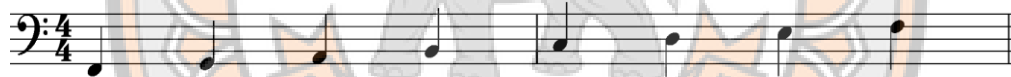
Dm7 - Dorian



Em7 - Phrygian



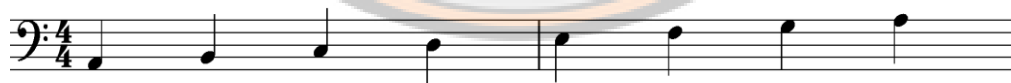
Fmaj7 - Lydian



G7 - Mixolydian



Am7 - Aeolian



Bm7b5 - Locrian




ภาพ 9 Mode from C Major scale

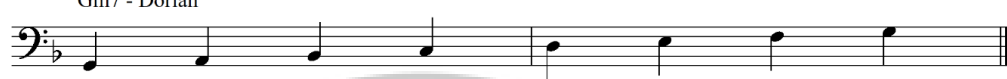
ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

Mode from F Major scale


Fmaj7 - Ionian




Gm7 - Dorian




Am7 - Phrygian




Bbmaj7 - Lydian



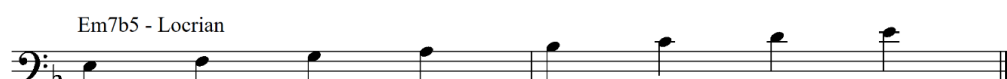
C7 - Mixolydian



Dm7 - Aeolian



Em7b5 - Locrian




ภาพ 10 Mode from F Major scale


ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

Mode from G Major scale


Gmaj7 - Ionian




Am7 - Dorian




Bm7 - Phrygian




Cmaj7 - Lydian



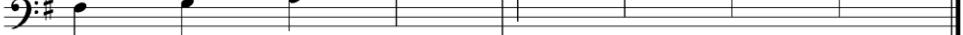
D7 - Mixolydian



Em7 - Aeolian



F#m7b5 - Locrian



The image contains seven musical staves, each representing a mode from the G major scale. Each staff is labeled with a chord and a mode name. The notes are written in bass clef with a key signature of one sharp (F#). A large, semi-transparent watermark of a university seal is overlaid on the center of the page, featuring an elephant and Thai text.

ภาพ 11 Mode from G Major scale

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

ในการสอนเรื่องโหมดจากบันไดเสียงเมเจอร์ (Mode from Major scale) ผู้สอนจะอธิบายให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความสัมพันธ์ของแต่ละโหมดกับคอร์ดเบื้องต้น เพื่อที่นำไปใช้ในการอิมโพรไวส์ ดังนี้

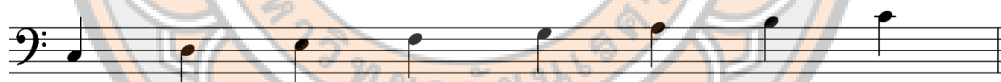
- โหมดที่ 1 Ionian โหมดที่ 4 Lydian ใช้กับ Major chord
- โหมดที่ 2 Dorian โหมดที่ 3 Phrygian โหมดที่ 6 Aeolian ใช้กับ Minor chord
- โหมดที่ 5 Mixolydian ใช้กับ Dominant chord
- โหมดที่ 7 Locrian ใช้กับ Half Diminish chord

1.2 บันไดเสียงบลูส์ (Blues Scale)

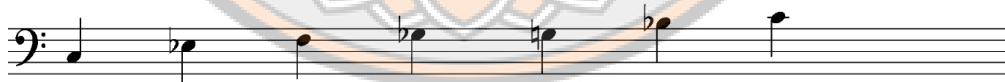
การสอนบันไดเสียงบลูส์ ผู้สอนได้อธิบายโครงสร้างของบันไดเสียง บลูส์ โดยเปรียบเทียบกับโครงสร้างของบันไดเสียงเมเจอร์ ซึ่งบันไดเสียงบลูส์ประกอบด้วยโน้ตในลำดับที่ 1, b3, 4, b5, 5, b7 ในขณะที่บันไดเสียงเมเจอร์ประกอบด้วยโน้ตในลำดับที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

ตัวอย่างเช่น ในบันไดเสียง C เมเจอร์ จะมีโน้ตตามลำดับดังนี้ C, D, E, F, G, A, B เมื่อนำโครงสร้างนี้มาปรับเป็นบันไดเสียงบลูส์จะได้โน้ตดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ C, ลำดับที่ b3 คือ Eb, ลำดับที่ 4 คือ F, ลำดับที่ b5 คือ Gb, ลำดับที่ 5 คือ G, และลำดับที่ b7 คือ Bb ดังนั้น บันไดเสียง C บลูส์ จะประกอบด้วยโน้ต: C, Eb, F, Gb, G, Bb

C Major Scale



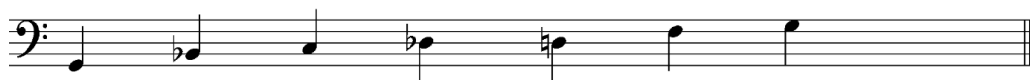
C Blues Scale



ภาพ 12 เปรียบเทียบ C major กับ C blues

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 2567

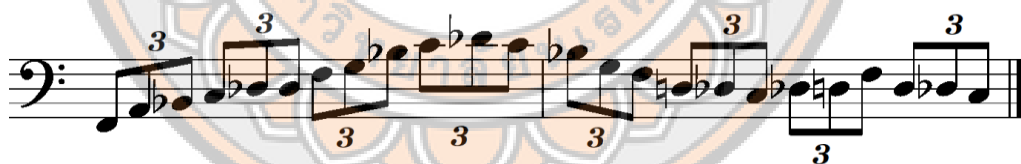
จากการสัมภาษณ์ผู้สอน เนื่องจากผู้ที่มาเรียนการอิมโพรไวส์ส่วนใหญ่มีความเข้าใจและรู้จักบันไดเสียงบลูส์เป็นพื้นฐาน จะเห็นได้ว่าผู้สอนมุ่งเน้นไปที่การฝึกปฏิบัติ โดยการสอนตำแหน่งต่าง ๆ และการวางมือในการบรรเลงบันไดเสียงบลูส์ ผู้สอนได้ยกตัวอย่างบันไดเสียง G บลูส์ ซึ่งประกอบไปด้วยโน้ตตามลำดับดังนี้ G, Bb, C, Db, D, F



ภาพ 13 G Blues scale

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 2567

นอกจากการสอนการบรรเลงบันไดเสียงบลูส์ โดยการบรรเลงเคลื่อนที่ขึ้นและลงตามลำดับโน้ตจากตัวที่ 1 และกลับมาจากตัวที่ 1 คือเคลื่อนที่ขึ้นจาก G, Bb, C, Db, D, F และเคลื่อนที่ลงจาก F, D, Db, C, Bb, G ผู้สอนยังได้สอนเทคนิคในการฝึกซ้อมบันไดเสียงบลูส์โดยไม่จำกัดว่าต้องเริ่มต้นและจบที่โน้ตตัวที่ 1 เท่านั้น ผู้เรียนสามารถบรรเลงเคลื่อนที่ขึ้นและลงโดยเริ่มต้นที่โน้ตตัวใดในบันไดเสียงบลูส์และจบที่โน้ตตัวใดก็ได้ เช่น เคลื่อนที่ขึ้นจาก F, G, Bb, C, Db, D, F, G, Bb, C, Db และเคลื่อนที่ลงจาก C, Bb, G, F, D, Db, C, Db, D, F, D, Db, C เป็นต้น ในขณะที่บรรเลง ผู้สอนยังแนะนำให้ผู้เรียนเรียนฝึกร้องเสียงตามโน้ตที่บรรเลงอยู่ด้วย เพื่อพัฒนาโสตประสาทการฟังให้ดียิ่งขึ้น และให้ฝึกเป็นสัดส่วนโน้ต 3 พยางค์ เพราะจะทำให้สำเนียงเสียงของบันไดเสียงบลูส์ชัดเจนมากยิ่งขึ้น



ภาพ 14 การฝึก G Blues scale

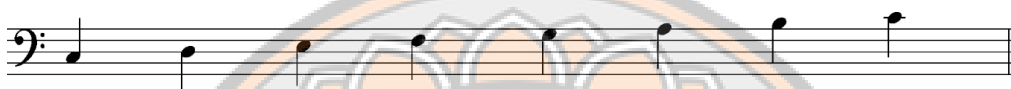
ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 2567

1.3 บันไดเสียงเพนทาโทนิก (Major/Minor Pentatonic scale)

บันไดเสียงเพนทาโทนิก เป็นบันไดเสียงที่ได้รับความนิยมในการอิมโพรไวส์ เพราะลักษณะเสียงมีความแข็งแรงและมีพลัง ซึ่งสามารถนำมาใช้อิมโพรไวส์ได้อย่างดี อย่างไรก็ตาม บันไดเสียงนี้อาจมีข้อเสียบางประการ เนื่องจากมีเพียง 5 โน้ต ทำให้ผู้บรรเลงอาจรู้สึกจำเจ แต่ถึงแม้จะมีข้อจำกัดดังกล่าว บันไดเสียงเพนทาโทนิกยังคงเป็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายทั่วโลก

บันไดเสียงเพนทาโทนิคประกอบด้วยโน้ต 5 ตัว โดยโน้ตทั้งหมดอยู่ในบันไดเสียงเมเจอร์ แต่จะตัดโน้ตตัวที่ 4 และ 7 ออก เหลือเพียงโน้ตตัวที่ 1, 2, 3, 5, และ 6 ตัวอย่างเช่น ในบันไดเสียง C เมเจอร์ ประกอบด้วยโน้ต C, D, E, F, G, A, B เมื่อตัดโน้ตตัวที่ 4 (F) และ 7 (B) ออก จะได้บันไดเสียง C เมเจอร์เพนทาโทนิค ประกอบด้วยโน้ต C, D, E, G, A หรือในบันไดเสียง G เมเจอร์ ประกอบด้วยโน้ต G, A, B, C, D, E, F# เมื่อตัดโน้ตตัวที่ 4 (C) และ 7 (F#) ออก จะได้บันไดเสียง G เมเจอร์เพนทาโทนิค ประกอบด้วยโน้ต G, A, B, D, E

C Major Scale



C Major Pentatonic



ภาพ 15 เปรียบเทียบ C major กับ C major pentatonic

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567



ภาพ 16 เปรียบเทียบ G major กับ G major pentatonic

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

วิธีการฝึกปฏิบัติบันไดเสียงเพนทาทอนิก ผู้สอนจะให้ผู้เรียนฝึกในรูปแบบของ Degree (ลำดับชุดโน้ต) โดยเปลี่ยนโน้ตตัวเริ่มต้นไปที่ละลำดับของบันไดเสียง แต่โน้ตทุกตัวยังคงอยู่ในบันไดเสียงเพนทาทอนิก เช่น บันไดเสียง C เมเจอร์เพนทาทอนิก ประกอบด้วย C, D, E, G, A จะมี 5 ลำดับชุดโน้ต ดังนี้

ลำดับโน้ตชุดแรก C, D, E, G, A



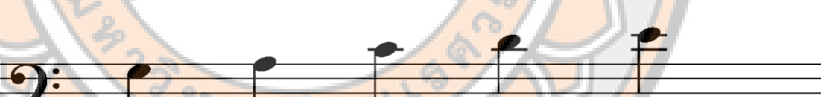
ลำดับโน้ตชุดที่ 2 D, E, G, A, C



ลำดับโน้ตชุดที่ 3 E, G, A, C, D



ลำดับโน้ตชุดที่ 4 G, A, C, D, E



ลำดับโน้ตชุดที่ 5 A, C, D, E, G



ภาพ 17 การฝึกบันไดเสียง Pentatonic ตามชุดลำดับโน้ต (Degree)

ที่มา: เอกพล ยาทว่ม, 2567

ลำดับโน้ตชุดที่ 5 จะเรียกว่าบันไดเสียงไมเนอร์เพนทาทอนิก (Minor Pentatonic Scale) เนื่องจากความสัมพันธ์ (Relative) ระหว่างบันไดเสียงเมเจอร์เพนทาทอนิกและไมเนอร์เพนทาทอนิก ในแต่ละลำดับชุดโน้ตจะฝึกปฏิบัติโดยการเคลื่อนที่ขึ้นและลงไปที่ละลำดับอย่างต่อเนื่อง

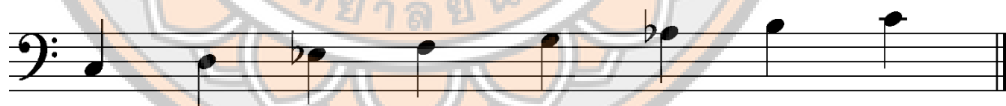
1.4 บันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ (Harmonic minor scale)

การสอนบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ ผู้สอนได้อธิบายโครงสร้างของบันไดเสียง โดยเปรียบเทียบกับโครงสร้างของบันไดเสียงเมเจอร์ โดยบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ จะมีโน้ตตัวที่ 1, 2, b3, 4, 5, b6, 7 โดยจะนำไปเทียบกับโครงสร้างของบันไดเสียงเมเจอร์ ยกตัวอย่างเช่นบันไดเสียง C major จะมีโน้ตในบันไดเสียงลำดับที่ 1-8 ตามลำดับดังนี้ C, D, E, F, G, A, B เมื่อนำมาทำโครงสร้างให้เป็นบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ ก็จะได้โน้ตตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ C, ลำดับที่ 2 คือ D, ลำดับที่ b3 คือ Eb, ลำดับที่ 4 คือ F, ลำดับที่ 5 คือ G, ลำดับที่ b6 คือ Ab, และลำดับที่ 7 คือ B เพราะฉะนั้นบันไดเสียง C Harmonic minor จึงประกอบไปด้วยโน้ต C, D, Eb, F, G, Ab, B

C Major Scale



C Harmonic Minor



ภาพ 18 เปรียบเทียบ c major กับ c harmonic minor

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

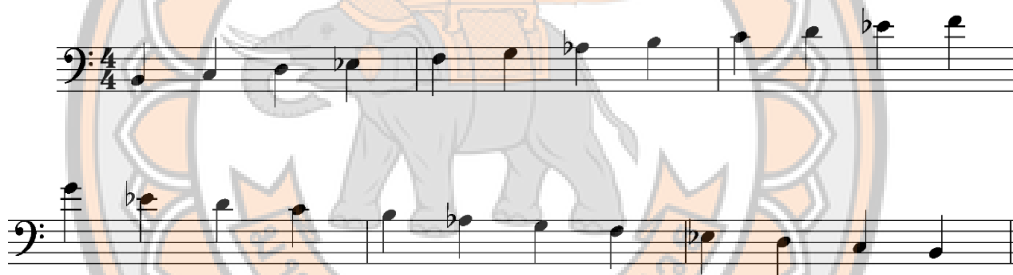
การสอนบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ ผู้สอนจะแนะนำเทคนิคให้ผู้เรียนปฏิบัติ โดยการสอนตำแหน่งและการวางมือในการบรรเลง ใน 2 ลักษณะ โดยตำแหน่งแรกจะให้เริ่มจากโน้ตลำดับที่ 5 ของบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้น ตามลำดับ ดังนี้ G, Ab, B, C, D, Eb, F, G, Ab, B, C, D บรรเลงเคลื่อนที่ลง ตามลำดับ ดังนี้ C, B, Ab, G, F, Eb, D, C, B, Ab, G



ภาพ 19 การฝึก c harmonic minor เริ่มจากโน้ตลำดับที่ 5 บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้น-ลง

ที่มา: เอกพล ยาทว่ม, 2567

และตำแหน่งที่ 2 ให้เริ่มจากโน้ตลำดับที่ 7 ของบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้น ตามลำดับ ดังนี้ B, C, D, Eb, F, G, Ab, B, C, D, Eb, F, G บรรเลงเคลื่อนที่ลง ตามลำดับ ดังนี้ F, Eb, D, C, B, Ab, G, F, Eb, D, C, B



ภาพ 20 การฝึก c harmonic minor เริ่มจากโน้ตลำดับที่ 7 บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้น-ลง

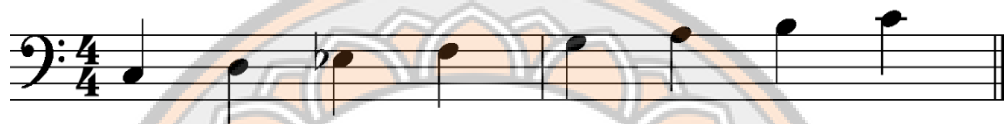
ที่มา: เอกพล ยาทว่ม, 2567

1.5 บันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ (Melodic minor Scale)

บันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ มีโครงสร้างที่ให้เสียงที่แตกต่างจากบันไดเสียงเมเจอร์และบันไดเสียงไมเนอร์ปกติ โดยมีโน้ตที่สร้างความแปลกใหม่และเพิ่มความหลากหลายในการสร้างทำนอง การฝึกฝนบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเบสไฟฟ้าสามารถพัฒนาทักษะทางเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนนิ้วบนคอเบสไฟฟ้าที่คล่องแคล่วขึ้น การเพิ่มความเร็วในการเล่น และการเพิ่มความแม่นยำ นอกจากนี้ การฝึกฝนบันไดเสียงนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะในการฟัง ทำให้ผู้เล่นสามารถจำแนกและเข้าใจโครงสร้างของดนตรีได้ดีขึ้น

ความรู้และทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเบสไฟฟ้าสามารถเล่นเพลงที่มีความซับซ้อนมากขึ้นและสร้างสรรค์การอิมโพรไวส์ได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

การสอนบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ สำหรับเบสไฟฟ้าเป็นการสอนเกี่ยวกับการเล่นโน้ตในรูปแบบของบันไดเสียงที่มีโครงสร้างเฉพาะเจาะจง มีลักษณะการสอนคล้ายกับบันไดเสียงเมเจอร์ ผู้สอนได้อธิบายโครงสร้างของสอนบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ โดยโน้ตในบันไดเสียงมีลำดับดังนี้ 1, 2, b3, 4, 5, 6, 7 เมื่อนำไปเทียบกับบันไดเสียง C Major จะได้โน้ตตามลำดับ ดังนี้ C, D, Eb, F, G, A, B, C



ภาพ 21 โครงสร้างบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 2567

บันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ ผู้สอนจะให้ผู้เรียนฝึกในรูปแบบของโหมต หรือ ลำดับชุดโน้ต โดยเปลี่ยนโน้ตตัวเริ่มต้นไปที่ละลำดับของบันไดเสียง แต่โน้ตทุกตัวยังคงอยู่ในบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ ในแต่ละโหมตของบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ จะมีชื่อเรียก ลักษณะเสียง และ การใช้ที่แตกต่างกันออกไป ผู้สอนจะสอนให้ผู้เรียนจำตำแหน่งการวางมือซ้าย ชื่อของแต่ละโหมตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตามไปที่ละโหมตของบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ ซึ่งจะยกตัวอย่างจากโครงสร้างของบันไดเสียง C Melodic Minor โดยมีลำดับ ดังนี้

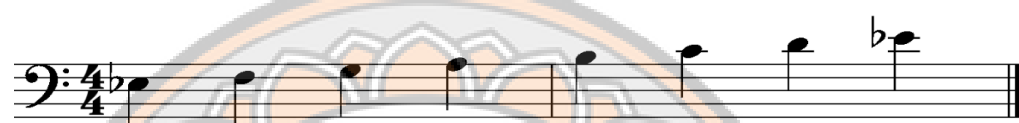
- 1) C Minor Major7: 1, 2, b3, 4, 5, 6, 7 (C, D, Eb, F, G, A, B)



- 2) D Dorian b2: 1, b2, b3, 4, 5, 6, b7 (D, Eb, F, G, A, B, C)



- 3) Eb Major Augmented: 1, 2, 3, #4, #5, 6, 7 (Eb, F, G, A, B, C, D)



- 4) F Lydian Dominant: 1, 2, 3, #4, 5, 6, b7 (F, G, A, B, C, D, Eb)



- 5) G Mixolydian b6: 1, 2, 3, 4, 5, b6, b7 (G, A, B, C, D, Eb, F)



- 6) A Locrian #2: 1, 2, b3, 4, b5, b6, b7 (A, B, C, D, Eb, F, G)



- 7) B Altered Scale (Super Locrian): 1, b2, b3, b4, b5, b6, b7 (B, C, D, Eb, F, G, A)



ภาพ 22 โครงสร้างและโน้ตเมโลดิกไมเนอร์

การสอนเรื่องบันไดเสียงและโหมต สรุปได้ว่าผู้สอนจะเน้นการเรียนรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนจะได้ฝึกปฏิบัติในแต่ละบันไดเสียงและโหมตในทุก ๆ คีย์ซิกเนเจอร์ (Key Signature) ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนจะต้องฝึกจากทุกกุญแจเสียง และสามารถเปลี่ยนกุญแจเสียง (Key Modulation) ได้อย่างคล่องแคล่ว การฝึกฝนในทุก ๆ คีย์ซิกเนเจอร์และการเปลี่ยนกุญแจเสียงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถอิมโพรไวส์ได้หลากหลายสไตล์และมีประสิทธิภาพ และเพิ่มความมั่นใจในการใช้ทฤษฎีที่เรียนรู้ไปในทางปฏิบัติจริง นอกจากนี้ การเรียนการสอนจะรวมถึงการให้แบบฝึกหัดที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ ผู้สอนจะจัดเตรียมแบบฝึกหัดที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในทฤษฎีและการปฏิบัติในแต่ละบันไดเสียงและโหมต รวมถึงการให้การบ้านที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนสามารถกลับไปฝึกฝนได้หลังจากการเรียนแต่ละครั้ง

2. ความสั้น ยาว (Articulations) และความดัง เบา (dynamics)

ความสั้นยาวของเสียง และการเพิ่มความหนักเบา จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงอารมณ์และสื่อสารความรู้สึกทางดนตรีได้อย่างหลากหลาย การพัฒนาทักษะนี้ช่วยให้การบรรเลงดนตรีมีความสมจริงและมีชีวิตชีวามากขึ้น ผู้สอนจะใช้วิธีการสอนและให้แบบฝึกหัดแบบเป็นรูปธรรมมากที่สุด การสอนเรื่องความ สั้น ยาว และความหนักเบา ผู้สอนจะยกตัวอย่างบันไดเสียง Gm Pentatonic เป็นหลัก และจะเพิ่มโน้ตสูง (Octave) เข้าไปอีก 3 ตัว จะมีโน้ตตามลำดับ ดังนี้ G, Bb, C, D, F, G, Bb, C

2.1 วิธีการสอนฝึกติด สั้น ยาว จะแบ่งแบบฝึกหัดเป็น 3 แบบฝึกหัด คือ

2.1.1 การฝึกติดเบสไฟฟ้าให้เสียงสั้น โดยใช้วิธีการกดโน้ตด้วยนิ้วมือซ้ายติดด้วยนิ้วมือขวาแล้วหยุดทันทีโดยยกนิ้วมือซ้ายขึ้นเล็กน้อย โดยนิ้วมือซ้ายยังคงแตะสายไว้ไม่ให้เกิดเสียง ฝึกติดในบันไดเสียง Gm Pentatonic เคลื่อนที่ขึ้นและลงตามข้างต้นที่กล่าวมา

2.1.2 การฝึกติดเบสไฟฟ้าให้เสียงสั้นโดยใช้นิ้วมือขวาหยุดเสียง คือการติดเบสไฟฟ้าด้วยนิ้วชี้มือขวา แล้วใช้นิ้วกลางมือขวาแตะสายที่ติดเพื่อหยุดเสียง และทำสลับกัน คือติดเบสไฟฟ้าด้วยนิ้วกลางมือขวา แล้วใช้นิ้วชี้มือขวาแตะสายที่ติดเพื่อหยุดเสียง

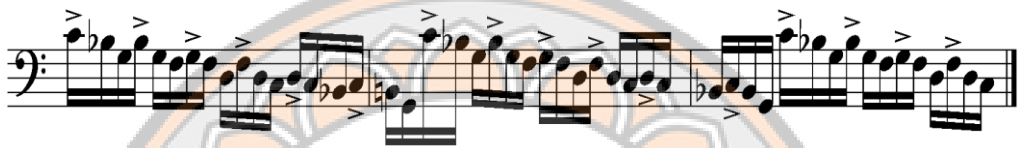
2.1.3 การฝึกติดเบสไฟฟ้าให้เสียงยาว จะใช้วิธีฝึกติดบนบันไดเสียง Gm Pentatonic โดยเริ่มจากการติดซ้ำ ๆ ให้เสียงต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2.2 วิธีการสอนความดัง เบา จะใช้วิธีการติดแบบแบ่งตัวโน้ตออกเป็นกลุ่ม มีทั้งกลุ่ม 3 โน้ต, กลุ่ม 4 ตัวโน้ตและกลุ่ม 5 ตัวโน้ตต่อ 1 จังหวะ โดยฝึกติดเน้นน้ำหนักที่โน้ตตัวแรกของกลุ่มนั้น ๆ ให้มีเสียงดังกว่าโน้ตที่เหลือในกลุ่ม และนำการฝึกในกลุ่มโน้ตดังกล่าวไปพัฒนากับสัดส่วนโน้ตที่เป็นโน้ต 3 พยางค์ (Triplets), โน้ตเซปต์ 2 ชั้น (sixteen note) ดังภาพแสดงตัวอย่างโน้ตการฝึกความหนักเบา จากการแบ่งกลุ่มโน้ต ดังนี้



ภาพ 23 ตัวอย่างกลุ่มโน้ต 3 ตัว ในสัดส่วนโน้ต 3 พยางค์

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567



ภาพ 24 ตัวอย่างกลุ่มโน้ต 3 ตัว ในสัดส่วนโน้ตเข็บัด 2 ชั้น

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567



ภาพ 25 ตัวอย่างกลุ่มโน้ต 4 ตัว ในสัดส่วนโน้ตเข็บัด 2 ชั้น

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567



ภาพ 26 ตัวอย่างกลุ่มโน้ต 5 ตัว ในสัดส่วนโน้ต 3 พยางค์

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567



ภาพ 27 ตัวอย่างกลุ่มโน้ต 5 ตัว ในสัดส่วนโน้ตเช็ต 2 ชั้น

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 2567

3. การเล่นจังหวะสวิง (Swing Feel)

การสอนจังหวะสวิง จะใช้บันไดเสียงบลูส์เป็นหลักในการสอน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มโน้ต เป็น 3 พยางค์ และ 6 พยางค์ ตามลำดับ เป็นแบบฝึกหัดในการฝึกซ้อม โดยเริ่มจากการเล่นโน้ต 3 พยางค์บน E Blues Scale



ภาพ 28 ตัวอย่างโน้ต 3 พยางค์บน E Blues Scale

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 2567

จากนั้นให้เล่นโน้ต 3 พยางค์บน E Blues Scale เหมือนเดิม แต่จะไม่ตีโน้ตลำดับที่ 2 ของกลุ่มโน้ต 3 พยางค์ และยังคงให้เสียงของโน้ตค้างไว้จนถึงโน้ตถัดไปตามลำดับ



ภาพ 29 ตัวอย่างโน้ต 3 พยางค์บน E Blues Scale แบบไม่ตีโน้ตลำดับที่ 2

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 2567

4. การสร้างประโยคและการเว้นช่องว่าง (Phasing and Spacing)

การสร้างประโยคและการเว้นช่องว่างในการอิมโพรไวส์ ผู้สอนจะใช้วิธีเปรียบเทียบกับประโยคที่คนพูดสื่อสาร ผู้สอนยกตัวอย่างโดยที่พูดประโยคยาวติดกันต่อเนื่อง โดยไม่มีการหยุดพักระหว่างประโยค ทำให้ผู้เรียนฟังแล้วรู้สึกอึดอัด และจับใจความสำคัญของประโยคไม่ได้ ต่อมาผู้สอนได้พูดประโยคเดิม แต่มีการหยุดชั่วขณะ เว้นระยะห่าง ในการพูด ทำให้ผู้เรียนเข้าใจประโยคที่ได้ยินง่ายขึ้น การอิมโพรไวส์ก็จะใช้วิธีเดียวกันนี้ โดยจะมีการสร้างทำนองหรือการสร้างประโยคในการอิมโพรไวส์ที่เหมาะสมขึ้นมาพร้อมทั้งมีการเว้นระยะห่างของทำนองหรือการหยุด ด้วยเช่นกัน เพื่อให้มีการสื่อสารที่ชัดเจน น่าสนใจเพราะจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย และรู้สึกน่าติดตาม โดยผู้ที่ฝึกอิมโพรไวส์ในระยะแรกมักจะเล่นทำนองยาว ๆ ไม่มีการหยุดหรือเว้นระยะห่างของทำนอง ทำให้ฟังแล้วรู้สึกไม่เป็นประโยค และไม่น่าสนใจ ผู้สอนจึงเน้นการสอนไปที่เรื่องการเว้นช่องว่างในการอิมโพรไวส์มากกว่าการสร้างประโยคหรือทำนอง แต่ในทำนองที่จะเล่นนั้น ผู้เรียนต้องรู้โน้ต และได้ยินเสียงโน้ตล่วงหน้าก่อนที่จะเล่นออกไป โดยแบบฝึกหัดผู้สอนปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนได้ดูก่อน ทั้งนี้ผู้สอนแบ่งโน้ตออกเป็น 2 ห้อง และเล่นสัดส่วนโน้ตภายในจังหวะที่ 1 และ 2 ของห้องที่ 1 จากนั้นหยุดเล่นไปจนจบห้องที่ 2 ทำลักษณะนี้วนไปเรื่อย ๆ จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนได้ลองปฏิบัติตาม โดยปฏิบัติสลับกับผู้สอนแบบต่อเนื่อง เปรียบเทียบเหมือนคน 2 คนสนทนากัน โดยเริ่มจากช้า ๆ แล้วค่อย ๆ เพิ่มความเร็วจนเกิดความชำนาญ

5. คอร์ดอาร์เปจโจ (Arpeggios chord)

การสอนเรื่องสำหรับการฝึกอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ผู้สอนจะเน้นสอนเรื่องของ Seventh Chord และเน้นคอร์ดหลักที่จำเป็นต่อการอิมโพรไวส์ 4 คอร์ด คือคอร์ด Major7, Dominant7, Minor7 และ Minor7b5 โดยการสอนจะใช้วิธีการขยายพื้นที่ตำแหน่งการวางมือซ้ายให้ทั่วทั้งคอบเบส แต่ละตำแหน่งให้ติดโน้ตในคอร์ดให้ได้ 7 โน้ต บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้นลงและเปลี่ยนตัวเริ่มต้นไปจนครบทุกโน้ตของคอร์ดนั้น ๆ รวม 4 ตำแหน่ง ตัวอย่าง

คอร์ด G Major7

ตำแหน่งที่ 1 จะเล่นโน้ต G, B, D, F# และจะเล่นขึ้นคู้เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ G, B, D



ภาพ 32 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Major7 ตำแหน่งที่ 1

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

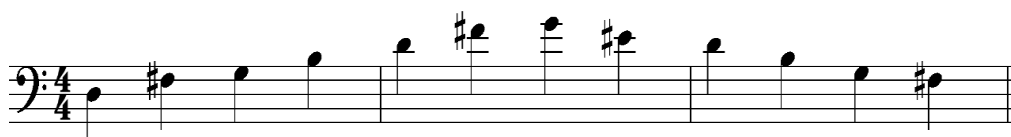
ตำแหน่งที่ 2 จะเล่นโน้ต B, D, F#, G และจะเล่นขึ้นคู้เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ B, D, F#



ภาพ 33 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Major7 ตำแหน่งที่ 2

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

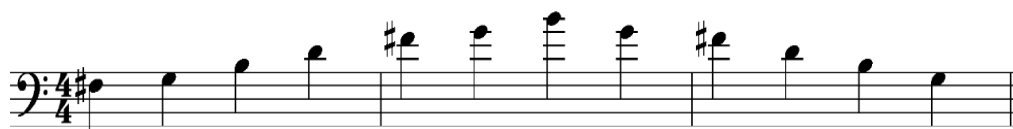
ตำแหน่งที่ 3 จะเล่นโน้ต D, F#, G, B และจะเล่นขึ้นคู้เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ D, F#, G



ภาพ 34 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Major7 ตำแหน่งที่ 3

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

ตำแหน่งที่ 4 จะเล่นโน้ต F#, G, B, D และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ F#, G, B



ภาพ 35 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Major7 ตำแหน่งที่ 4

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

คอร์ด G Dominant7

ตำแหน่งที่ 1 จะเล่นโน้ต G, B, D, F และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ G, B, D



ภาพ 36 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Dominant7 ตำแหน่งที่ 1

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

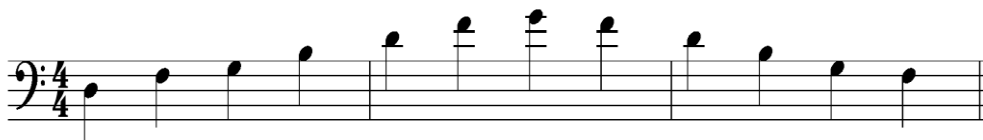
ตำแหน่งที่ 2 จะเล่นโน้ต B, D, F, G และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ B, D, F



ภาพ 37 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Dominant7 ตำแหน่งที่ 2

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

ตำแหน่งที่ 3 จะเล่นโน้ต D, F, G, B และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ D, F, G



ภาพ 38 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Dominant7 ตำแหน่งที่ 3

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

ตำแหน่งที่ 4 จะเล่นโน้ต F, G, B, D และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ F, G, B



ภาพ 39 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Dominant7 ตำแหน่งที่ 4

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

คอร์ด G Minor7

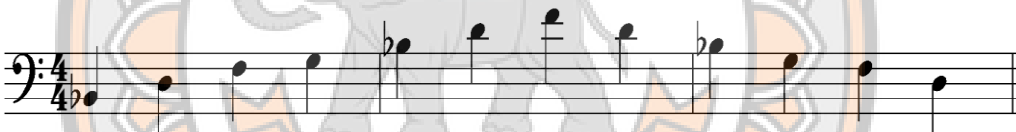
ตำแหน่งที่ 1 จะเล่นโน้ต G, Bb, D, F และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ G, Bb, D



ภาพ 40 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Minor7 ตำแหน่งที่ 1

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

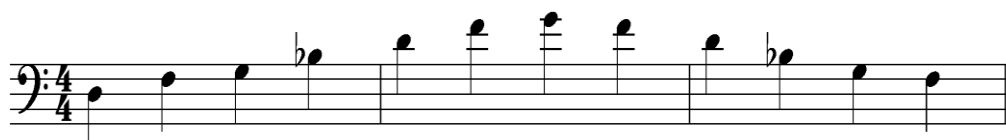
ตำแหน่งที่ 2 จะเล่นโน้ต Bb, D, F, G และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ Bb, D, F



ภาพ 41 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Minor7 ตำแหน่งที่ 2

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

ตำแหน่งที่ 3 จะเล่นโน้ต D, F, G, Bb และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ D, F, G



ภาพ 42 ตัวอย่างการฝึกคอร์ดอาร์เปจโจ G Minor7 ตำแหน่งที่ 3

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

ตำแหน่งที่ 4 จะเล่นโน้ต F, G, Bb, D และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ F, G, Bb



6. การฝึกโสตประสาท (Ear Training) และการร้องทำนองพร้อมการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า (Scat Singing)

การฝึกโสตประสาท เป็นการพัฒนาความสามารถในการฟัง ระบุเสียงต่าง ๆ ได้ โดยผ่านการฝึกฝนให้หูสามารถแยกแยะเสียงโน้ตต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น การฝึกการร้องสแกตซิงกิ้ง ช่วยพัฒนาความสามารถในการอิมโพรไวส์โดยใช้เสียงร้องทำนองพร้อมกับการบรรเลงเบสไฟฟ้า การทำในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนสามารถทดลองและสร้างสรรค์ทำนองใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระ การฝึกฝนสแกตซิงกิ้ง ยังช่วยให้การอิมโพรไวส์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ และบรรเลงทำนองได้ตามที่ผู้บรรเลงต้องการ

การฝึกโสตประสาทและการร้องทำนองพร้อมการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า ให้นำบันไดเสียงและคอร์ดอาร์เปจโจอิต่าง ๆ ที่เคยเรียนในบทที่ผ่านมาใช้เป็นแบบฝึกหัด โดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

6.1 บรรเลงบันไดเสียงเมเจอร์บนเบสไฟฟ้าแล้วหยุด จากนั้นให้ร้องทำนองออกมาให้เสียงตรงกับที่บรรเลงบนเบสไฟฟ้า ทำลักษณะนี้กับโน้ตทุก ๆ บันไดเสียงและคอร์ดอาร์เปจโจ

6.2 บรรเลงโน้ตในบันไดเสียงเมเจอร์หรือคอร์ดอาร์เปจโจสลับโน้ตเป็นทำนองสั้น ๆ จำนวน 1-4 ตัวโน้ตบนเบสไฟฟ้าแล้วหยุด แล้วร้องทำนองออกมาให้เสียงตรงกับที่บรรเลงบนเบสไฟฟ้า

6.3 ทำสลับกับข้อที่ 2 โดยการร้องทำนองก่อนแล้วหยุดและบรรเลงทำนองบนเบสไฟฟ้าให้เสียงออกมาให้ตรงกับเสียงร้อง

ในการฝึกโสตประสาทและการร้องทำนองพร้อมการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า ผู้สอนให้คำแนะนำว่า ในช่วงแรกของการฝึก ควรฝึกแยกทีละบันไดเสียง หรือแยกทีละคอร์ดไปในแต่ละช่วงการฝึก ไม่ควรนำหลายบันไดเสียงหรือหลายคอร์ดมาฝึกพร้อมกัน การฝึกโสตประสาทและการร้องทำนองพร้อมการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้านั้นต้องใช้เวลา ฉะนั้นการฝึกควรจะเริ่มจากช้า ๆ และทำนองสั้น ๆ และค่อย ๆ เพิ่มความซับซ้อนจนเกิดความชำนาญ

7. โน้ตเป้าหมาย โน้ตนำทาง และโน้ตสร้างความตึงเครียด (Target note, Guide tone, Tensions)

การเรียนการใช้โน้ตเป้าหมาย โน้ตนำทาง และการสร้างความตึงเครียด ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างทำนองการอิมโพรไวส์ที่มีความน่าสนใจมากขึ้น ช่วยในการเน้นโน้ตสำคัญ การเชื่อมโยงระหว่างโน้ตต่าง ๆ และเพิ่มความลึกซึ้งในทำนองเพื่อให้การอิมโพรไวส์มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ผู้สอนได้อธิบายรายละเอียดการสอน ดังนี้

โน้ตเป้าหมาย (Target Note)

โน้ตเป้าหมาย คือ โน้ตหลักที่ต้องการเน้นในแต่ละคอร์ด สามารถเป็นโน้ตที่อยู่ในคอร์ด (Chord Tone) หรือโน้ตที่อยู่ในบันไดเสียงที่ใช้ในคอร์ดนั้น ๆ โน้ตเป้าหมายช่วยให้ผู้ฟังรู้สึกถึงความเปลี่ยนแปลงของคอร์ดและโครงสร้างของเพลง ผู้สอนจะเริ่มต้นด้วยการกำหนดคอร์ด เช่น Dm7, G7, C Major7, Am7 คอร์ดละ 1 ห้อง และให้ผู้เรียนฝึกโดยการเล่นโน้ตพื้นฐาน (Root Note) ของแต่ละคอร์ดก่อน คือ D, G, C, A เพื่อให้ชินกับเสียงของแต่ละคอร์ดก่อน จากนั้นให้เล่นโน้ตลำดับที่ 3 (Third) ในแต่ละคอร์ด ดังนี้ คอร์ด Dm7 ให้เล่นโน้ต F, คอร์ด G7 ให้เล่นโน้ต B, คอร์ด C Major7 ให้เล่นโน้ต E, คอร์ด Am7 ให้เล่นโน้ต C

ขั้นถัดไปให้เล่นโน้ตลำดับที่ 5 (Fifth) ในแต่ละคอร์ด ดังนี้ คอร์ด Dm7 ให้เล่นโน้ต A, คอร์ด G7 ให้เล่นโน้ต D, คอร์ด C Major7 ให้เล่นโน้ต G, คอร์ด Am7 ให้เล่นโน้ต E ลำดับถัดมาให้

เล่นโน้ตลำดับที่ 7 (Seventh) ในแต่ละคอร์ด ดังนี้ คอร์ด Dm7 ให้เล่นโน้ต C, คอร์ด G7 ให้เล่นโน้ต F, คอร์ด C Major7 ให้เล่นโน้ต B, คอร์ด Am7 ให้เล่นโน้ต G

The image shows two staves of musical notation in 4/4 time. The top staff contains four measures with notes: F (under Dm7), B (under G7), E (under Cmaj7), and C (under Am7). The bottom staff contains four measures with notes: G (under Cmaj7), E (under Am7), A (under Dm7), and D (under G7). The notes are placed on the staff lines to indicate their pitch.

ภาพ 48 การฝึกโน้ตเป้าหมาย เล่นโน้ตลำดับที่ 3 (Third) ลำดับที่ 5 (Fifth) และลำดับที่ 7 (Seventh) ในแต่ละคอร์ด

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

ท้ายสุดผู้สอนจะให้ผู้เรียนฝึกโดยเลือกใช้โน้ต โน้ต 3 (Third), โน้ต 5 (Fifth) หรือ โน้ต 7 (Seventh) มาเป็นโน้ตเป้าหมาย สลับกันไปในแต่ละคอร์ด ให้เริ่มหรือจบที่โน้ตเป้าหมายโดยใช้โน้ตที่อยู่ในบันไดเสียงมาใช้ร่วมด้วย ตามคอร์ดที่ผู้สอนกำหนดให้

โน้ตนำทาง (Guide Tone)

โน้ตนำทางมักจะหมายถึงโน้ตลำดับที่ 3 และ 7 ของคอร์ด เพราะโน้ตเหล่านี้บ่งบอกคุณลักษณะของคอร์ดได้อย่างชัดเจน (เช่น คอร์ด Major7, minor7, Dominant7) วิธีการฝึกจะเหมือนกับการฝึกใช้โน้ตเป้าหมาย แต่จะไม่ใช้โน้ตลำดับที่ 1 และ 5 ของคอร์ด เช่น ในคอร์ด Dm7 โ้ตนำทางคือ F (โน้ตลำดับที่ 3) และ C (โน้ตลำดับที่ 7) โดยสามารถใช้ 2 โ้ตนี้มาสลับกัน และสามารถใช้น้ตในบันไดเสียงมาใช้ร่วมได้ แต่ให้เริ่มหรือจบที่โน้ตนำทางในแต่ละคอร์ด



ภาพ 49 ตัวอย่างโน้ตนำทาง (Guide Tone)

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

โน้ตสร้างความตึงเครียด (Tension Notes)

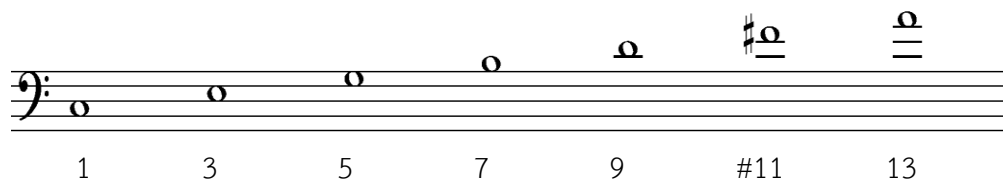
โน้ตสร้างความตึงเครียด คือโน้ตที่ไม่ได้อยู่ในคอร์ดหลัก แต่สามารถใช้เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับารอิมโพรไวส์ โดยการสร้างเสียงโน้ตที่ฟังแล้วรู้สึกถึงความตึงเครียด ความกดดันหรือความไม่เสถียรของเสียง ซึ่งจะคลี่คลายเมื่อน้ตกลับเข้าสู่โน้ตในคอร์ดที่เหมาะสม กล่าวคือ เมื่อเล่น Tension Notes แล้วโน้ตต่อไปให้กลับมาเล่นโน้ตที่อยู่ในคอร์ด

โน้ต Tension คือส่วนขยายออกไปจากโน้ตพื้นฐานที่อยู่ในคอร์ดนั้น ๆ คือโน้ตลำดับที่ 9, 11, 13 โดยผู้สอนได้อธิบายทฤษฎีในการใช้โน้ต Tension กับคอร์ดต่าง ๆ ดังนี้

คอร์ด Major7 ลำดับโน้ตในคอร์ดคือ 1-3-5-7 โ้ต Tension คือ 9, #11, 13

ตัวอย่างคอร์ด C Major7 โ้ตในคอร์ดคือ C, E, G, B โ้ต Tension คือ D, F#, A

C Major Tension



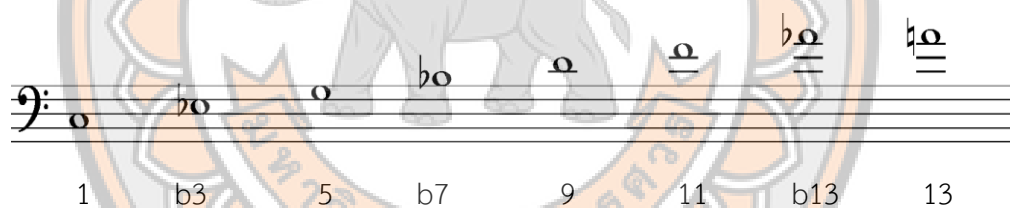
ภาพ 50 โน้ต Tension ในคอร์ด Major7

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 2567

คอร์ด minor7 ลำดับโน้ตในคอร์ด คือ 1-b3-5-b7 โน้ต Tension คือ 9, 11, b13, 13

ตัวอย่างคอร์ด C minor7 โน้ตในคอร์ดคือ C, Eb, G, Bb โน้ต Tension คือ D, F, Ab, A

C Minor Tension



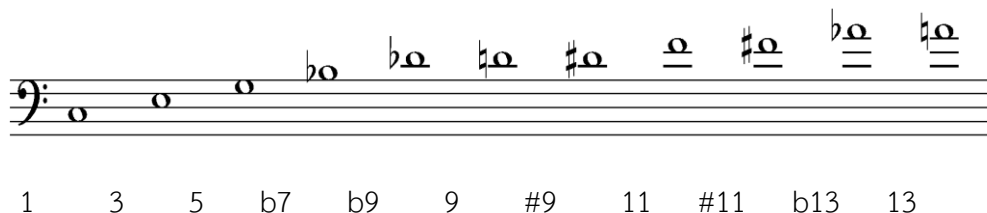
ภาพ 51 โน้ต Tension ในคอร์ด Minor7

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 2567

คอร์ด Dominant7 ลำดับโน้ตในคอร์ดคือ 1-3-5-b7 โน้ต Tension คือ b9, 9, #9, 11, #11, b13, 13

ตัวอย่างคอร์ด C Dominant7 โน้ตในคอร์ดคือ C, E, G, Bb โน้ต Tension คือ Db, D, D#, F, F#, Ab, A

C Dominant Tension



ภาพ 52 โน้ต Tension ในคอร์ด Dominant7

ที่มา: เอกพล ยาท่อม, 2567

การฝึกใช้โน้ต Tension ผู้สอนจะให้ผู้เรียนฝึกไปที่ละคอร์ดก่อน โดยจะใช้โน้ตในคอร์ด และโน้ตในบันไดเสียง มาฝึกใช้ร่วมกัน เพื่อให้ได้ยินถึงความแตกต่างของเสียง อาจต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการฝึกซ้อม และจะทำให้ได้ยินเสียงโน้ตที่จะเล่นล่วงหน้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการอิมโพรไวส์

8. การใช้บันไดเสียงและโหมดในการอิมโพรไวส์ (Solo with scale and mode)

การใช้บันไดเสียงและโหมดในการอิมโพรไวส์ คือ การใช้บันไดเสียงและโหมดให้สัมพันธ์ เหมาะสมกับคอร์ดต่าง ๆ ช่วยเพิ่มสีสัน ความน่าสนใจและสร้างบรรยากาศในการอิมโพรไวส์ ผู้สอนจะอธิบายทฤษฎี และการเลือกใช้บันไดเสียงที่จำเป็นในการฝึกปฏิบัติให้เหมาะกับคอร์ด 4 ชนิด คอร์ด คือ Major chord, Minor chord, Dominant chord และ Minor7 b5 chord ดังนี้

คอร์ด Major สามารถใช้บันไดเสียง Major, Pentatonic, Blue และใช้โหมด Lydian (โหมดที่ 4 ของบันไดเสียง Major)

คอร์ด Minor สามารถใช้บันไดเสียง Minor, Pentatonic, Blues, Harmonic minor, Melodic minor และใช้โหมด Dorian (โหมดที่ 2 ของบันไดเสียง Major) โหมด Phygian (โหมดที่ 3 ของบันไดเสียง Major)

คอร์ด Dominant สามารถใช้โหมด Mixolydian (โหมดที่ 5 ของบันไดเสียง Major), Mixolydian b13 (โหมดที่ 5 ของบันไดเสียง Melodic minor), 5th Harmonic (โหมดที่ 5 ของบันไดเสียง Harmonic minor) และ Altered scale (โหมดที่ 7 ของบันไดเสียง Melodic minor) และคอร์ด Minor7 b5 สามารถใช้โหมด Locrian (โหมดที่ 7 ของบันไดเสียง Major)

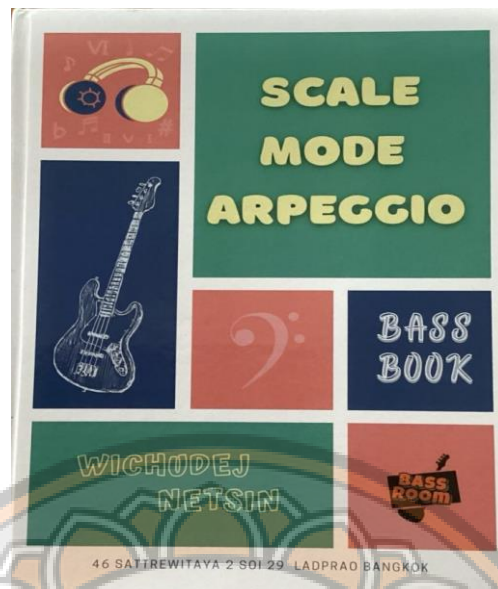
วิธีการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน พบว่า การสอนมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยเริ่มต้นจากการฝึกบันไดเสียง ตลอดจนโหมดต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับคอร์ดแต่ละประเภท ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกในทุกคีย์ซิกเนเจอร์เพื่อเสริมสร้างความคล่องแคล่วในการใช้งานจริง นอกจากนี้ ยังมีการสอนเทคนิคการอิมโพรไวส์ผ่านการฝึกอาร์เปจจ การควบคุมลักษณะเสียง และน้ำหนักเสียง การฝึกโสตประสาทและการร้องสแกตซิงกิ้ง ควบคู่ไปกับการจัดวางประโยคทางดนตรี และการเว้นระยะห่าง เพื่อเสริมสร้างการสื่อสารทางดนตรี รวมทั้งการฝึกการใช้โน้ตเป้าหมาย โน้ตนำทาง และโน้ตที่สร้างความตึงเครียด เพื่อเพิ่มมิติและความน่าสนใจให้กับการอิมโพรไวส์ วิธีการสอนดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะไปประยุกต์ใช้ได้จริงทั้งในบริบทด้านดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพ

4. สื่อที่ใช้ในการสอน

ผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับสื่อที่จะใช้ในการเรียนการสอนเบสไฟฟ้า รวมถึงสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ บนโซเชียลมีเดีย (Social media) เพื่อนำมาพัฒนาใช้ในการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และแนะนำให้ผู้เรียนได้เลือกใช้ให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน

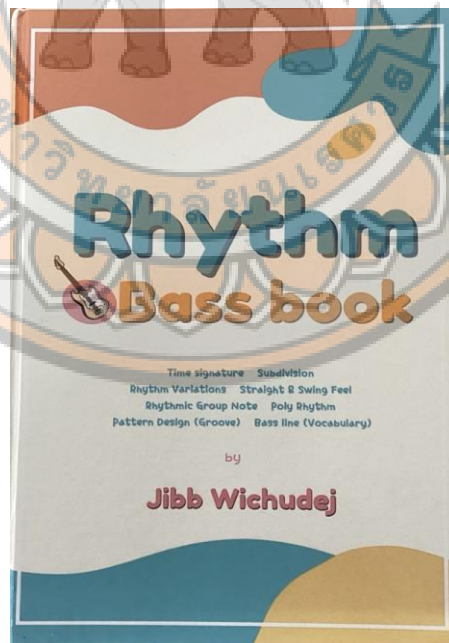
4.1 เอกสารและตำรา

การสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ผู้สอนจะใช้เอกสารประกอบการสอนและตำราแบบฝึกที่สร้างขึ้นเองเพื่อเสริมการเรียนรู้ โดยเอกสารประกอบการสอนจะประกอบไปด้วยแบบฝึกหัดที่ออกแบบมาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาในแต่ละเรื่องอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ผู้สอนยังได้เขียนตำราแบบฝึกปฏิบัติเบสไฟฟ้าเพิ่มเติมอีก 2 เล่ม ได้แก่ Scale Mode Arpeggio Bass Book และ Rhythm Bass Book ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทักษะและความเข้าใจในการปฏิบัติเบสไฟฟ้า



ภาพ 53 ตัวอย่างตำราสื่อการสอน

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567



ภาพ 54 ตัวอย่างตำราสื่อการสอน

ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

4.2 สื่อโซเชียลมีเดีย (Social media)

การใช้สื่อในการการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ผู้สอนจะใช้สื่อออนไลน์ยูทูบ (Youtube) เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างการเรียนรู้ เนื่องจากมีความสะดวก ผู้เรียนสามารถฝึกซ้อมได้ตามเวลาที่ต้องการ โดยจะมีทั้งเพลงตัวอย่าง และดนตรีประกอบ (Backing track) ที่ให้ผู้เรียนได้ฟังและฝึกซ้อมสำหรับการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า

5. การประเมินผลในการเรียน

ในการเรียนการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ผู้สอนจะมีการประเมินผู้เรียนในทุกสัปดาห์ที่เรียนจากแบบฝึกหัดที่ผู้สอนให้ผู้เรียนได้ฝึกซ้อมเป็นการบ้านของแต่ละสัปดาห์ที่เรียน โดยที่ผู้สอนจะประเมินจาก จังหวะ ความถูกต้องของเสียงและโน้ต ความถูกต้องของตำแหน่งการวางมือ ซ้ายและขวา และท้ายสุดผู้สอนจะประเมินผู้เรียนการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติประกอบกับ Backing Track เพลงจากสื่อออนไลน์ยูทูบ (Youtube) ตัวอย่างรายชื่อเพลงที่ผู้สอนได้ใช้ในการประเมิน มีดังนี้

เพลง Fly me to the moon และ Autumn leaves เป็นเพลงแนว สแตนดาร์ดแจ๊ส (Standard jazz) มีลักษณะการเล่นที่เน้นจังหวะสวิงแบบช้า และในบทเพลงไม่มีการเปลี่ยนคีย์ซิกเนเจอร์ ทำให้เหมาะกับการเริ่มต้นในการฝึกอิมโพรไวส์ ผู้สอนจะประเมินจากความแม่นยำของโน้ต การใช้บันไดเสียง ใช้โน้ตที่ถูกต้องตามคีย์และคอร์ดของเพลง การเล่นที่สัมพันธ์และเหมาะสมกับจังหวะเพลง รวมถึงอารมณ์ของบทเพลง โดยการใช้ความสั้น ยาว (Articulations) และความดังเบา (dynamics) ในขณะที่อิมโพรไวส์อย่างเหมาะสม เพลง The day of wine and roses เป็นเพลงที่มีลักษณะเดียวกับเพลง Fly me to the moon และ Autumn leaves แต่ในเพลง The day of wine and roses จะมีการใช้คอร์ดนอกคีย์ซิกเนเจอร์ในบทเพลง ทำให้ผู้สอนจะได้ประเมินในเรื่องของการฟังคอร์ด และการเลือกใช้โน้ตได้ถูกต้องตามคอร์ดที่เปลี่ยนไป เพลง The girl from Ipanema และเพลง Blue bossa เป็นเพลงในจังหวะบอสซาโนวา (Bossa Nova) มีจังหวะที่เปลี่ยนไปและมีจังหวะเร็วขึ้นกว่า 3 บทเพลงแรกที่กล่าวมา นอกจากนั้นในบทเพลงยังมีการเปลี่ยนคีย์ซิกเนเจอร์ และมีการใช้คอร์ดนอกคีย์ซิกเนเจอร์ ทำให้ผู้สอนจะได้ประเมินเพิ่มเติมในเรื่องของ จังหวะ การใช้โน้ตต่าง ๆ ในการเชื่อมต่อระหว่างคอร์ด ความหลากหลายในการอิมโพรไวส์ อารมณ์ที่ใช้สื่อสารขณะอิมโพรไวส์อีกด้วย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า การฝึกซ้อม การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้พหุคูณภาษาอังกฤษเป็นรหัสแทนชื่อผู้เรียนแต่ละคน จาก A ถึง D

ตามลำดับ รวม 4 คน โดยแบ่งเป็น ผู้ที่กำลังเรียนการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า จำนวน 2 คน และผู้เรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าที่ได้เรียนจบแล้วจำนวน 2 คน ซึ่งข้อมูลทั้งหมดเป็นข้อมูลที่ได้จากงานสนามตามระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของผู้เรียน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ดังนี้

ผู้เรียน A

ปัจจัยภายนอก ผู้เรียนมีพื้นฐานการเล่นดนตรีในช่วงระดับมัธยม เริ่มจากอคูสติคกีตาร์ และร่วมทำวงดนตรีกับเพื่อน ๆ ในตำแหน่งเบสไฟฟ้า จากนั้นได้เข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาดนตรีสากล เครื่องเอกเบสไฟฟ้า ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับดนตรีและเบสไฟฟ้าในเชิงลึก การร่วมเล่นดนตรีกับเพื่อน ๆ ตั้งแต่ระดับมัธยมถึงระดับอุดมศึกษา รวมถึงการแนะนำจากรุ่นพี่ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้พบเจอผู้สอน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการอยากพัฒนาตนเอง ในด้านการเรียนการสอน มีการประเมินพื้นฐานของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้เห็นตัวอย่างการปฏิบัติจากผู้สอน ได้รับการแนะนำให้ฟังเพลงที่หลากหลาย ผู้เรียนทำการซ้อมและมีการเตรียมตัวในการเรียนครั้งถัดไป และนำประสบการณ์จากการเรียนไปใช้ในการทำงาน และสอนในสถาบันสอนดนตรีเอกชน

ปัจจัยภายใน การได้เล่นดนตรีและได้ร่วมเล่นวงดนตรีตั้งแต่ระดับมัธยมจนถึงปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อดนตรี ผู้เรียนให้ความสำคัญและมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ในการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้าเพื่อนำไปใช้ในการทำงานและการสอน ผู้เรียนมีวินัยในการฝึกซ้อมและมีการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ผู้เรียน B

ปัจจัยภายนอก ผู้เรียนเริ่มต้นพัฒนาทักษะดนตรีตั้งแต่มัธยมปลาย โดยเรียนกีตาร์คลาสสิกที่สถาบันสอนดนตรีเอกชน และมีพื้นฐานจากการเล่นเบสไฟฟ้าในวงดนตรีช่วงเรียนระดับอุดมศึกษา หลังจากเข้าสู่อาชีพนักดนตรี ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่าความเข้าใจในทักษะพื้นฐานและต้องการพัฒนาความเหมาะสมในการเล่นเบสไฟฟ้า จึงสมัครเรียนเบสไฟฟ้าระดับพื้นฐานที่โรงเรียนเบสรวม ก่อนหยุดเรียนไป แต่ผู้เรียนยังเข้ายังคงร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเบสไฟฟ้าของทางโรงเรียนเบสรวมอยู่อย่างสม่ำเสมอและได้พบเจอกับผู้สอนอยู่ตลอด ทำให้ผู้เรียนได้เล็งเห็นว่า ผู้สอนให้ความสำคัญและต้องการพัฒนาผู้เล่นเบสไฟฟ้าอย่างจริงจัง ทำให้ปัจจุบันผู้เรียนได้สมัครเรียนกับผู้สอน เนื่องจากผู้เรียนต้องทำงานและเรียนด้วย มีเวลาซ้อมที่จำกัด ผู้สอนก็จะมีความยืดหยุ่นและมีแนวทางและระบบการสอนที่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนจัดการเวลาซ้อมได้

ปัจจัยภายใน ผู้เรียนมีเป้าหมายและความตั้งใจในการพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเล่นดนตรีร่วมกับวงดนตรี มีวินัยในการฝึกซ้อมและเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน แม้จะมีข้อจำกัดเรื่องเวลาซ้อม เพราะต้องทำงานและเรียนไปด้วย มีแรงจูงใจจากการได้เห็นผู้สอนให้

ความสำคัญและต้องการพัฒนาผู้เล่นเบสไฟฟ้า ผู้เรียนมีความชื่นชอบในฝีมือ ความมีอัธยาศัยดี มีความเข้าใจในตัวผู้เรียน จึงเลือกเรียนกับผู้สอน

ผู้เรียน C

ปัจจัยภายนอก ผู้เรียนมีทักษะการเล่นดนตรีในช่วงมัธยมปลาย โดยเริ่มจากอคูสติคกีตาร์ จากนั้นจึงเริ่มทำวงดนตรีกับเพื่อน ๆ ในตำแหน่งเบสไฟฟ้า เนื่องจากคุณพ่อของผู้เรียนเป็นนักดนตรีอาชีพในตำแหน่งเบสไฟฟ้า และเคยซื้อเบสไฟฟ้าเก็บไว้ให้ผู้เรียน หลังเรียนจบระดับอุดมศึกษาผู้เรียนได้ทำงานเป็นนักดนตรีอาชีพ และต้องการพัฒนาตนเอง จึงได้สมัครเรียนระดับพื้นฐานที่โรงเรียนเบสรูม หลังจากนั้นผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ในเรื่องดนตรีแจ๊ส และการอิมโพรไวส์ เพื่อพัฒนาฝีมือ และต่อยอดอาชีพของตนเอง จึงได้สมัครเรียนกับผู้สอน ในขณะที่เรียนกับผู้เรียนได้รับความไว้วางใจมีโอกาสฝึกสอนที่โรงเรียนเบสรูม และให้โอกาสในการทำงานแทนผู้สอน ทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ และโอกาสในการทำงานกับศิลปิน กระทั่งต่อยอดในอาชีพมาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจัยภายใน ผู้เรียนมีแรงจูงใจและเป้าหมายในการพัฒนาทักษะในด้านดนตรีแจ๊สและการอิมโพรไวส์อย่างชัดเจน รวมถึงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาความสามารถของตนเองผ่านการเรียนรู้และฝึกฝนตลอดระยะเวลา 3 ปี ผู้เรียนมีวินัยในการฝึกซ้อมและการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน นอกจากนี้ในขณะที่เรียน ผู้เรียนมีความขยันหมั่นเพียร ผู้สอนจึงไว้วางใจให้ฝึกสอน และทำงานแทนผู้สอน ทำให้มีมุมมอง และมีมิติในการทำงานที่หลากหลายขึ้น ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในอาชีพจนถึงปัจจุบัน

ผู้เรียน D

ปัจจัยภายนอก ผู้เรียนเริ่มเล่นดนตรีในช่วงมัธยมปลาย โดยเริ่มจากอคูสติคกีตาร์ แล้วจึงร่วมวงดนตรีกับเพื่อนในโรงเรียน โดยเรียนรู้ด้วยตนเองและสอบถามจากรุ่นพี่ จากนั้นได้เข้าศึกษา ระดับอุดมศึกษา สาขาดนตรีสากล เครื่องเอกเบสไฟฟ้า ผู้เรียนรู้จักผู้สอนจากการชมการแสดงในคอนเสิร์ตต่าง ๆ ซึ่งสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนอยากพัฒนาตนเอง และทำให้ผู้เรียนตัดสินใจสมัครเรียนกับผู้สอน ตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับอิมโพรไวส์ นอกจากนี้ผู้เรียนมีโอกาสติดตามผู้สอนไปทำงานและแสดงในคอนเสิร์ตต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์นอกห้องเรียน ทำให้ได้เห็นการทำงานจริง รวมถึงเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการจัดการงานในสถานการณ์จริง

ปัจจัยภายใน ผู้เรียนมีแรงจูงใจจากความประทับใจในตัวผู้สอน และมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า ผู้เรียนต้องการยกระดับความสามารถของตนเองเพื่อให้สามารถทำงานในสายอาชีพดนตรีได้อย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนมีวินัยความอดทนในการฝึกซ้อมและการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน โดยใช้เวลาซ้อม 3-6 ชั่วโมงต่อวัน ในขณะที่เรียนผู้เรียนได้สังเกตถึงความอัธยาศัยดี ความขยัน มีความรู้ใหม่ ๆ มาสอนอยู่ตลอดเวลาจากผู้สอน ทำให้เกิดความประทับใจ มีแรงจูงใจในการเรียนตลอดระยะเวลา 4 ปี และเป็นแบบอย่างในการประกอบอาชีพจนถึงปัจจุบัน

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยของผู้เรียนแต่ละบุคคล ผู้วิจัยได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายนอก สามารถวิเคราะห์ได้ 3 ประเด็น คือ

1.1 ผู้เรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานการเล่นดนตรีมาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา โดยเริ่มจากการเล่นเครื่องสายประเภทต่าง ๆ เช่น กีตาร์อคูสติค และมีประสบการณ์ร่วมวงดนตรีกับเพื่อนในบทบาทของเบสไฟฟ้า การเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาสาขาดนตรีสากลช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในด้านทฤษฎีดนตรีและเครื่องดนตรีเอกอย่างลึกซึ้ง ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้การอิมโพรไวส์อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 แรงผลักดันที่สำคัญในการตัดสินใจเรียนอิมโพรไวส์ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำจากรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ หรือแรงบันดาลใจจากการชมการแสดงของผู้สอน ผู้เรียนบางรายมีโอกาสพบเจอผู้สอนผ่านกิจกรรมดนตรี จึงทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเอง อีกทั้งยังสร้างความเชื่อมั่นในการเรียนกับผู้สอนที่มีความสามารถและจริงจังกับการถ่ายทอดความรู้

1.3 ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญและมีแนวทางการสอนชัดเจน สามารถปรับรูปแบบตามข้อจำกัดของผู้เรียน เช่น การจัดการเวลาในการฝึกซ้อม ผู้เรียนบางรายยังได้รับโอกาสในการฝึกสอนแทนผู้สอน การติดตามผู้สอนไปทำงานในสถานการณ์จริง และการเข้าร่วมแสดงดนตรีในคอนเสิร์ตต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ส่งเสริมประสบการณ์ด้านวิชาชีพ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยภายใน สามารถวิเคราะห์ได้ 3 ประเด็น คือ

2.1 ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่ชัดเจน เช่น ต้องการพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์เพื่อนำไปใช้ในการทำงานร่วมกับวงดนตรี การสอนดนตรี หรือการยกระดับความสามารถในด้านดนตรีแจ๊ส แรงจูงใจเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้ผู้เรียนมีความพยายามในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.2 ความมีวินัย ผู้เรียนบางรายจะมีข้อจำกัดด้านเวลาเนื่องจากภาระงานหรือการเรียนในระบบอื่น แต่ยังคงมีวินัยในการฝึกซ้อม และมีการเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ บางรายฝึกซ้อมต่อเนื่อง 3-6 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจและความสม่ำเสมอในการพัฒนาทักษะตนเอง

2.3 แรงบันดาลใจ ความมุ่งมั่นและความประทับใจในตัวผู้สอน ผู้เรียนมีความชื่นชมในคุณลักษณะของผู้สอน เช่น ความอึดacity ความเข้าใจในบริบทของผู้เรียน การแบ่งปันประสบการณ์จริง รวมถึงมีการพัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ และสามารถนำทักษะที่ได้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพจนประสบผลสำเร็จในปัจจุบัน

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของผู้เรียนกับ

วิชชุดช เนตรสิน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยได้นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ และสรุปผล ได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบในการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน

1.1 แนวคิดและหลักการสอน

แนวคิดและหลักการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดช เนตรสิน ถูกออกแบบมาอย่างเป็นระบบ โดยเน้นพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ครอบคลุมในทุกด้าน ทั้งในส่วนของพื้นฐานเบสไฟฟ้า ทฤษฎีดนตรี และการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการอิมโพรไวส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องการตีตเบสไฟฟ้า บันไดเสียง และการแบ่งส่วนจังหวะ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความคล่องตัวและความแม่นยำ ผู้เรียนยังได้รับการฝึกฝนการใช้บันไดเสียงและจังหวะที่ซับซ้อน เพื่อเพิ่มความสามารถในการเล่นและสร้างสรรค์เสียงดนตรีในแนวทางที่หลากหลาย

ด้านทฤษฎี ผู้เรียนจะได้รับการสอนเกี่ยวกับคอร์ด โหมด และอาร์เปจโจ เพื่อเพิ่มความเข้าใจในโครงสร้างดนตรีและการสร้างสรรค์ทางดนตรีใหม่ ๆ เช่น การใช้โหมดในบริบทต่าง ๆ หรือการสร้างทำนองผ่านอาร์เปจโจ โดยองค์ความรู้เหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติได้อย่างกลมกลืน การเรียนรู้เหล่านี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์ในเชิงลึก สามารถสร้างเสียงดนตรีที่มีเอกลักษณ์

การปฏิบัติจริง เป็นหัวใจสำคัญของแนวทางการสอน ผู้เรียนจะได้นำความรู้และทักษะจากทั้งพื้นฐานและทฤษฎีมาฝึกซ้อมในสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาความมั่นใจและความสามารถในการเล่นเบสไฟฟ้า การฝึกปฏิบัติที่สม่ำเสมอช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ดนตรีหลากหลาย และพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์ให้เป็นธรรมชาติ พร้อมทั้งสามารถสร้างสรรค์ดนตรีได้ในลักษณะที่สร้างความแตกต่างและความน่าสนใจในการบรรเลง

1.2 เนื้อหาการสอน

เนื้อหาในการสอนเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีการแบ่งเนื้อหาการสอนออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับพื้นฐานและระดับเฉพาะเจาะจง สำหรับระดับพื้นฐานมุ่งเน้นการสร้างรากฐานที่มั่นคงในการเรียนรู้เบสไฟฟ้า ผ่านการเรียนรู้การอ่านโน้ต จังหวะ การฝึกบันไดเสียง คอร์ด และการเชื่อมต่ออาร์เปจโจ รวมถึงการฝึกความรู้สึกจังหวะตรงและสวิง ทักษะการเล่นจังหวะซัด เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจทั้งในเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติจริง พัฒนาความหลากหลายในการเล่นดนตรี

ในระดับเฉพาะเจาะจง เนื้อหาเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์อย่างสร้างสรรค์ เริ่มจากการฝึกบันไดเสียงและโหมดต่าง ๆ การเพิ่มอารมณ์ผ่านความสั้น ยาว หนัก เบา การสร้างประโยคดนตรี การฝึกอาร์เปจโจ การฝึกโซตประสาทเพื่อเพิ่มความแม่นยำในการฟังและเล่น พร้อมทั้งการฝึกใช้โน้ตเป้าหมาย โน้ตนำทาง รวมถึงการใช้บันไดเสียงและโหมดให้สัมพันธ์ เหมาะสมกับคอร์ดต่าง ๆ ช่วยเพิ่มสีสัน ความน่าสนใจและสร้างบรรยากาศในการอิมโพรไวส์

1.3 วิธีการสอน

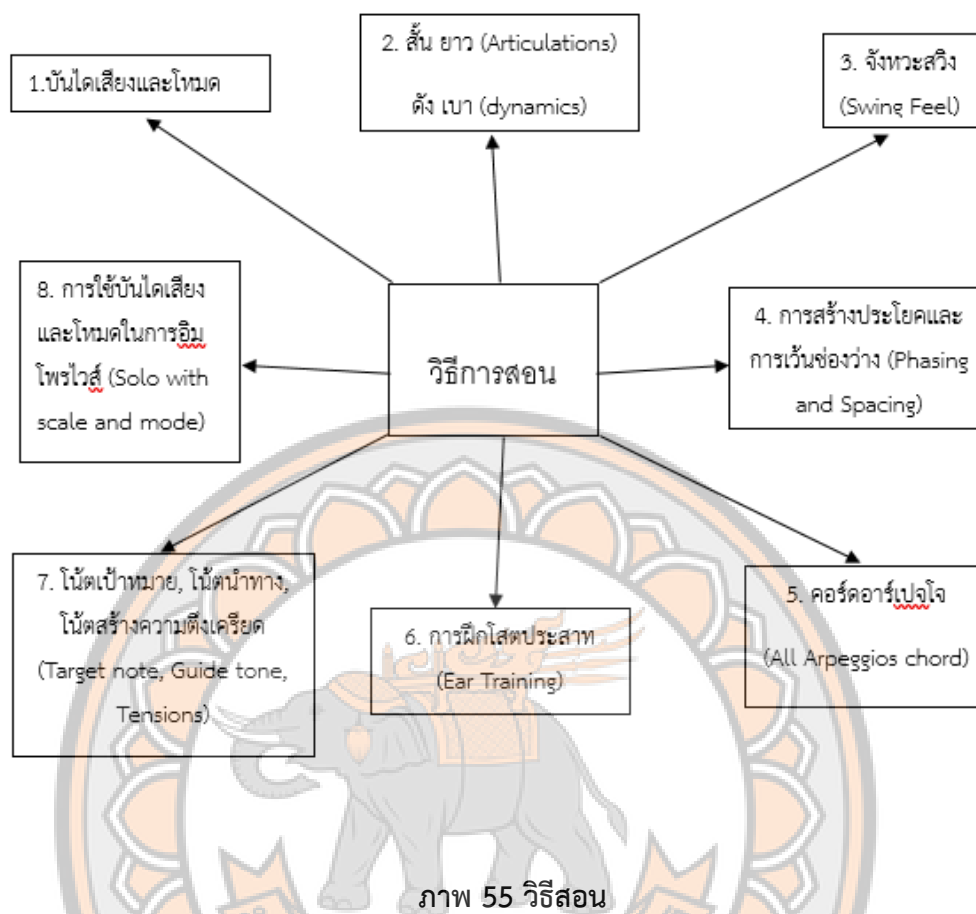
การเรียนการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าต้องอาศัยพื้นฐานทั้งด้านปฏิบัติและทฤษฎีดนตรี ผู้สอนเริ่มต้นด้วยการประเมินผู้เรียนในเรื่องบันไดเสียง อาร์เปจโจ จังหวะ การแบ่งจังหวะและการควบคุมนิ้วมือ เพื่อปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อสามารถกำหนดแนวทางการเรียนที่เหมาะสมและปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสอนบันไดเสียงและโหมด จะเป็นการสอนปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี โดยการอธิบายและปฏิบัติเป็นตัวอย่าง อย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้แบบฝึกหัดที่หลากหลาย รวมถึงตำแหน่งการวางนิ้วมือให้เหมาะสมกับบันไดเสียงและโหมดนั้น ๆ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและทักษะในการบรรเลงให้กับผู้เรียน ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงโครงสร้างของบันไดเสียงและโหมดแต่ละชนิด ความสัมพันธ์ของโหมดกับคอร์ดต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการอิมโพรไวส์ ผู้สอนจะเน้นด้านภาพภาพของนิ้วมือทั้งสองข้าง

ให้สัมพันธ์กัน คือการตีตของนิ้วมือขวา และการวางตำแหน่งของนิ้วมือซ้าย ผู้สอนได้กล่าวว่า “หากวางตำแหน่งนิ้วไม่ถูกต้อง จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียนอิมโพรไวส์ในครั้งต่อ ๆ ไป” ผู้สอนจึงเน้นย้ำให้ผู้เรียนฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ

การสอนเรื่อง สั้น ยาว ความตึง เบา จังหวะสวิง การสร้างประโยคและการเว้นช่องว่าง คอร์คอร์ดาร์เปจโจ การฝึกโสตประสาท โน้ตเป้าหมาย โน้ตนำทาง โน้ตสร้างความตึงเครียด เหล่านี้เป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและช่วยพัฒนาในเรื่องของสำเนียงภาษาที่จะนำไปใช้อิมโพรไวส์ สามารถแสดงอารมณ์และความรู้สึกในดนตรีได้อย่างหลากหลาย นอกจากนี้ยังทำให้การสร้างทำนองการอิมโพรไวส์ มีความสร้างสรรค์ มีมิติ ความไพเราะมากยิ่งขึ้น การสอนในเรื่องเหล่านี้ ผู้สอนจะเน้นย้ำให้เริ่มฝึกจากช้า ๆ ให้ได้ก่อนจะพัฒนาความเร็ว เพื่อให้ผู้เรียนได้ยินเสียงที่ตนเองบรรเลง เป็นการฝึกโสตประสาท สามารถแยกแยะเสียงโน้ตต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

การนำไปใช้ คือการนำความรู้จากทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติจากข้างต้นที่กล่าวมาประยุกต์ใช้กับการฝึกอิมโพรไวส์ โดยผู้สอนจะมีแบบฝึกหัดต่าง ๆ ที่ผู้สอนได้สร้างขึ้น แเบ็คกิ้งแทร็คบทเพลงจากสื่อออนไลน์ รวมถึงการฝึกอิมโพรไวส์โต้ตอบกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อเป็นตัวอย่าง ในขณะที่เรียน สลับกับผู้สอนจะช่วยปรับแก้ไข แนะนำ ในสิ่งที่ผู้เรียนควรแก้ไขปรับปรุง ผู้สอนจะเน้นย้ำว่า การอิมโพรไวส์ที่ดี ต้องอาศัยทั้งประสบการณ์และการฝึกซ้อมที่ต้องอดทน ผู้สอนจึงแนะนำให้ผู้เรียนฟังบทเพลงที่หลากหลาย แนะนำผลงานบทเพลงจากหลายศิลปิน การชมคอนเสิร์ตต่าง ๆ การหาโอกาสการแสดงผลงานเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ รวมถึงหมั่นฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสรุปได้ตามแผนภูมิต่อไปนี้



ที่มา: เอกพล ยาท่วม, 2567

1.4 สื่อที่ใช้ในการสอน

สื่อที่ใช้ในการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.4.1 สื่อการสอนประเภทเอกสาร เป็นเอกสารเพื่อใช้ประกอบการสอน ที่ผู้สอนสร้างเป็นแบบฝึกด้วยตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาที่รวบรวม และกลั่นกรองมาจากประสบการณ์รวมทั้งองค์ความรู้ด้านทฤษฎี และการปฏิบัติเบสไฟฟ้าจากผู้สอนเอง โดยเอกสารประกอบการสอนนี้ประกอบไปด้วยแบบฝึกหัดที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติเบสไฟฟ้าได้ตามลำดับขั้นตอนตามที่ผู้สอนได้ออกแบบและที่กำหนดไว้ เพื่อให้เข้าใจตามบริบทของผู้เรียนเบสไฟฟ้าได้อย่างชัดเจน และสามารถนำไปสู่การพัฒนาให้ถึงระดับการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าได้

1.4.2 สื่อการสอนประเภทตำรา ผู้สอนได้เขียนตำราแบบฝึกปฏิบัติเบสไฟฟ้าเพิ่มเติมอีก 2 เล่ม ได้แก่ Scale Mode Arpeggio Bass Book เพื่อช่วยพัฒนาความเข้าใจในบันไดเสียง โหมด และอาร์เพจจิโอสำหรับเบสไฟฟ้า และ Rhythm Bass Book เน้นการพัฒนาทักษะด้านจังหวะและการบรรเลงเบสไฟฟ้า ตำราทั้ง 2 เล่มนี้จะช่วยเสริมสร้างทักษะและความเข้าใจในการปฏิบัติเบสไฟฟ้า

1.4.3 สื่อการสอนประเภทสื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) ผู้สอนใช้สื่อออนไลน์ เช่น ยูทูป (YouTube) เป็นเครื่องมือเสริมการเรียนรู้ เนื่องจากความสะดวก ผู้เรียนสามารถฝึกซ้อมได้ตามเวลาที่สะดวก โดยสื่อดังกล่าวประกอบด้วยเพลงตัวอย่างและดนตรีประกอบ (Backing Track) เพื่อให้ผู้เรียนใช้ฝึกการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 การประเมินผล

ในการเรียนการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ผู้สอนจะประเมินผลผู้เรียนเป็นรายสัปดาห์ โดยใช้แบบฝึกหัดที่มอบหมายเป็นการบ้านในแต่ละสัปดาห์ เกณฑ์การประเมินประกอบด้วย ความถูกต้องของจังหวะ เสียง และตำแหน่งการวางมือของมือซ้ายและมือขวา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการติดตามพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งได้รับคำแนะนำสำหรับการปรับปรุง

การประเมินในบทเรียนสุดท้าย ผู้เรียนจะต้องแสดงทักษะการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้าประกอบเพลงที่กำหนด โดยใช้สื่อจากยูทูป (YouTube) เช่น The Day of Wine and Roses, The Girl from Ipanema, Fly Me to the Moon, Blue Bossa, Autumn Leaves เป็นต้น เกณฑ์การประเมินเน้นจากจังหวะ ความถูกต้องและความต่อเนื่องของเสียง รวมถึงการถ่ายทอดอารมณ์หลังการประเมิน ผู้สอนจะให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์ของผู้เรียนในอนาคตต่อไป

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า

ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลสำคัญต่อการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ได้แก่ พื้นฐานทางดนตรีของผู้เรียน เช่น การเริ่มเล่นอคูสติคกีตาร์และการร่วมวงดนตรีตั้งแต่ระดับมัธยม รวมถึงการศึกษาในสาขาดนตรีระดับอุดมศึกษา ซึ่งช่วยสร้างความเข้าใจและคุ้นเคยกับดนตรีและเบสไฟฟ้า นอกจากนี้การได้รับคำแนะนำหรือแรงบันดาลใจจากรุ่นพี่หรือผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความต้องการพัฒนาทักษะของตนเอง อีกทั้งผู้สอนที่มีแนวทางการสอนชัดเจนและยืดหยุ่นต่อข้อจำกัด เช่น เวลาในการซ้อม ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดการตารางการฝึกซ้อมได้ดี บางกรณี ผู้เรียนยังได้รับโอกาสจากผู้สอน เช่น การฝึกสอน หรือการทำงานในสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยเสริมประสบการณ์ในด้านดนตรีการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในสถานการณ์จริง

ปัจจัยภายใน ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่เกิดจากเป้าหมายชัดเจน เช่น การพัฒนาทักษะด้านดนตรีแจ๊ส การอิมโพรไวส์ หรือการเพิ่มศักยภาพในสายอาชีพ นอกจากนี้ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีวินัยในการฝึกซ้อมและเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีข้อจำกัดด้านเวลา ความมุ่งมั่นดังกล่าวได้รับการเสริมด้วยความประทับใจในและแรงบันดาลใจจากตัวผู้สอน เช่น ความอึดacity ความใส่ใจ และการแบ่งปันประสบการณ์จริง ซึ่งช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเรียนรู้และพัฒนาทักษะในระยะยาว ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปปรับใช้ในอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุเดช เนตรสิน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าจากวิชชุเดช เนตรสิน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของผู้เรียนกับวิชชุเดช เนตรสิน โดยการอภิปรายผลเกี่ยวกับกระบวนการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าจากวิชชุเดช เนตรสิน จากการศึกษาพบว่า การสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุเดช เนตรสิน นั้น ล้วนมาจากองค์ความรู้ และประสบการณ์ อีกทั้งพฤติกรรมของการฝึกซ้อม การแสวงหาการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ และการหาโอกาสเพื่อได้แสดงฝีมือ จนสามารถสร้างให้ตนเองนั้น มีความชำนาญในการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้าได้อย่างมีอาชีพ จนส่งผลให้เกิดความไว้วางใจของ นักดนตรีทุกรุ่นทั้งในระดับประเทศ และต่างประเทศ ดังนั้นพฤติกรรมเหล่านี้คือพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เกิดจากสิ่งเร้าจนเกิดเป็นการตอบสนอง ทั้งด้านการแสดงออกต่อหน้าสาธารณะ และด้านการถ่ายทอดสู่บุคคลอื่น จากพฤติกรรมการเรียนรู้ของวิชชุเดช เนตรสิน ด้วยการฝึกซ้อม การปฏิบัติซ้ำ ๆ บ่อย ๆ การลองผิดลองถูก เพื่อหาสิ่งที่ชัดเจนและถูกต้องที่สุด ขำนาญที่สุด จนสามารถสังเคราะห์เป็นเนื้อหาวิธีการ กระบวนการ ฯลฯ และนำมาเชื่อมโยงในการสอนของตนเอง จนทำให้ผู้ที่สนใจต้องการเรียนเบสไฟฟ้ากับวิชชุเดช เนตรสิน การนำประสบการณ์ของตนเองมาเชื่อมโยงต่อสิ่งต่างเหล่านี้ เป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ ที่อ้างอิงใน ทิศนา แคมมณี (2562, น.50-59) ได้กล่าวว่า การตอบสนองต่อสิ่งเร้าสามารถเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการสิ่งเร้ากับการตอบสนอง อาจเกิดจากการลองผิดลองถูกเป็นจำนวนหลายครั้งจนกว่าจะเกิดการตอบสนองที่ได้ผลอย่างพอใจที่สุด และจากนั้นจะใช้วิธีการดังกล่าวเพื่อเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าให้เกิดการเรียนรู้ในมิติใหม่ไปเรื่อย ๆ อีกทั้งในทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory) สรุปได้

ว่า มนุษย์เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น แต่ละคนจะมีการตอบสนองต่าง ๆ กัน ในระยะแรกการแสดงออกมีลักษณะง่าย ๆ ต่อมาเมื่อเรียนรู้มากขึ้นก็สามารถเลือกแสดงการตอบสนองในระดับที่สูงขึ้น หรือถูกต้องตามมาตรฐานของสังคม อีกทั้งวิชาเศษ เศษคณิตศาสตร์ เนตรสิน ยังคำนึงถึงองค์ประกอบรอบข้างเพื่อสามารถนำพาให้ผู้เรียนบรรลุได้ตามเป้าหมายที่ผู้สอนตั้งไว้ ซึ่งการให้ความสำคัญต่อบรรยากาศรอบข้าง เช่น การเป็นกันเอง การใส่ใจต่อห้องเรียนเบส ล้วนเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเรียนของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับจาร์ว็อน กิติลิธี (2561) ทำการวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกทักษะการเดินเบสไฟฟ้าระดับพื้นฐานโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบองค์รวม ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่างเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากผู้สอนและผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้าหากันได้เป็นอย่างดีเป็นผลให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน และห้องเรียนมีอุปกรณ์การเรียนการสอนดนตรีครบถ้วน สภาพแวดล้อมในการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้ดนตรีสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของรอเจอร์ส (Rogers) ที่อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี (2562, น. 68-70) ได้กล่าวว่า มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ มีการจัดบรรยากาศการเรียนที่ผ่อนคลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยครูใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

แนวคิดและหลักการ รวมถึงเนื้อหาในการสอนเบสไฟฟ้าของวิชาเศษ เศษคณิตศาสตร์ ได้แบ่งการสอนออกเป็น ระดับพื้นฐานและระดับเฉพาะเจาะจง เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและตามระดับขั้นขีดความสามารถของทักษะผู้เรียน โดยจะพัฒนาในด้านทฤษฎีนำไปประยุกต์ใช้สู่การปฏิบัติจริง จนส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ทั้งหมดไปใช้ในการอิมโพรไวส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับระดับพื้นฐานมุ่งเน้นการสร้างรากฐานที่มั่นคงในการเรียนรู้เบสไฟฟ้า เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจทั้งในเชิงทฤษฎีการปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น จนพัฒนาฝีมือของผู้เรียนไปสู่ระดับกลาง ตลอดจนพัฒนาไปถึงในระดับเฉพาะเจาะจงหรือเทียบเท่าเป็นระดับสูง ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นว่า การเรียนการสอนที่เน้นไปด้านการพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์นั้น จำเป็นมากที่ต้องใช้องค์ความรู้ทั้งทฤษฎี การปฏิบัติ ควบคู่ไปพร้อมกับการฝึกซ้อมอย่างมีวินัย และการหาประสบการณ์การบรรเลงบนเวทีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาเป็นทักษะระดับสูง ฉะนั้นหลักสูตรการสอน แนวคิดและหลักการสอนเบสไฟฟ้าของวิชาเศษ เศษคณิตศาสตร์ จึงเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาและวิธีการสอนต่าง ๆ โดยมุ่งพัฒนาให้เป็นไปตามระดับขั้นขีดความสามารถของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการสอนของหม่อมดุษฎี บริพัตร ที่อ้างถึงใน อนุรักษ์ สุทธิจิตต์ (2544, น. 98-113) ได้กล่าวว่า เน้นการพัฒนาการทางด้านการเคลื่อนไหวพื้นฐาน ไปสู่ การเคลื่อนไหวที่มีแบบแผน ควบคู่ไปกับ

การเรียนทางดนตรี โดยแบ่งวิธีการเรียนการสอนดนตรีเป็น 3 ระดับ คือ ทักษะพื้นฐานเบื้องต้น ทักษะพื้นฐานชั้นกลาง ทักษะในระดับสูง

วิธีสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน จะเริ่มจากการประเมินทักษะของนักเรียน ในด้านบันไดเสียง, อาร์เปจโจ, จังหวะ, การแบ่งจังหวะ, และการควบคุมนิ้วมือทั้งสองข้าง เพื่อปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อสามารถกำหนดแนวทางการเรียนที่เหมาะสมและปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน อีกทั้งวิชชุดา เนตรสินยังได้มีการวางแผนการสอน กำหนดเนื้อหาในการเรียนแต่ละครั้ง การใช้สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล ให้เหมาะกับผู้เรียน โดยใช้วิธีสอนโดยการบรรยาย และสาธิตในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ อารมณ์ ใจเที่ยง (2546, น. 4-8) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีบทบาทกับการเรียนการสอน และส่งเสริมให้การสอนประสบความสำเร็จ โดยมีองค์ประกอบคือ การตั้งจุดประสงค์การสอน การกำหนดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล และยิ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2562, น. 325-342) ซึ่งได้กล่าวว่า 1) วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย (Lecture) คือ กระบวนการสอนที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง 2) วิธีสอนโดยใช้การสาธิต (Demonstration) คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยส่งเสริมเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยการแสดงหรือปฏิบัติสิ่งที่ต้องการให้เรียนรู้ สังเกต แล้วซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสาธิต

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยภายนอก เช่น ผู้เรียนมีความพร้อมทางด้านร่างกายและสติปัญญา เคยมีพื้นฐานทางดนตรี ประสบการณ์การร่วมวงดนตรี และการศึกษาในสาขาดนตรีระดับอุดมศึกษา รวมถึงแรงบันดาลใจจากรุ่นพี่และผู้สอน การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอน ตลอดจนโอกาสจากผู้สอนในการฝึกสอนหรือการทำงานจริง ซึ่งช่วยเสริมความเข้าใจในดนตรีและเพิ่มประสบการณ์การทำงานในด้านดนตรี ในขณะที่ปัจจัยภายใน เช่น แรงจูงใจจากเป้าหมายที่ชัดเจน การพัฒนาทักษะด้านดนตรีแจ๊สและการอิมโพรไวส์ การมีวินัยในการฝึกซ้อม และความประทับใจในตัวผู้สอน ช่วยสร้างแรงบันดาลใจส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในสายอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ อนุชต์ สุทธิจิตต์ (2566, น. 117-120) ได้กล่าวเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ไว้ว่า 1) ความพร้อม หมายถึง สภาพที่ผู้เรียนมีวุฒิภาวะในด้านต่างๆครบถ้วนแล้ว ได้แก่ ความพร้อมทางอารมณ์ ความพร้อมทางร่างกาย และความพร้อมทางสติปัญญา 2) ความสนใจ การสร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้หรือชักจูงให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนยอมเรียนรู้

สิ่งต่าง ๆ ได้ดี การสร้างความสนใจเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สอนดนตรีสามารถค้นคว้าหาความรู้ความสนใจ และนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนดนตรี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สูงสุด 3) การจูงใจ การจูงใจเป็นปัจจัยที่สร้างให้เด็กเกิดความสนใจเพื่อให้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี การจูงใจมีอยู่ด้วยกัน หลายลักษณะมีทั้งการจูงใจที่ผู้สอนทำให้ผู้เรียนเกิดการจูงใจ หรือเป็นการจูงใจที่ผู้เรียนมีอยู่ในตนเอง 4) ความจำ การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ดังนั้นในการเรียนสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่แรกย่อมมีความ เกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่จะเรียนต่อไปอย่างเป็นลำดับขั้น ถ้าผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้โดยตลอดแล้ว ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทบทวนจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการจำสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนมาได้ แต่ละบุคคลมักจะมีวิธีการจำที่เป็นของตนเอง 5) เซาว์ปัญญา แต่ละคนที่เกิดมามีเซาว์ปัญญาแตกต่างกัน บางคนมีความฉลาดมาก บางคนมีความฉลาดน้อย เซาว์ปัญญาเป็นเรื่องของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมประสมประสานกัน บางคนมีเซาว์ปัญญาดีแต่ไม่มี โอกาสได้พัฒนาความสามารถของตนเองก็อาจจะเป็นคนที่มีความฉลาดไม่เทียบเท่ากับอีกผู้หนึ่ง ที่อาจจะมีมีความฉลาดน้อยแต่มีโอกาสหรืออยู่ในสภาพแวดล้อม ที่สร้างเสริมให้กลายเป็นคนที่มี ความคิดฉลาด 6) ความถนัด เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีอย่างยิ่ง ความถนัดทางดนตรีเป็นเรื่องที่มี ติดตัวมาแต่กำเนิดเช่นเดียวกับเซาว์ปัญญา ความถนัดเป็นเรื่องเฉพาะทาง ดังนั้นเด็กคนหนึ่งอาจจะมี ความถนัดในเรื่องหนึ่งอย่างมากแต่อาจจะไม่มีความถนัดและอีกเรื่องหนึ่งเลย การค้นหาว่าเด็กแต่ละ คนมีความถนัดทางด้านไหนจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งที่ตนถนัดมาก ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของ วิชชุเดช เนตรสิน ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงแบบฝึกปฏิบัติ ผู้ที่สนใจศึกษาการอิมโพรไวส์สำหรับ เบสไฟฟ้า ควรมีทักษะพื้นฐานด้านเบสไฟฟ้า และทักษะด้านทฤษฎีดนตรีมาก่อน นอกจากนี้ผู้ฝึกหัด อาจจำเป็นต้องมีผู้รู้ในด้านเทคนิคเชิงลึกในการอิมโพรไวส์คอยให้คำปรึกษาควบคู่ไปด้วย
2. การอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า นอกจากการมีความรู้ด้านทฤษฎีผนวกเข้ากับการปฏิบัติแล้ว ยังต้องแสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะขั้นสูง ผู้ฝึกหัดจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบ ความอดทน และวินัยในตนเองเพื่อการฝึกซ้อม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสอนอิมโพรไวส์จากศิลปินที่มีชื่อเสียงในประเทศไทยด้านเครื่องดนตรีชนิดอื่นที่นอกเหนือจากเบสไฟฟ้า เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการ การศึกษาดนตรีในประเทศไทย
2. ควรศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสร้างหลักสูตรสำหรับการสอนในเครื่องดนตรีชนิดอื่น





บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์

บรรณานุกรม

- กมลธรรม เกื้อบุตร. (2554). *กระบวนการสอนกีตาร์คลาสสิกของกีรตินันท์ สดประเสริฐ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กมลธรรม เกื้อบุตร. (2564). *กีตาร์ไฟฟ้า: แนวคิด ทฤษฎีและเทคนิคสำหรับการอิมโพรไวส์*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- จารุวัฒน์ กิตติสิทธิ์. (2561). *การสร้างแบบฝึกทักษะการเดินเบสไฟฟ้าระดับพื้นฐานโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบองค์รวม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2544). *พฤติกรรมการสอนดนตรี* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2566). *ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2552). *ทฤษฎีดนตรี* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: เกศกะรัต.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2554). *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เกศกะรัต.
- ทิตินา เขมมณี. (2551). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา เขมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรัช เลหาวีระพานิช. (2562). *ทฤษฎีดนตรีแจ๊สและการอิมโพรไวส์*. กรุงเทพฯ: พัชรดาวี.
- พจนานุกรมศัพท์ดนตรีสากลฉบับราชบัณฑิตยสภา. (2561). *พจนานุกรมศัพท์ดนตรีสากลฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.
- ศักดิ์ศรี วงศ์ธราดล. (2555). *ทฤษฎีดนตรีแจ๊ส เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: วงศ์สว่างพับลิชชิง พรีนติ้ง.
- สมนึก อุ่นแก้ว. (2555). *ทฤษฎีดนตรีแนวปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). อุดรธานี: มิวสิคโก.
- สุประวัติ จำเพียร, และณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์. (2558). *แบบฝึกซ้อมเพื่อการพัฒนาท่าทางการปฏิบัติกีตาร์เบสไฟฟ้าเบื้องต้น*. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2(1), 60–71.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เอกพงศ์ ศรีงาม. (2557). *ทฤษฎีดนตรีสากลและการประสานเสียง เล่มที่ 1*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Cavalli, M. (2016). *Double Bass and Electric Bass: The Case Study of John Patitucci* (Doctoral dissertation, University of Évora). Repositório Digital da Universidade de Évora.





ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ (ผู้สอน)

เรื่อง การสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน

สถานที่บันทึกข้อมูล.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้อมูลส่วนบุคคล

- ชื่อ.....นามสกุล.....
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....อาชีพ.....
- ภูมิลำเนาเดิม
บ้านเลขที่.....ซอย.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
- ที่อยู่ปัจจุบัน
บ้านเลขที่.....ซอย.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
- สถานที่ประกอบการ
ชื่อสถานประกอบการ.....เลขที่.....ซอย.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
- ประวัติการศึกษา
 - เรียนระดับชั้นอนุบาล ประถมและมัธยมจากโรงเรียนใด?
 - สำเร็จการศึกษาสูงสุดจากสถาบันใด?
 - สาขาวิชาที่เรียนเกี่ยวข้องกับดนตรีหรือไม่ อย่างไร?
- ประวัติการศึกษาด้านดนตรี
 - เริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่เมื่อไหร่?
 - เรียนเครื่องดนตรีชนิดใดบ้าง?
 - เบสไฟฟ้าเริ่มต้นอย่างไร?
 - เคยศึกษาดนตรีจากสถาบันหรืออาจารย์ท่านใดบ้าง?
 - มีการเรียนรู้ด้วยตนเองในด้านใดบ้าง?
- ประสบการณ์ทางดนตรี
การสอนดนตรี
 - เริ่มสอนเบสไฟฟ้าเมื่อใด?
 - เคยสอนในสถานศึกษาหรือสถาบันใดบ้าง?
 - เหตุใดจึงเปิดโรงเรียนสอนเบสไฟฟ้า?
 - กลุ่มเป้าหมายนักเรียนเป็นกลุ่มใด (เช่น มือใหม่, มืออาชีพ)?
 - มีแนวทางการสอนอย่างไร?

การแสดงดนตรี

- เริ่มต้นการแสดงดนตรีในรูปแบบอาชีพเมื่อใด?
- เคยร่วมงานกับวงดนตรีใดหรือศิลปินคนใดบ้าง?
- ปัจจุบันร่วมงานกับวงดนตรีใดหรือศิลปินคนใดบ้าง?
- แนวดนตรีที่ท่านถนัดหรือชื่นชอบคือแนวใด?

ผลงานด้านดนตรี

- มีผลงานบันทึกเสียงหรืออัลบั้มที่เผยแพร่หรือไม่?
- มีการจัดทำคลิปวิดีโอหรือคอนเทนต์ดนตรีออนไลน์หรือไม่?

8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- คิดว่าการเรียนการสอนอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้าในประเทศไทยมีแนวโน้มพัฒนาอย่างไร?
- มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการสอนอย่างไร?
- สิ่งใดคืออุปสรรคสำคัญในการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า

ข้อมูลด้านกระบวนการสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า

แนวคิดและหลักการสอน

- มีการยึดแนวคิดหรือทฤษฎีใดเป็นหลักในการสอนอิมโพรไวส์?
- มีแนวคิดหรือหลักการอย่างไรในการพัฒนาการเรียนการสอนอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า

เนื้อหาการสอน

- มีเนื้อหาใดบ้างในการสอนอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า?
- มีลำดับการจัดเรียงเนื้อหาอย่างไร?
- มีการปรับเนื้อหาตามระดับหรือความสามารถของผู้เรียนหรือไม่ อย่างไร?
- มีการสอนการฟังและวิเคราะห์ทำนองเบสของศิลปินหรือเพลงต้นแบบหรือไม่?

วิธีการสอน

- ใช้วิธีการสอนแบบใดบ้าง?
- มีการฝึกปฏิบัติจริงควบคู่กับภาคทฤษฎีหรือไม่ อย่างไร?
- เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ หรือเปิดโอกาสให้คิดค้นเองมากน้อยเพียงใด?

ตำราที่ใช้ในการสอน

- ใช้ตำราเล่มใดเป็นหลักในการสอน?
- มีการเขียนหรือเรียบเรียงเอกสารประกอบการสอนด้วยตนเองหรือไม่?
- มีการแนะนำหนังสือเพิ่มเติมให้นักเรียนหรือไม่?

สื่อการสอน

- ใช้สื่อประเภทใดบ้างในการสอน (วิดีโอ, โน้ต, โปรแกรมคอมพิวเตอร์)?
- มีการใช้เทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันใดในการสอนหรือฝึกซ้อมบ้าง?

การวัดผลประเมินผล

- มีเกณฑ์การประเมินผู้เรียนอย่างไร?
- ใช้วิธีการประเมินในรูปแบบใด?
- มีการประเมินในช่วงเวลาใดบ้าง?



แบบสัมภาษณ์ (ผู้เรียน)

เรื่อง การสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน

สถานที่บันทึกข้อมูล.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....อาชีพ.....
2. ภูมิลำเนาเดิม
บ้านเลขที่.....ซอย.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
3. ที่อยู่ปัจจุบัน
บ้านเลขที่.....ซอย.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
4. สถานที่ประกอบการ
ชื่อสถานประกอบการ.....เลขที่.....ซอย.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
5. ประวัติการศึกษา
 - ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ระดับใด หรือจบการศึกษาระดับใด?
 - ท่านเรียนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีหรือไม่? อย่างไร?
6. ประวัติการศึกษาด้านดนตรี
 - เริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่อายุเท่าใด?
 - เริ่มเล่นเบสไฟฟ้าเมื่อใด? เพราะเหตุใดถึงเลือกเครื่องดนตรีชนิดนี้?
 - เคยเรียนกับครูดนตรีหรือในสถาบันใดมาก่อนหรือไม่?
7. ประสบการณ์ทางดนตรี

การสอนดนตรี

 - เคยมีประสบการณ์สอนดนตรีให้ผู้อื่นหรือไม่?
 - หากเคย ใช้วิธีการสอนแบบใด? สอนระดับใด?

การแสดงดนตรี

 - เคยแสดงดนตรีในที่ใดบ้าง เช่น โรงเรียน วงดนตรีงานอีเวนต์ หรือวงดนตรีอาชีพ?
 - แนวดนตรีที่ท่านมักเล่นคืออะไร?
 - เคยอิมโพรไวส์ในขณะที่เล่นสดหรือไม่? เป็นประสบการณ์อย่างไร?

ผลงานด้านดนตรี

 - มีผลงานดนตรีอะไรบ้าง

- มีงานดนตรีบันทึกเสียงหรือคลิปวิดีโอที่เผยแพร่หรือไม่?
- มีการสร้างสรรค์เพลงหรือเรียบเรียงดนตรีด้วยตนเองหรือไม่?

8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- คิดว่าการเรียนอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้ากับผู้สอนมีจุดเด่นหรือจุดแข็งในเรื่องใด?
- สิ่งใดที่ควรปรับปรุงหรือเพิ่มเติมในการเรียนการสอน?
- มีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจเรียนอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้าหรือไม่?

ข้อมูลด้านการเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า

การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน

- เหตุใดจึงสนใจเรียนอิมโพรไวส์?
- เตรียมตัวอย่างไรก่อนมาเรียน?
- มีพื้นฐานเกี่ยวกับการอิมโพรไวส์หรือทฤษฎีดนตรีมาก่อนหรือไม่?
- ความคาดหวังก่อนเริ่มเรียนคืออะไร?

การฝึกซ้อม

- ฝึกซ้อมบ่อยแค่ไหนต่อสัปดาห์?
- วิธีการฝึกซ้อมที่ใช้มีอะไรบ้าง?
- ได้รับคำแนะนำในการฝึกซ้อมจากผู้สอนหรือไม่ อย่างไร?
- มีอุปสรรคในการฝึกซ้อมหรือไม่?

การนำความรู้ไปใช้

- ได้นำสิ่งที่เรียนไปใช้อย่างไรบ้าง?
- สามารถอิมโพรไวส์ได้ดีขึ้นในสถานการณ์จริงหรือไม่?
- รู้สึกว่าทักษะการอิมโพรไวส์ของตนเองพัฒนาในด้านใดบ้าง?

การหาประสบการณ์เพิ่ม

- หาความรู้หรือประสบการณ์เพิ่มเติมนอกห้องเรียนอย่างไร?
- ฟังเพลงประเภทใดเพื่อเสริมทักษะการอิมโพรไวส์?

การเตรียมตัวก่อนการสอบวัดผล

- เตรียมตัวอย่างไรเมื่อมีการการประเมินผล?
- มีการแจ้งแนวทางการสอบล่วงหน้าหรือไม่?

ระดับความสำเร็จในการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า

- คิดว่าตนเองประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดในด้านการอิมโพรไวส์?
- มีความเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการด้านใดบ้างตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงปัจจุบัน?

- สิ่งใดที่ยังต้องพัฒนาเพิ่มเติม?

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียน (สภาพแวดล้อม กิจกรรมดนตรี การแสดงดนตรี การเสริมแรง ความถนัด ความสนใจ ทักษะคิด เพศ วัย)

- สภาพแวดล้อมในการเรียนส่งเสริมการเรียนรู้เพียงพอหรือไม่?
- กิจกรรมดนตรีภายนอกมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของท่านอย่างไร?
- คิดว่าความถนัด ความสนใจ หรือทักษะคิดของตนเองมีผลต่อความสำเร็จหรือไม่?



แบบสังเกต (ผู้สอน)

เรื่อง การสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน

สถานที่บันทึกข้อมูล.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- การจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศสถานที่เรียน

.....

.....

- เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน

.....

.....

- การสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียน

.....

.....

- การออกแบบและเตรียมแผนการสอน

.....

.....

- ความสนใจและการรับฟังปัญหาจากตัวผู้เรียน

.....

.....

- บุคลิกภาพในการสอน

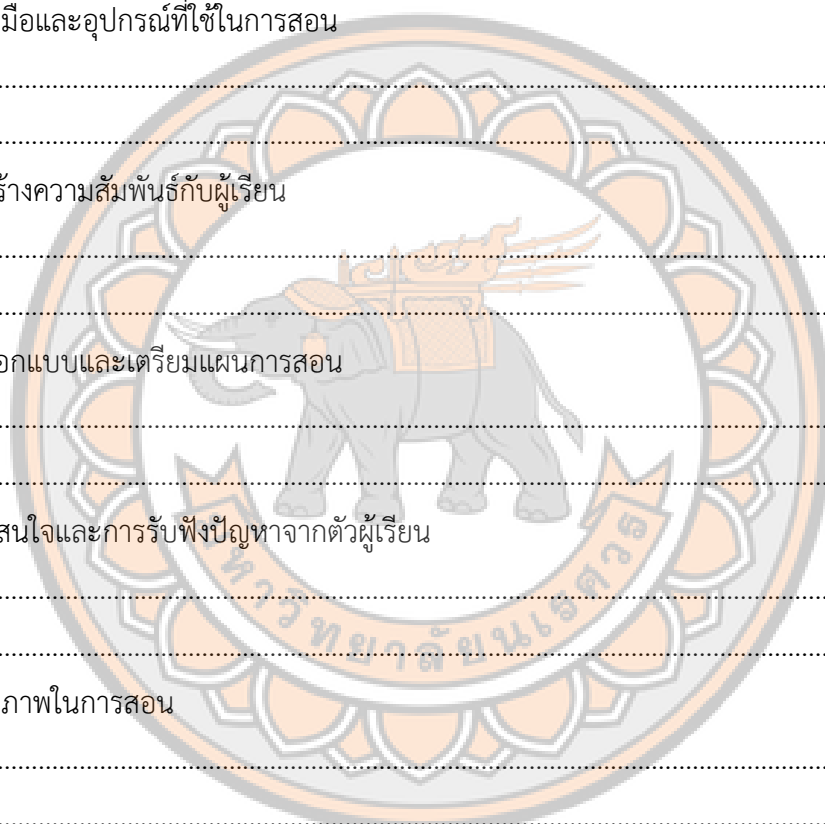
.....

.....

- การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน

.....

.....



แบบสังเกต (ผู้เรียน)

เรื่อง การสอนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน

สถานที่บันทึกข้อมูล.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนรู้

.....

.....

.....

- ความตั้งใจ ความมีวินัย การตอบสนองในการเรียนรู้

.....

.....

.....

- เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้

.....

.....

.....

- การซักถามและตอบคำถาม

.....

.....

.....

- การฝึกซ้อม

.....

.....

.....

